

2001 P331

ایران ادبیات دانشگاهی - یزدانی - یزدانی - یزدانی - یزدانی

SRLF YRL
7265302
V.1
no 1
2001



پروفسور زهتابی لیله
سوزن مصاحبه
صمد بهرنگی
یاران جلیلیانیدا هوامانیزم
پروفسور گلرنگه مهری دهری
مقن و اونون آراشدیرماسی
دکتر فیضی

شهر اوزل سایی
علیرضا نابدل
نادر مرقانی
صالح عطایی
اسماعیل مددی
نادر ازهری
همران صلاحی
رضا حیدرزاده
توکل کیمکی
علی صحت
هادی قوراجای

و ...

باقوش

یئنی ادبیات آلدییشیلدا دوغرو

University of
Southern
Library

اولو وارليغين آديلا

بوكچيچىك درگىنى اتلېمىزىن اونودولماز بېلگىن لرى
پروفىسور محمد تقى زهتابى، دكتور حميد نطقى، على كمالى، پروفىسور حميد محمد زاده نين
بۇيوك روحلارينا سونئوروق.
لاله جوانشېر - صمد پورموسوى (تېرىز - ۱۳۷۹)

✓ حميد مصدق

سن گولدون بېلمەدىن نه هيجانلا
باغچادان بېر آلمانا اوغورلاديم من
باغبان قاچدى منىم آردىمجا آنجا
آلمانى الينده گۇرهرىك بېردىن
غضبىلە - غضبىلە بېر مە باخدى
دېشلەدىگىن آلمانا سىنىن اليندىن
تورپاغا دوشەرىك گىتىدىن ابدى
گىتىدىن كۇنلوم انوين ويران ائتدىن سن
ايندى ايللردىرىكى آياقلارىنىن
گىتىش سىسى منى اينجىدىر هر آن
ئىيىرم بس ئىچون انويمىزده من
بېر آلمانا تاپمادىم سەن او زامان
چنويىرن: منوچەر جوانشېر

آفتاب درگى سىنىن توركجه اۇزل سايىسى، بېرىنجى ايل، بېرىنجى سايى

اۇزل امكداشلار:

امتيياز بېشەسى:

حسن رنجبر، رباب تيمناك.
بېلگى سايار ايشلىرى: آيشن كامپيوتر
آدرس: تېرىز دانشگاهى، فېزىك دانشگاهى، اتاق
۴۰۹، كوش درگىسى
پست قوتوسو: ۴۳۱ - ۵۱۶۶۵ تېرىز
فاكس: ۳۳۴۱۳۰۷ - ۴۱
اينترنت آدرسى:
Bayqusha@USA.NET

فېزىك دانشگاهى اۇرىنجى لىرىتىن اسلامى درنەگى
سوروشو مودور: مجتبى مېر مجبىدى
مۇنەتيجى: راحلە جوانشېر (لاله)
انديتور: صمد پورموسوى
يازى ياردىمچىلارى:
مرتضى پورموسوى، آرزو پورموسوى، عبدالله حيدرى
اوز قابىق: مجتبى - صمد (بايقوشون اوز قابىقىنى
ايشلەمكە Est & Non ئورنالىنىنچىلىدىن يارارلانمىشىق)

درگى نين بايىملانماسىنا ياردىم اندن تېرىز دانشگاهى مسئوللارىندىن اۇزلىككە: دكتور
پورفېض، دكتور اكرمى، دكتور رضاپور، دكتور فولادى جنابلارىندىن تشكر اندىلىر.

• عزيز اوخوجولار! اونوتمايىن كى:

- گۇندەرىلن يازىلار اوخوناقلى
اولماليدىر.

- باشقا دىللردن چنوريلمىش يازىلار
اصلينى گۇندرمك كركلى دىر.

- يازىلار انديت اولونا جاق دىر.

- درگيدە يايىلان مطلبلردن [ماخذينى

بيلديرەك] يارارلانماق اولار.

- گۇندەرىلن يازىلار قايتارىلماي جاق.

ايضاح:

بايقوشداكى طرحلر، ۱۸۹۸- دە گرانادا
دوغولوب، ۱۹۳۶- دالانزلارين اليه
گوللەلنمىش اولو شاعر قابريل قارسيا
لوركاند دىر.

بىز اونون دونيا ادبياتينا بوراخدينى ايزلرى
ساينى لانديريپ قاييديش شعيندن بىر
پارچاسىنى گتيريرىك:

« من قاييدا جام

نييه كى قانادالاريم

قاييتماق گوجونو منه وئير.

...

آرزيمدى گوللره قاييدام

و گوللردن

اوره ييمه. »



ایچینده کیلر

۶۱	حسن مرجان	۲	اؤن سوز
۶۲	نصرت دیشو اولکو	۳	تقی قیصری
۶۳	اتهیم بایماق	۷	پروفیسور محمد تقی زهتابی
۶۴		۲۰	پروفیسور غلامرضا صبری
		۲۳	انتوان چخوف
		۲۶	حسین بهرامی
آذربایجان شعری		✓ یئرلی ادبیات	
۶۵	رسول رضا	۲۹	علیرضا نابدل
۶۷	انقلاب اورخان	۳۴	ناصر مرقاتی
۶۸		۳۵	حبیب فرشلاف
۷۰	فیکرت قوجا	۳۶	اسماعیل مددی (اولکر)
۷۰		۳۸	سلیمان اوغلو
۷۰	عباس عبدالله	۳۸	رضا حیدرزاده
۷۱		۴۱	هادی قاراجای
تورکیه شعری		۴۱	
۷۲	ناظم حکیمت	۴۲	نادر ازهری
۷۳		۴۳	میانالی علیرضا
۷۳		۴۳	
۷۴	اورهان ولی	۴۴	عمران صلاحی
۷۵		۴۵	
۷۶	مبین مانیا سیغ	۴۶	صالح عطایی
۷۶	نجمی چلیک	۴۷	
۷۷	فاضل حوسنو داغلار جا	۴۸	توکل کیانی
۷۸	حسن حسین	۴۹	سعید صادقی
۸۰	احمد حمدی تانیپنار	۵۰	نادر عباسپور
۸۱		۵۱	ستار دادخواه
۸۲	محمد عاکیف	۵۲	علی صحت
۸۳	آ.قادر	۵۳	لاله جوانشیر
۸۴	نسرین اریبل		
۸۵			
۸۵			

✓ قارداش ادبیاتی

تاتار شعری		یوگسلاویا شعری	
۸۶	فاتح کریم	۵۷	شوگرو رامو
قبرس شعری		۵۸	نجاتی زکریا
۸۷	بدیا بال سس	۵۹	فخری قایا
۸۸	جوشقون قارابولوت	۶۰	زینل بکچای
۸۹	آیسن داغلی	۶۱	الهامی النمین



چاغداش روح داشيان ادبيات درگى سىنين
يئرى بوشلۇغونو دوياراق الينيزده كى تر- تلهسيك
حاضرلانىمىش بايقوش - و سىزه سونوروق.
درگى يه بايقوش آدىنى سىچدىكنه، دوشونوردوك
شونىزمه توتوقلانان، سياسى لشمىش، يازىلىب -
اۋيره نىلمه مىش بىر دىلين ادبياتى ويرانمەن باشقا
هئچ نە اولايىلمز ... آما بو سون دىيىل، نىيەكى
بايقوش وار و كولكده دونماسا، يولونو آريب
ايتمهسه، باشىنى كسىب اۋلدورمه سەلر اوخوياجاق.

بو سايى نىن اۋزەل بۇلومو شعرە حصر اولوب،
چونكو: شعر دىلين گنىش چئورەسىنى
سايغى لاندىرير. شعر دىلين دىر، دىلين
قوللوغوندا دىر. دىلين آشاغى سويىدە يالنىز
ايلگى لىمك وسيله سىنە چئورىلمەسى بو گونون
فرهنگىنە آن بۇيوك آفتدىر... شاعرلىك دىلين
يئنىلمەسىنە عصياندىر. دىل وسيله اولدوقدا
ايره لىلەمىز.. بونا گۇرەدە بو گونكو دىل
فلسفەسىنىن اۋنملى گۇرەلرىدىن بىرى اونون
چئشىدلى ايشلملرىنى (كار كىرد) قوروماقدىر.

تور كجه شعرىن چئشىدلى قاتلارنى ائندىكده
دىللىمىزىن ايسلاق - ايسلاق اينجه لىكلىرىنى
دوياجاقسىنىز. تور كجه مىزىن سۆزلرى
قوللارنىز تانىش اولماسا بىزدىن اينجى مەيىن
سانىرىق بو اونون ايللر بويى ايشلەنمەسىندىن
(يازىلماسىندىن) ايره لى گلىر.

چچن شعرى

۹۰

محمد ماماكايا

دوليا ادبياتى ✓

آمرىكا شعرى

كارل سىندبرگ	۹۲	قىش سوتو
جان آشمىرى	۹۲	خالقىم من ...
چارلز اسمىچ	۹۳	بو گۇلجول شەرلر
	۹۵	قورخو
	۹۶	چاتال

آلمان شعرى

كورت مارتى	۹۷	بىر جنازه دانىشماسى
هورست كراوس	۹۸	عادل اولماق
	۹۹	منه نه اوچون ...

فرانسە شعرى

ژان زىنو	۱۰۱	اوزونده كى گول
ايو بونفوا	۱۰۲	عنقا قوشو
فيلىپپە زاك كوتە	۱۰۳	بىر سى
	۱۰۴	يئنه دە سن

روس شعرى

آنا آخمتاوا	۱۰۸	
ماريا واين	۱۱۱	گونلوك عشق

عرب شعرى

نزار قبانى	۱۱۴	منىم گوناھىم
على احمد سعید	۱۱۷	مناره
	۱۱۷	ساواش اوشاقلارى
	۱۱۷	كسىك دوداقلار
	۱۱۸	شهيد
	۱۱۸	فىشقيران قان

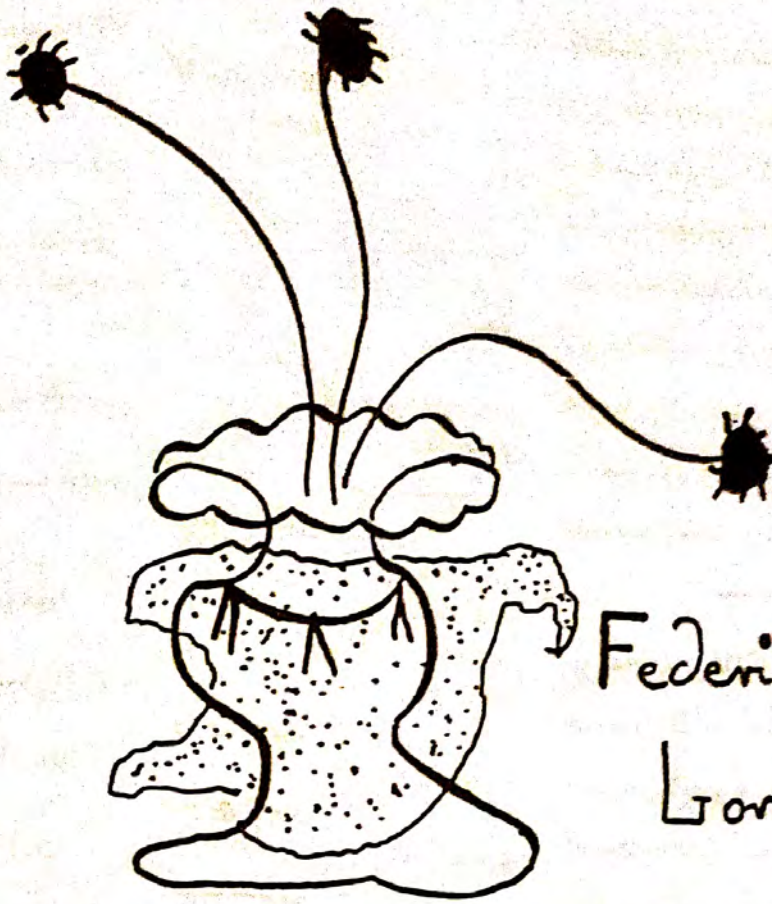
كره شعرى

سونگ - اويانگ	۱۱۹	ياغىش
هيونگ - كى يى	۱۲۰	ايندى، گنىمە زامانى
كيونگ - رىمىسن	۱۲۲	قامىش

انگلىس شعرى

آلفرد لورد تونىسون	۱۲۳	قارتال
--------------------	-----	--------

بىزه تور كجه ادبيات قايناقلارنىن الدە
التمەسىنە ياردىم ائىدن غلامحسین
فرنوت، حمید اسماعیلی و باشقا
زحمتلرە گۇرە مهندس قىصرى
جنابلاریندان تشکور ائدىرىك.



اۋن سۆز

زامانىن نە اولدوغونو سوروشماسانيز اونون نە اولدوغونو بىلىرەم،
 آنچاق سوروشسانيز بىلمىرەم " دئىيەن جەھالتىنە! نە يازىق كى
 بىزدە قاتىلاجاغىق. چۈنكى كىچىن زامانلا بىرلىكدە؛ ... فوتوگرافلار
 كەنەلىر، ساچلاريمىز كەنەلىر، دونيا كەنەلىر. بونلار كەنەلمەسە
 اۆلمەرىك. ھر شئىيى ايجىمىزدە كەنەلدىب و اۆلۈرۈك. پىردە
 باغلانېر. ھىچ شېھەم يۈخ، پىردەدە كەنەلمىش ...

زامانى گلدېگى اوچون گىتىدىگىمىز طىبىعى بىر شئى دىر. اما بو
 وار كى كىلمەلردە كەنەلندە سىنارىيونون بىتدىگى قىطعى لەشىر.
 ھمدە كى گىندركى بىر شئى لىر سۆيلىمەك گرە كىدىگىندە ھانسى
 كىلمەلرلە دانىشاجاغىق؟ يالنىز گون ادبىياتى زامانا قارشى بىزى
 ياشاداجاق او ان □



متن و اونون آراشدیرماسی^۱

تقی قیصری^۲

وارلیغی ایله آیریلماز باغلیلیغی اولوبدور. یاخین ایللرده روح شناسلیق عالمیری دیل آجیب دانیشمانی، انسان ذهنی نین ده ییشمه سینه گرهک بیلبلر. دیل و دئییم، سؤزلری، ایستکلری، دوشونجه و سایره نی بیر مبدادن بیر یا نئچه مقصده یئتیرمه یه جان آتیر. دیل بو گۆره وی (وظیفه نی) داشیماق اوچون یعنی طبیعتی اینجه له مک و انسانلار اورتاسیندا آنلاشماق ایشینه گلمک اوچون نحوی قایدالارا، دایانیر، نییه کی انتظام سیز و قات - قاریشیق آدلار، فعل لر و باشقا دیل عنصرلری معنا داشیماق اوچون - معین بیر مفهومی بیر ذهن دن آیری ذهنه چاتدیرماق اوچون - تانیش قایدالارا دایانمالیدیر. بو تانیش قایدالار او دیلی بیلنلره، دیلین نحوی یا اونون سینتاکسی^۳ دیر.

نئچه آددیم گئری قاییدیپ دیلین باشقا یؤنونه انسانین دانیشماغا باشلاماسیندان بری آراشدیراق، چوخ چتین دئییل بئله دوشونک کی ایلک سؤزلر (کلمه لر) بیر هیجالی ایملیشلر. چونکو هر هیجا بیر دؤنه نفس بوغازدان چیخاندا دوزه لیر. یئنه چتین دئییل بئله دوشونک کی انسانین سس یارالدان عضولری (آغ جیهه ر، بوغاز، فارنکس، دیل، آغیزین چوخورو، دیش و دوداقلار) معین سؤزجوکلر و بیر هیجالی کلمه لر دوزه لده بیلرلر. بئله سانماق اولار کی سو (CV)، بو (CV)، یو (CV)، او (CV) گئت (CVC)، گل (CVC)،

دیل، انسان تۆره ییشی نین ایلک عصرلرینده اونون حیاتی، انسانلیغی و بوتون

۱- بو مقاله یایک احمدی نین ساختار و تأویل متن کتابینا دایاناراق یازیلیمیشدیر.

۲- ۱۳۴۰ - دایاناراق اردهاستیدا دوشولموشدور. مکانیک اوزره تحصیل الیدیر. علمی ایشلریندن باشقا ادبی حاضره واردیر. اونون تورکجه - فارسجا شعر و یاریلاری ایراندا اولان درگی لرین بیر نئچه سینده یایلمیشدیر.

سوژ (CVC)، یات (CVC)، ات (CVC)، سن (CVC)، من (CVC) و ... لازم گلدیکده دوزهلینیب و ایلک درجهده آدلار (سو، ات، داش و ...) فعل سیز، فاعل سیز و دیلین سایر عنصرلریندن مستقل ایشله نیب و ال، باش یا گؤز حرکتلری ایله بیرلیکده سوژون نه اولدوغونو یثتیریب دیرلر... ایندی ایسه آددیمی داها ایره لی آتیپ بو گونه چاتاق، رایج دیلرده آزی یوز مین ساده کلمه واردیر کی اونلاردا مثلا داش اوچون بیر آد تاخیلیب. تورکوده داش (تاش)، عربی ده حجر، فارسی دا سنگ و انگلیسی ده استون (stone) کلمه لرینین بیرى - بیرینه سئمانتیک یا معناشناسلیق باخیمیندان هئچ بیر ایلگیسی یوخدور. بوندان بئله دوشونمک اولار کی، هر دیلین کلمه لری چوخلو قراردادلارا اعتباراً سئچیلیب ایشلنمکده دیر. بو عقیده نی تئوریک شکیلده فرانسه لی عالم فردینان سوژور^۱ عمومی دیلچی لیک حاققیندا درس لر کتابیندا آچیقلا دی. اونا (سوسورا) گؤره انسانلار بیر - بیرى ایله ایلگی لنمک اوچون دانیشیق دیلیندن باشقا، یثترلی نیظاملار یارادیب تانیملار. او جمله دن لال - کارلار اشاره علامتلى، بایراق الفباسى، مورس الفباسى و ... مثلاً مورس الفباسیندا هر طبیعى بیر سس اوچون بئلیز نقطه یا خط (اوزون و قسا علامتى) و یا اونلارین قاریشیغیندان استفاده اولونور، بورا چاتدیقا اؤرنک اوچون

سو* کلمه سی ایله بیر نقطه ایکی خط (-) علامتى نین طبیعى باغلى لیغینی هاردان دئمک اولار؟ سوسورا گؤره بونلارین هامیسی نشانه نیظاملار دیندان تشکیل اولونور کی قوندارما و قراردادی دیرلار. بو قوندارما و قرارداد اساسیندا اولان نیظاملارین ان یثتگینی دیل نظامی دیر، سوسور بوتون بوقوندارما علامتله "نشانه"^۲ دئییب و ایلک دفعه اولاراق اونلاری آراشدیرما علمینه نشانه شناسلیق^۳ آدینی تاخدی. دیل و یازی مسئله سینده بئله بیر باخیش آییری لاری طرفیندن ده ایزله نیلیب آرتیریلدی. پی یئرس^۴ سوسورون نظرلریندن آزجا آیریلارکن نشانه لر حاققیندا یثنی دویوملارا چاتدی. بیز قیساجا بونلارین هامیسی نی بیر یئره ییغیب آراشدیرا جاقیق:

ایکی آدامین بیر اؤتاقدا بیر - بیرى ایله دانیشماسینی نظره آلین. مثلاً بابک و پولاد. پولاد، بابکه ساری پنجره نین اؤنونده دیر. بابک نه یین سه گؤیدن دوشدوگونو گؤروب پولادا دئییر: "داش دوشدو!" پولاد دؤنوب داشی گؤرمور آتجاق دیل قراردادلارینا اساساً ذهنینده انشیتدیگی سؤزه گؤره بیر گؤرونو (تصور) یارانیر. پولادین ذهنینده یارانان گؤرونو یا تصویر بابکین گؤردوگو داش دئییل اما اونونلا (داشلا) برکلیک، آغیرلیق و بئله خصوصیتلرده اورتاقدیر. پولادین ذهنینده یارانان تصویر یا

2- sign

3- semiology

4- Pierse

1- Ferdinand de saussure



هنری متنی آیرمالی ییق، چونکو هنری بیر متنده (روماندا) یازیچی طرفیندن دیل نظام و قایدالاریندان علاوه باشقا استعاری نظاملاردا ایشله نیلیرکی بو استعاری نظاملاریندا اوزونون بیر مخصوص قراردادلار و مناسبتلر دوزهنی واردیر. بو سیستمی کشف ائتدیکده متنین اوزوندن یازیچی نین بیلینج آلتیندا اولان مقصدینی یوروملاماق (تأویل) اولار. دئمه لی اوخوجو هر متنین بیر سطرینه باشقا سطر یا سطرلر آرتیریپ اونو دوشونمه لیدیر، یوخسا یازیچی نین دوشونجه دویغوسو گیزی قالاچاق.

نشانه لر حاققیندا سوسورون باخیشینی بئله قیسالتماق اولار:

۱- دیل^۲ و دئییم^۳ نشانه لردن تشکیل اولونور همده او نشانه لر قراردادی اولاراق سایر نشانه لرله بیرله شیب اولنلارین مدلوللارینی تعیین ائدیر.

۲- نشانه لر (کلمه لر) ین مصداق یا مدلوللاری ایله ذاتی باغلی لیقلاری اولمایاراق محض قوندارمادیرلار. یعنی "داس"، "حجر" و "stone" نه یازیدا و نه دئییمده اوز مصداقلاری ایله باغلی لیقلاری یوخدور. بئله لیکله دیلچی لیکدن تاریخسل باخیش سیلینیر.

۳- دیل باشقا و دئییم باشقادیر. دیل، نشانه لر و مناسبتلر نظامی دیر، دئییم دیلین اؤزل ایشله نیلمه سیدیر.

۴- دیلده اؤنملی اولان تکجه یؤن، کلمه لری بیر - بیریندن فرقلندیرن شئی دیر.

گؤروننویه "مدلول" دئییلیر، چونکو بو گؤروننئون یارانماسینا سبب اولان بیر شئی یا آنلاما قایدیر. عینی تعریفده او مفهوم یا شئی "دال" آدلانیر. ("دال" فاعلی اسم و "مدلول" مفعولی اسمدیر). دال و مدلول عینی شئی یا مفهوم اولمایاراق بیر - بیرلیله مناسبتلری واردیر. نئجه کی "توستو"، "اود" علامتی دیر و اونو گؤرمکله اودون اولمادیغیندا تصویرینی ذهنده یارادیر یا بوداقلارین تریشمه سی یئل علامتی اولوب و یئلین اسمه سینه "دلالت" ائدیر.

سوسور دیل بیلیمینه گلدیکده کلمه لرین فورم و آنلامینی تاریخله ایلگی سیز بیلیر. دئمک آدلاری و کلمه لری یالنیز قوندارما و قراردادی اولاراق بیر سیرا نشانه لر تانییر. سوسورا گؤره سؤزلر دال لاری ایله بللنمیش بیر سیستم واسطه لریندن باشقا هئچ بیر معنایی و ذاتی مناسبتلری یوخدور. هابئله بیر متنی دوشونمک اوچون اونون تاریخی جهتدن نئجه یارانیب ایشلمه سینی بیلیمک اؤنملی دئییل، یالنیز او دیلین قورولوش نظامینی (مثلا نحو یا سینتاکسینی) اؤیرنمک لازیمدیر. دئمه لی هر دیلچی تانیمامیش بیر دیلده یازیلان متنی اوندان اولان کلمه لرین (نشانه لرین) بیر - بیرلیله مناسبتینی کشف ائده رک دوشونه بیلر. بئله لیکله هر متنین اؤزونه مخصوص دوزهلش^۱ نظامی واردیر و او متنی بو نشانه لر (کلمه لر) و اولنلارین نئجه بیرلشمه لری قایداسی ایله تأویل ائتمک اولار. بورادا بیز روایی یا محض خبری متن ایله

2- language (langage)
3- speech (parole)

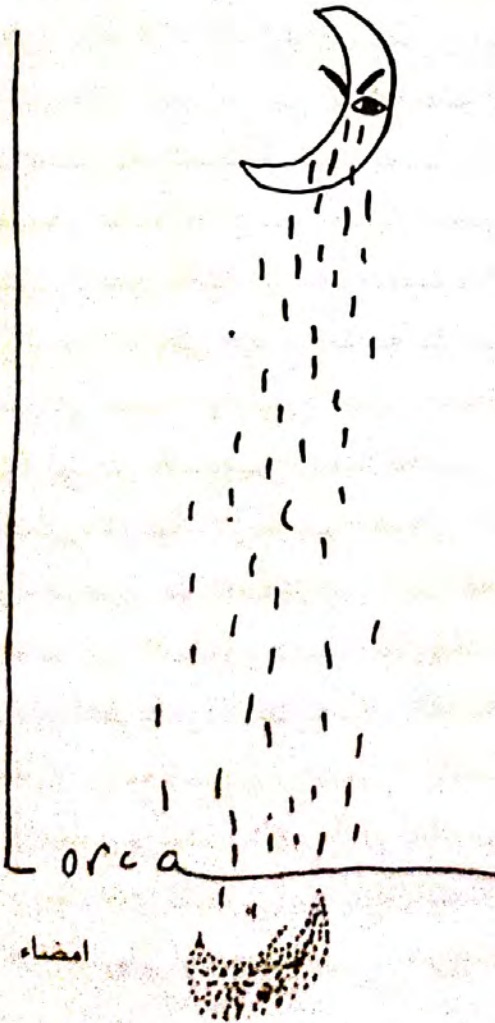
1- structure

يعنى هر ديلده مصداقا چاتماق اوچون
افتراقلار باخمالي ينىق. هر عبارتده اولان
شئين يا آنلامين اصلى آيريچ ائدن (مميزه)
يۇنو اونو تانيتديرير. مثلاً: "قلمه آغاجي"
عبارتينده آغاجين قوجا؛ جوان، هوندور يا
ايشگه اولماسى (فرعى اولاراق) يوخ بلگه
اونون آما، هئيوا، چينار و سايره اولماماسى
اونون اساس كيمليگي دير.

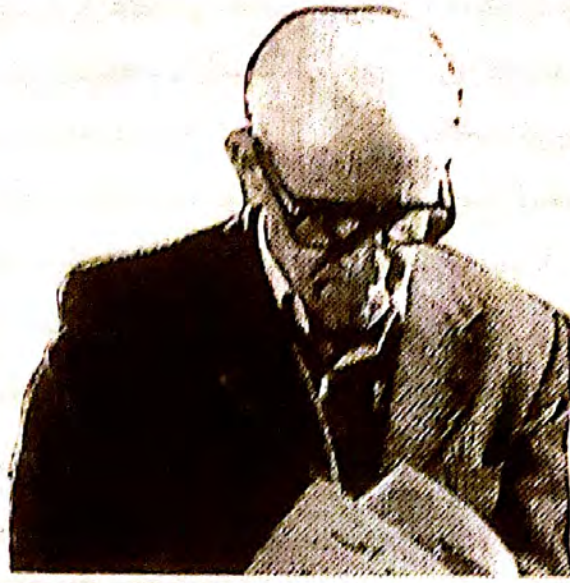
۵ - ديلين نشانه لرئين بير - بيريله
مناسبتلري اولماسينا اساساً اونون اؤز
دوزمه مى واردير. بئله دوشونره ك
دوزمه چي ليك^۱ علمي يارانير.

۶ - ديلين نشانه لري (كلمه لري) ايكي
"بير گلمه"^۲ و "يئرته گلمه"^۳ اؤنملى محوره ايشله نيپ،
يونونلا ديلين بوتون بؤيودلاريني (جنبه لريني)
تعريف ائديرلر. بئله ليكله كلاسيك باخيشدان
آيريلاراق ديلين نحو^۴، فونئميك^۵ و ائتمولوژيك^۶
بؤلوموندن واز گئچيب بو ايكي مناسبتى ديلين تام
ايشلملرينه^۷ يئترلي بيليرلر. ديلين ايشلمه سينده
دال - مدلول متناظر اولور (كلمه - مفهوم).
"سور" بو ايكي عنصرى، معنائين
چانديرماسينا يئترلي بيلير. (بيز بورادا يالنيز
دبلجي ليك باخيميندان مسئله يه باخميشيق
و هله ديلين ادبي ايشلملرينه چاتماميشيق).

اردى وار □



- 1- structuralism
- 2- syntagmatic
- 3- paradigmatic
- 4- syntactic
- 5- phonemic
- 6- etymology
- 7- function



پروفیسور محمد تقی زہتابی ایلہ

سون مصاحبہ

مصاحبہ ائڈن: داغشہرلی

امکداشلیق: سیامک زنجانی

آذربایجان خلقی نین ملی و دموکراتیک حقوقوندان مدافعه ائتمکده یورولماق بیللمه یین، عالم و یازیچی پروفیسور محمد تقی زہتابی، اولوموندن بیر نئجه گون قاباق، برلین شہرینده، "عصرین آستاناسیندا آذربایجان" آدلی سمیناردا اشتراک ائتمیشدیر. استادین برلینده سؤیله دیکلری، اونون نوفانلی حیاتینین و خلقیمیزین میلی - دموکراتیک مبارزه سینین نتیجه لری کیمی بؤیوک اهمیته مالیکدیر.

دانشگاه گوروب و عومرونون آخیرینا قدهر آنا دیلینده دانیشار، آنجاق بیزده وضعیت بئله دئییل. بیز اولجه آنا دیلیمیزی اؤیره نیریک، سونرا مدرسه یه گئتدیکده وضعیت ده ییشیر. من ۵-۶ یاشیندا اولاتدا، مندن بؤیوک باجیم قران مکتبینه گئدردی. منده انامی تنگه گتیردیم و انام چاره سیز منی بیرگون یانینا سالیب "خاور خالا" نین قران مکتبینه آپاردی و اونندان

س: اوستادا آنا دیلیمیزی نئجه و نه زامان اؤیره ندینیز؟

ج: من آنا دیلیمیزی اؤیره نمکده معین مرحله لر کئچیرمیشم. هر ملتین اوشاغی و جوانی اؤز آنا دیلینی اؤیره نمکده چوخ طبیعی بیر یول کئچیر. آنا قوینوندا اؤز آنا دیلینی اؤیره نیب سونرا اؤز دیلینده مدرسه یه گئدیپ،

خواهش ائيلهدى كى، منى ده قبول ائله سين، اودا راضى اولدو. اوگوندن سونرا منده باجيملار بيرليكه مکتبه گئتدیم و بيرنچه آي عرضينده اليفبانی اؤیره ندیم. اليفبانی اؤیره ندیکدن سونرا، من ائویمیزده اولان تورکجه ناغيل کتابلارینی - اميرارسلان، شاه اسماعيل، ملک ممد، اصلی و کرم و... کتابلارینی - روان اوخويوردوم. (بونا باخمياراق کى چوخونون معناسینی دريندن باشا دوشموردوم). قيش گلدیکده قونشو خانيملار - قيزلار گليب بيزيم ائوه ييغيشيب، منى کورسونون اوستونده اوتوردوب، چيراغى قاباغما قوياردیلار، منده بو ناغيللاری اؤنلار اوخوياردیم... قيش قورتاران کیمی منيم ایشيم بوايدى. سونرا بيز گئتديک ميرزه ابراهيم آدلى بيرينين مکتبینه. او مدرسه سينده فارسجا اؤیره ديرى، اوردان فارسجا اؤیره نمگه باشلاديق. تخمیناً بير ایل سونرا (۱۳۱۰ - جى ایلده) بيزی يئننى آچيلميش، "گلشن راز" آدلى دولتى مدرسه يه گؤنده ردیلر.

بوندان سونرا من آنا ديلينده اوخوماغى تاماميله اونودوب و تکجه فارسجا اؤیره نمگه باشلادیم. بودۇورده آنا ديليميزده نه بير کتاب واريدى و نه ده آنا ديليميزده دانیشماغا اجازه وئيريدیلر و مدرسه ده آنا ديليميزين عليهينه تیلیغ اولاردى. بيز (بولداشلاريملا) آنا ديليميزده دانیشاندا، بيزی بير قیران جريمه اندەردیلر. بئله ليکله من آنا ديليميزه يازيب - اوخوماغى تاماميله اونوتدوم.

زامان کئچدی، نهایت ۱۳۲۰ - جى ایلده متفقرلر ایرانا گلدیلر. روسلار گلدیگدن ۷ - ۶ گون سونرا حاجی میرزا علی شېستری، آقا اسماعيل شمس ايله برابر تبریزده آذربایجان روزنامه سینی منتشر ائله مگه باشلادیلار. بو روزنامه ده فارس ديلينده بعضی مطلبلر چاپ اولونماسینا باخمياراق اساساً آنا ديليميزده ایدی. اوردان گؤزل کاریکاتورلار و ساتیریک یازیلار اولاردی. من او زامان بيرداها آنا ديليمیزی اؤیره نمگه باشلادیم، اؤزومده بو روزنامه ده فارسجا بير شئیلر یازیردیم. بو روزنامه ۴۸ نومره منتشر اولاندان سونرا، ایران دولتی گليب و روزنامه نی باغلادتى. اوندان بير ایل یا ایل یاریم سونرا "حزب توده" گئئیشله نیب و تبریزده یاییلدی. هم حزب توده نین همده باشقا تشکیلاتلارین روزنامه لری هامیسی فارسجا منتشر اولوردو. بونلاری اوخودوقدا، پهلوی دؤورونده بئئیمیزه کئچیريلمیش "زنده باد ایران" و یا "زنده باد شاهنشاه پهلوی" کیمی سر - سفیه سؤزلر، شعارلار یادیمیزدان چیخدی. بونا باخمياراق بيز آنجاق فارسجا اؤیرندیک و من ۲ - ینجی دفعه اولاراق آنا ديليمیزی اؤیره ندیکدن سونرا بيرده اونوتدوم. بوندان سونرا من "خاور نو" و باشقا روزنامه لرده هر نه مقاله و مطلب یازیردیم هامیسی فارسجا ایدی. نهایت ۱۳۲۴ - ونجو ایل گلدی. بو ایلین شهر یور آیینین ۱۲ - سیندن، پیشه وری



طرفیندن، آذربایجان دموکرات فرقه سینین اورگانی "آذربایجان" روزنامه سی نشر اولماغا باشلادی. من او وقت - اوندان دا چوخ قاباق - "حزب توده" نین عضو ایدیم. "آذربایجان" روزنامه سی نشر اولاندان سونرا اوچونجو دفعه اولاراق آنا دیلیمی اؤیره نمگه باشلادیم. بوندان سونرا آنا دیلیمیزی هیچ زامان اونوتمادیم (پیشه ورینین سایه سینده). پیشه وری نه تکجه دیل، بلکه فیکیر و ایدیا نقطه نظریندن آذربایجان جوانلارینا چوخ درین تأثیر ائله دی. تکجه جوانلار یوخ، بلکه چوخلو یاشلی آداملاری دا فرقه یه جلب ائلیه بیلدی. پیشه وری اونندان اول "آزیر" روزنامه سینی تهراندا فارسجا یایمیشدیر. بو دفعه آذربایجان دیلینده یازماغا باشلادیقا، منده اوچونجو دفعه اولاراق باشقالاری کیمی آنا دیلیمیزده یازیب - اوخوماغی اؤیره ندیم. نه ایسه ۱۳۲۳ - ونجو ایل تبریزین فردوسی مدرسه سینده ادبیات رشته سینده ۱۲ - ینجی کلاسی قورتاردیقدان سونرا، آنجاق بیر هدفیم واریدی. اودا دانشگاهدا اوخوماغیدی، اما بوتون ایراندا آنجاق بیر دانشگاه واریدی، اودا تهراندا. اورادا، منیم، تحصیل ائتمه گیمه، خصوصیه مادی امک انیم یوخ ایدی. بونا باخمایاراق چاپالیردیم کی هر یولیه اولموش - اولسادا دانشگاها گیریم. نهایت ۱۳۲۴ - ونجو ایله فرقه ایش باشینا گلدیکدن سونرا ایرانین ایکینجی دانشگاهی، تبریزده یارانندی. بو دانشگاه آنا

دیلمیزده ایدی. دوزدور کی اوردا علمی شعبه لرین هامیسی تشکیل تاپمامیشدی، آنجاق دیل - ادبیات فاکولته سی، کشاورزی، طب و ... فاکولته لری واریدی. منده اوزون آرزوما چاتیب، دیل و ادبیات فاکولته سینده آد یازدیردیم. بئله لیکله بیز اوردا آنا دیلیمیزده ادبیاتیمیزی اوخوماغا باشلادیق. آما بیر او قدهر گنچمه دی کی وضعیت ده ییشدی و دانشگاهدا باغلاندی و بیز سرگردان قالدیق. اونندان سونرا من تهرانا گنچ بیر مدت اوردا قالدیقدان سونرا، او زامانکی شورویه کئچدیم. شورویده حزب توده نین توصیه سی نتیجه سینده منی سبیرییه گؤندردیلر. هر حالدا ائله اوردادا منیم فیکریم اوخوماق ایدی. اوردا دانشگاه گئتمک ایسته دیم، اما منیم متوسطه تصدیقیم یانیمدا اولمادیغی اوچون، قبول ائله مه دیلر. بونا گؤره باشلادیم آخشاملار متوسطه اوخوماغا. بیر ایلدن سونرا متوسطه دیپلومومو آلیب و تصدیقیمی باکی دانشگاهینا گونده ریب و اورادا اوخوماق اوچون اجازه ایسته دیم. بوندان بیر - ایکی هفته سونرا باکیدان مثبت جواب گلدی. یازمیشدیلار بو نومره ایله هر وقت ایسته سم امتحانسیز - کنکور سوز باکی دانشگاهیندا اوخویا بیلهرم بونو ائشیتدیکده باکی یا گئتدیم. باکیدا چوخلو دوستلاریم واریدی، اونلارلا گؤروشوب و بیر نچه گون سونرا باکی دانشگاهینین، دیل و ادبیات شعبه سینده قبول اولوب، اوخوماغا

یوخدور. من بغدادا قاییتدیقدان سونرا، اونلار اوچون بیر کتاب یازدیم ایران تورکجه سینین صرفی آدیندا، اونو بئرلینه گوندهردیم بوردا چاپ اولدو.

س: استاد، انشیتدیگیمزه گوره، بغدادین عالی مکتبینه چوخلو دیلر تدریس اولوندوغو حالدا، تورک دیلری تدریس اولونموردو و تورکی دیلین تملینی اورداسیز قویموشسونوز. بو حاقدا معلومات وئرمه نیزی خواهش اندیریک.

ج: بغداد دانشگاهین کلئه التریبه (دانشکده تربیت) فاکولته سینین مختلف شعبه لرین بیریده قسم الستشراق (شرقشناسلیق شعبه سی) ایدی. اورانین رئیسی حسینعلی محفوظو لنینگراددا تانییردیم. او چوخ عالیم آدامیدی و اورداسی دیلینی تدریس ائله ییردی. منی او چاغیریپ و خواهش ائله میشدی، او شعبه ده فارس دیلینی درس وئرم. منده اوچ آی سونرا بغدادا گئدیپ و فارس دیلینی تدریس ائله مگه باشلادیم. آنجاق تدریس اوچون کتاب یوخ ایدی. اوستاد حسینعلی یه دئدیگده، او دئدی کی یوخدورسا اوزون بیر کتاب یازمالیسان! من آنا دیلیمیزین گرامرینی علمی شکیلده یازمیشدیم. آنجاق فارس دیلی اوچون بیر شی یازیلما میشدیر. من ده اوز دیلیمیزین گرامری اساسیندا، ائله همان سیستمده فارس دیلین گرامرینی ۵۰۰ - ۴۰۰ صحیفه ده عرب دیلینه یازدیم آدیدا اولدو قواعد الفارسیه. البته حسینعلی محفوظ عربجه نی مندن چوخ یاخی

باشلادیم. یادیمدادی کی، باشلادیقدان بیر نچه گون سونرا، دانشگاهین رئیسی "یوسف محمد علی" منی اوز اوتاغینا چاغیردی (او، او زمان دنیا شهرتلی شیمیست و کاشف ساییلیردی) او منیم نومره لریمه باخیپ، مندن سوروشدو کی، بو نومره لرله نه اوچون شیمی اوخوماق ایسته میرسن؟ دئدیم حورمتلی پروفسور ایندیلیکده خلقیمین بونا (دیل- ادبیات) احتیاجی واردیر او آغا قالخیپ منه طرف گلدی. متله ال وئریپ و منه موفقیت آرزولادی. او گونه کیمی من ۴ نفر باشقا دانشجویلا بیر اوتاقدالیردیم. او گون (یوسف محمد علی نین تاپشیریغلا) منه بیر دانا بیر نفرلیک اوتاق وئردیلر. بئله لیکله من اورداسیل آنا دیلیمیزی و ادبیاتیمیزی بویوک استادلاریمدان، مختار حسین زاده، شیر علیف، آغامعلی، یوسف معلم، نصیر معلم کیمی استادلاریمدان آنا دیلیمیزده اؤیره ندیم. بوندان سونرا من نه تک آنا دیلیمی اوتوماتدیم، بلکه او گوندن سونرا منیم یازیلاریم اساس اعتباریلا آنا دیلینده اولدو. تکجه دانشیق دیلینی یوخ، بلکه دیلیمیزی علمی سویده اؤیره ندیم و بو اؤیره نمک منیم اوچون چوخ قیمت اولدو. مثلاً بغداددا اولورکن بیر دفعه بورایا برلین شهرینه گلمیشدیم، بوردا چوخلو آذربایجانلی جوانلار منه مراجعه اندیب، دئییردیلر کی بیز آنا دیلیمیزی اؤیره نمک ایسته بیریک اما کتابیمیز



قدەر گنتمیشلر قاییتدیقا، اونلارین بیر
عده سی اوردا دوشوب - قالمیشلار. سونرا شاه
اسماعیل ختایی اورا اوردو چکیب بغدادی فتح
ائله میشدی. اونونلا گندنلرین بیر دسته سی ده
اونلارا قوشولوب و اوردا یورد سالیب -

قالمیشلار. بیرده،
اوغوزلار اولده
گلدیکده اوزلرینی
ترکمن آدلاندیریرلار.
تورک - من، بو آد
اونلاردا قالیب، آنجاق
دیملری آذربایجان
دیلدیر، دندیگیم
کیمی تبریز
دیلمندن ده شیرین!
اونلارین ۱۹ - ونجو
عصرین اکینجی
یاریسیندا و اونلار
قاباقلار شاعرلرین

دیوانلاری اولموشدور. اونلاردان بیر ده
"فضولی" دیر. او کر بلادا دوغولوب و قبری ده
اوردادیر. بو گونده، بغداددا و کرکوکدا
واردیلار، آدلاری دا تورکمن دیر.

نه ایسه، دندیگیم کیمی ۷ نفر
شاگردلریمله تورک کلاسینی تشکیل ائدیپ و
حسینعلی محفوظدان خواهش ائله دیم
ترکیه دن استاد ایسته سین. محفوظ همان
گون استانبول و انکارا دانشگاهلارینا مکتوب

بیلیردی، بونا گوره کتابی یازدیقدان سونرا، اونا
وئر دیم و اودا تصحیح لر آپاردی. کتاب چاپ
اولورکن، منیم تأکیدیمله منیم آدیمدان سونرا،
اونون دا آدی یازیلدی. نه ایسه من بیر ایکی
آیدان سونرا گوردوم بو قسم الستشراق

شعبه سینده فارس
دیلی، عبری دیلی و
حتی پشتو دیلی
تدریس اولدوغو حالدا،
تورک دیلی تدریس
اولونمور. بونو حسینعلی
محفوظا دندیکده، او
دندی کی معلیمیمیز
یوخدور. دندیم: معلم
من! بونو دندیکده
محفوظ دندی کی،
گت شاگردلرله دانیش
هر کیم ایسته سه گتیر،
بیر دانا تورکجه کلاس

تشکیل ائله! شاگردلریمله دانیشدیم. کرکوک
تورک لرنین اولان ۴ نفر اوغلان، ۳ نفر قیز
ممنونیتله قبول ائله ییب و حاضر اولدولار. بونو
دنییم کی اورادا ۵/۲ میلیون نفر تورک یاشاییر،
اوزوده تمیز تبریز تورکجه سینده دانیشیرلار ...

س: استاد، بئله ایسه اونلار نه اوچون
اوزلرینی تورکمن آدلاندیریرلار؟

ج: بونو من دقیق دنیسه بیلمه رم، چوخ
احتمال کی قاراقویونلو - آغ قویونلولار (مصره



ایران تورک لرینین اسکی تاریخی

پروفیسور محمد تقی زهتابی

یازدی. بوندان بیر آی سونرا ۲ نفر استانبولدان، بیر استاددا آنکارادان گوندهردیلر. اونلار گلندن سونرا من تورک دیلینین تدریسینی اونلار تاپشیریب، اؤزوم قدیم تورک دیلینی و فارس دیلینی تدریس ائله ییردیم.

س: استاد آذربایجان دمکرات فرقه سی نئجه یاراندی؟ کیملر اونو یارانگی و بو فرقه نه ایشلر گوردو؟

ج. فرقه ۱۳۲۴ - ونجو ایل یاراندی. اونو یارادان اساساً رحمتلیک پیشه وری و حاجی میرزاعلی شمس‌تری دیر. پیشه وری نین سابقه سی حاققیندا او قدر دئییه بیلهرم کی بو شخص خالخالین زیوه کندیندن اولوب، کیچیک لیکدن آتاسی ایله باکی یا گندیر، اورادا تحصیل آلیر و سونرا بیر سیرا مکتبلرده معلم اولور و سونرا کومونست حزبی نین فعال عضولریندن اولور و نهایت ۱۹۱۸ - ۱۹۱۷ - ینجی ایللرده ایراندا، مخصوصاً جنگل حادثه سینده شرکت اندیب و اورادا تشکیل تاپمیش و یا تشکیل تاپاجاق بیر حکومتده وزیر داخله کیمی شرکت ائله میشدیر. سونرا او باکی یا قایدیب و معلم لیگه مشغول اولدوغو حالدا ۱۹۲۰ - ینجی ایلده بلشویکلر محمد امین رسولزاده نین یاراتدیغی ملی حکومتی آرادان آپاراندان سونرا، بو مرکزی کمیته سینی یارداندان سونرا، بو مرکزی کمیته نین ارگانی اولان "کمونست" روزنامه سینی یارادان پیشه وری دیر و ایکی ایل حدودوندا اونا

رهبرلیک ائله ییدیر. سونرا بو روزنامه نین رهبرلیگینی بوراخیب، ایرانا گئدیپ. ایراندا کومونستی فعالیتده، فهله حرکاتی، کارگر حرکاتینده جدی فعالیتلر ائله ییب، تهراندا و اصفهاندا فعالیت زامانی بونو توتوب، زندانی ائله ییلر. قصر قاجاردا تقریباً ۱۰ ایله قدر زندانی اولوب و نهایت زندانین سون زامانلاریندا تبعید ائدیلب، چونکی زنداندا ساخلایلان زامان، اونو محکوم ائتمک ایچون علیهینه بیر مدرک و دلیل تاپا بیلمه میشدیلر. پیشه وری بیر نئجه ایل زنداندا قالاندان سونرا، ارانی ایله و ۵۳ نفر ایله زندانی اولور. پیشه وری آزادان - چوخدان بونلار ایله زنداندا تانیس اولور و یاخینلاشیر. ۵۳ نفرین بعضی جوانلاری او وقته قدر کومونست ایدی لر، اما پیشه وری نین تأثیری آلتیندا اونون یاخین دوستو اولورلار و عؤمورلرینین آخیرینا قدر پیشه وری ایله همکارلیق ائله دیلر. او جمله دن مرحوم تقی شاهین کی نئجه ایل بوندان قاباق باکیدا وفات ائله دی. و حتی ارانی قاباقجا برلینده یازدیغی مقاله لریندن گورونور کی فارس شوونیزمینین جدی طرفدارلاریندان بیرسی ایمیش. بوردا پیشه وری نین ارانی یه اولان تأثیرینین نتیجه سینده اونون بو فیکیرلری یعنی ضد تورک یا خود ضد ملی فیکیرلری چوخ ده ییشمیشدی. خلاصه پیشه وری زنداندان چیخاندان سونرا یا خود تبعیددن سونرا باشلاییر "آزیر" روزنامه سینی



باره سینده یازیردی و خالق دا هامیسی باشا
دوشوردو. آذربایجانین ان یاخشی روشنفکرلی
و آذربایجان حقینده دوشونلر، ملی فکره
مالک اولانلار جوخ سرعت ایله پیشه وری نین
دوره سینه، فرقه نین دوره سینه توپلاندیلار. و
اساساً اونندان قاباقدا آزیر روزنامه سینین
واسطه سی ایله اونلار پیشه وری نین فیکرلرینه
کاملاً تائیش ایدیلار. آذربایجان روزنامه سینین
انتشاری نتیجه سینده فرقه نین بیر ایللیک
فعالیتی نین بیرینجی یاریسیندا آذربایجانین
حتی آذربایجانچی لارین اکثریتی فرقه یه
توپلانمیشدیلار. سونرا دئیهرم کی نئجه اولدو
کی ایکینجی یاریسیندان باشلایاراق بونلار
داغیلدی. بو بیر آیری مسئله دیر. فرقه
بنله لیکله تشکیل تاپدی. تشکیل تاپاندان
سونرا شهر یور آیینین ۱۶ - سیندا یعنی
تقریباً دورد گون سونرا ملکان شهرینده (ملک
کندی شهرینده) حزب توده ایرانین ولایتی
کنفرانسی تشکیل تاپدی. احسان طبرسی
مرکزی کمیته نین دستور وایله گلمیش و
شرکت ائله میشدی. بو کنفرانس قرارا گلدی
آذربایجاندا حزب توده نین بوتون تشکیلاتلاری
فرقه یه ملحق اولسون. نظریمجه مغلوبیت
سببلریندن ده بیرسی بوایدی. آنجاق جوخ
سونرالاری بیلیندی. من ده حزب توده نین بیر
عضوی کیمی فرقه یه ملحق اولدوم. مهر
آیینین ۱۸ - ۱۷ - بنده با آبان آیینین
اوللرینده ایدی کی فرقه خلق بیغیناچاغینی

منتشر ائله بیر. زنداندان خاطره لرینی منتشر
ائله بیر. هفته ده اوچ دفعه نشر اولان بو
روزنامه او زمان ایراندا مخصوصاً آذربایجاندا
گنجیش یاییلان روزنامه لر دن بیر ایدی. البته
بوتو فارسجا یازیردی. پیشه وری مجلسین ۱۴
دؤورونده تبریزدن کاندید اولموش و بورادان
سئچیلیمیشدی. نماینده لرین بیرینجی لریندن
بیرسی دیر. تهراندا گلنده مجلس اونون
نماینده لیگینی رد ائله دی. بو پیشه وری یه
جوخ پیس تأثیر ائله دی. پیشه وری بوندان
سونرا تهراندا آزیر روزنامه سینین منتشر
ائله مه سینین بوراخیب تبریزه گلدی. جوخ
یاخشی یادیمدا دیر کی شهر یور آیینین اون
ایکی سینده تبریزده پهلوی خیابانیندان تربیت
خیابانین دؤنگه سینده ایکینجی مرتبه ده بیر
بالاجا اوتاقدان آذربایجان روزنامه سینین آنا
دیلینده منتشر ائله مه گه باشلادیلار. بو فرقه
اساس اعتباری ایله حاجی میرزا علی شهبستری
و پیشه وری نین وحدتی ایله یاراندی. حاجی
میرزا علی شهبستری ۱۳۲۰ ایلده روسلار ایرانا
گلندن بیر هفته سونرا تبریزده آذربایجان
دیلینده آذربایجان روزنامه سینین منتشر
ائله مه گه باشلامیشدی. او روزنامه ۴۸ شماره
منتشر اولموشدو. سونرا تهران گلیب اونو
باغلادی. اودور کی پیشه وری نین علاقه سی و
رابطه سی از نقطه نظر ملی درین دیر. بونلارین
وحدتی نتیجه سینده فرقه تشکیل تاپیب،
روزنامه آنا دیلینده تمامی ایله ملی مسئله

معلوماتلار وئریر. فرقه بونو تشکیل ائله‌مکدن مقصدی بوایدی کی ایندی فرقه تشکیل تاپیب، معین شرایط وار هله ارتجاع و بیر او قدر شوونیزم محکملنمه‌ییب. نه ائله‌یک؟ آذربایجانین هر یئریندن نماینده‌لر گلدی ۲۵ - ۷۲۴ نفرایدی. شیر و خورشید سالونوندا بیر نئچه گون بو کنفرانس تشکیل تاپدی. فرقه مسئله‌نی بئله مطرح ائله‌دی کی: سیز خلقلین نماینده‌سی سینیز. ایندی آذربایجان دمکرات فرقه‌سی تشکیل تاپیب. اونلارین فیکیرلری ایله آز - چوخ تانیس سینیز. الیمیزده امک‌انیمیز وار، آذربایجانین ملی سعادت، ملی خوشبختلیگی یولوندا نه ائله‌مه‌لی‌یک، نه ایشلر گؤره بیلهریک و بوردا مختلف نماینده‌لر واسطه‌سی ایله پیشنهادلار اولدو: دولت تشکیل ائله‌مک، وزارت تشکیل ائله‌مک، ارتش تشکیل ائله‌مک دانشگاه آچماق ... نه ... نه ... نه. بوتون بونلارین هامیسی بورادا مطرح اولدو.

س: استاد بیزیم قونشو خلقلردن بیر کورد خلقدیر. ایستردیک - گؤره‌ک، او زامان آذربایجان و کرد مسئله‌لری نئجه اولدو. اونلاری نئجه دوشوندوز، نئجه راضی‌لاشدینیز؟ عمومیتله کوردوستان و آذربایجان ملی مسأله‌سی حقیقته بیر آز دانیشماغینیزی ایستردیک.

ج: بوگون بیزیم وطنیمیز ایران مختلف ملت‌لردن تشکیل تاپیر، بو وضعیت بوگوندن یوخ، هیچ اولماسا تقریباً ۳۰۰۰ ایل بوندان

قاباقدان دوام ائدیر. فرقه زمانیندا، فرقه‌میزین رهبری پیشه‌وری بو مسئله‌نی چوخ یاخشی بیلیردی و یوبارده چوخ دقته لایق فیکیرلری واریدی، او بو فیکیرده‌ایدی کی، بیزیم جنوبی آذربایجانین، غرب و جنوبی غرب طرفلرینده کورد خلقی یاشاییرلار، بیز اونلاریلا قونشو یوق. عین زاماندا پیشه‌وری بونو بیلیردی کی، کردلریله و ایرانین باشقا ملت‌لریله بیز قارداش کیمی دوست اولساق، ال بیر اولوب ایشله‌سک، هم اونلار و همی بیز مقصده چاتا‌جاغیق؛ اگر چنانچه بو دوستلوغو یاراتماغا فیکیر وئرمه‌ساق، دشمن، شوونیزم، بیزی بیری - بیریمیزین جانینا سالسا، نه اونلار و نه بیز، هئچ بیریمیز حقیقته چاتا بیلیمه‌جه‌بیک. بو بارده من گؤردوک‌لریمی قیسا شکیلده دئیرم. ۱۳۲۵ - جی ایل، خردادین سونلاریدی، تیر آیین ۱۵ - ینده آذربایجان دمکرات جوانلار تشکیلاتینین بیرینجی قورولتایی تشکیل تاپمایدی، بونا حاضیرلیک اوچون، ولایتی، ایالتی کنفرانسلار تشکیل تاپیردی. مختلف یئرله نماینده‌لر گئتمیشدیلر، منده غربی آذربایجانا، اورمی، سلماس و خویا مأموریت وئرمیشدیلر. سلماس، خوی، ارومیه، نقده‌ده، کرد دموکرات شعبه‌سی قوروبلار، منده گؤردوک‌لریمی تبریزه قایتدیقدان سونرا، کتبا یازدیم و حضوراً تقدیم ائله‌دیم. بی - ایکی هفته اوندان سونرا، آقای پیشه‌ورینین دعوتی اساسیندا آقای



قاضی محمد، مهاباد - مراغه طرفیندن تبریزه گلدی، بیز بو گلیشنی استقبال ائیلهدیک، جوانلار و اوشاقلار تشکیلاتی آدیلا، تبریزدن سردری به قدهر یولا دوزولموشدولر. هامینین الینده پرچم و گول، قاضی محمدی استقبال ائیلیبیردی لر و قشنگ سرودلار اوخویوردولار.

هیچ یادیمدان چیخماز اونلار ماشینیله گلدیجه اونلاردان بیر آز کناردا، بیز گلیردیک؛ بیر یئرده قاضی محمد ماشینی ساختدیریب، گؤزلری شنلیکدن آغلارکن، یئندی، اوشاقلار اونا گول وئردی، اونلاری تشویق ائلهدی و بو وضعیتله تبریزه چاتدی. تبریزده نه اولدو، اطلاعیم اولمادی؛ اونلار رهبریت عاید مسئله لریدی، اما او ساعاتدان سونرا، غربی آذربایجاندا یعنی ماکیدا، خویدا، سلماسدا، اورمیه ده داها کوردلر دموکرات شعبه سینی یاراتماغی بیغیشدیردی لر.

پیشه وری فرقه نین حرکاتینین اولینده، بونا اینانیردی و بیلیردی، اگر چنانچه شووینیزمین مقابلینده، یگانه آذربایجان آیاغا قالخا، مسئله چتین اولاجاق، چونکی ایستر مشروطه ایستریسه باشقا حرکتلرین نه اینکه اکثریتینی، بلکه هامی سینی، شووینیزم ایرانین باشقا ملت لرینین جوان قوه سینی توپلاییب، آذربایجانا گتیریب، آذربایجاننی بوغموشدو. نتیجه ده پیشه وری نین فیکری بوندان عبارتیدیرکی، حرکت میدانا گلدیکده، امکان قدهر قارداش خلقلرین هامیسی ایله دوست

اولماق، دانیشماق، اونلاری رغبتله گتیرمک، تا اینکه شووینیزم اونلاردان استفاده ائتمه سین، ۲۱ آذر حادثه سینده انقلاب غلبه چالیدی، تقریباً ۲۰ گون سونرا، دی آیینین ۱۰ - وندا مهاباددا حکومت کوردلرین الینه کئچدی، چتینلیگه دوغوموشدولر، ۱۰ - ۵ بؤیوک ماشین دولو سلاحلی فداییلارینان تبریزدن یولا سالدیق، مهابادا گئتدی. کورد قارداشلاریمیزین دموکرات حزبی و ملی حکومتینین یاراتماغیندا، آذربایجانلیلار اؤز رهبرلرینین گؤستریشیله، اونلارا یاخیندان قارداشلیق الی اوزاتدی لر و بوگون سیز اگر مهابادا گئتسه نیز و قاری - قوجالاردان خبر آلساز، دموکرات افسرلری کوردلرین ارتشینین یارانیب و تشکیل تاپماغیندا فعالیت ائیله ییلر. ارتش قوه لری تهراندا گلدیکده، اونلار اسیر و اعدام اولوب و اوردا باستیریلیب لار.

چوخ یاخشی یادیمدادیرکی، فرقه نین بیر ایلینین سونونا ۶ - ۵ آی قالیردی، نماینده لری تهرانا ساری یولا سالدیق؛ نماینده لر، پیشه وری، پادگان، ابراهیمی و نئچه نفر با هم گئدیردی لر، تبریزین گلستان باغینین غرب طرفی بوشلوغییدی (ایندی بینادیر، خیابان دیر) ماشینا مینمیشدی لر، طیاره میدانینا گئدیردی لر، تهرانا گتسینلر. ماشین اوستده پیشه وری، وسطده دایانمیشدی و ساغ طرفینده قاضی محمد و سول طرفینده شستری، بیز جوانلاردا

آذربايجانا متوجه اولماز. بو پيشه ورنين
 كوردلره و قشقايلره بر خوردي و
 مناسبتى ايدى. من يقين بيليرم كى اونون
 عربلره، گيلكلره، فارس مترقى قارداشلارا و
 ... مناسبتى بئله ايدى. نهضت جنگلده بو آدام
 ميرزا كوچك خانين دوستوايدى، ميرزا
 كوچك خان زامانيندا تشكيل تاپميش
 دولتين، داخلى ايشلر وزيرى، پيشه ورنى ايدى.
 دوزدور بو حكومت تشكيل تاپمادان
 داغيلدى، گئندى، بو سوزو دئمكدن مقصديم
 بودور كى، پيشه ورنى بوتون ايران ملتلىرى
 قارداش كيمي سئويب، اونلارلا آذربايجان
 خلقينين بيرليگيني - قارداشليغيني تعقيب
 انديردى. او بو فيكيريده ايدى كى، نهضت
 تحرك ائتديكجه، بونلار هاميسى گرهگ ال -
 اله وئرسينلر تا كى، بو حركتده، ارتجاع،
 شووينيزم بونلاردان استفاده ائيله ييب، بيرى
 - بيرينين جانينا سالماسين. منيم
 فيكirimجه پيشه ورنى چوخ دوزگون
 دوشونوردو؛ من ده بئله دوشونورم كى، بوردا
 يا ايراندا اگر ائيله يه بيلسك، كوردلريله،
 طاليش لاريل، گيلكلريله، عربلريله،
 توركمنلريله و ... ياخين اولاق، قارداش
 اولاق، بو بيزيم ايشلر يميزين موفقيتينه،
 گله جكده، بؤيوك ضامن لردن بيريدير. بو
 بيزيم فرقه نين، كوردلره و عموميتله ايرانين
 باشقا ملتلىرىنه اولان بر خوردي و
 علاقه سيدى.

سول طرفينده شبستري، بيز جوانلاردا
 تاماشاچى كيمي اونلارى يولا ساليرديق،
 ياخيندايديق، گوردوك كى نه دئيرلر كى
 پيشه ورنى بير الين قاضى محمدن چيگنينه
 و بير الين شبستري نين چيگنينه قويدو و
 دندى كى؛ بيز تهراندا گئديريك و بورانين
 ايشيني بو ايكي نفره تاپشيرييق؛ سيز
 بونلاردان هر نه ايسته سز، ايسته يين. سونرا
 الينى ووردو قاضى محمدن چيگنينه و
 دندى كى باخماين بو باشينا عمامه قويوب
 بو اونلاردان دئييل؛ بو قاضى محمددير، ان
 فعال، ان شعورلو و درين انسانلارين بيريدير.
 پيشه ورنى نين بيزيم كورد قارداشلار يميزا
 اولان مناسبتى بئله ايدى. پيشه ورنى نين
 قشقايلريله چوخ ياخينليغي واريدى. قصر
 قاجار زندانيندان او، صولت الدوله و اونون
 اوغلو ناصر خان ايله ياخين دوستايدى.
 پيشه ورنى خاطره لرينده دئير: ناصر خان چوخ
 باهالى و آغير بير آدامدير. اوخوساز،
 گؤره جكسيز. پيشه ورنى مخفى آداملار
 گؤنده رميشدى كى اونلار، قشقايلريله
 صحبت ائيله سينلر كى مبادا دولت ارتش
 گؤندرمك ايسته سه، اونلار ارتشه
 قوشولسونلار. عكسینه، اگر دولت ارتش
 گؤندرسه، اونلار ارتشه قوشولسونلار. عكسینه،
 اگر دولت ارتش گؤندرمك ايسته سه، اونلار
 بير بالاجانا حركت ائيله سه لر، ارتشين بير
 بؤيوك قسمتى اونلارا متوجه اولار و هاميسى



س: سیزجه ایران‌دان آیریلماق، بئله بیر
فیکیرده وار ایدی؟

ج: من بو باره ده ائله همان شیروخورشید
سالونوندا تشکیل تاپان جلسه‌لرده و بیر باشقا
جلسه‌لرده اؤز گؤزومله گؤروب، قولاقلاریملا
ائشیتدیکلریمی سیزه دئییرم. همان خلق
یغیناجاغیندا پیشه‌وری چیخیب، دانیشدی.
او گونلرده تهراندا تازا منتشر اولماغا
باشلامیش کیهان روزنامه‌سی و اونون مدیری
مصباح‌زاده گؤتوروب پیشه‌وری‌یه یازمیشدی
کی: آقای پیشه‌وری سن خیابانی‌دن، کوچک
خان‌دان، کلنل محمد تقی پسیان‌دان بؤیوک
آدام اولا بیلرسن، سن بیر انقلابچی آدامسان و
... اگر بو تورک دیلینی بوراخاسان و فارس
دیلینه کئچه‌سن، بؤیوک آدام اولارسان، بئله
اولارسان، ائله اولارسان، پیشه‌وری ائله بو
سؤزلرین مقابیلینده چیخیب دئدی کی من نه
خیابانی اولا بیلرم نه ده پسیان. اونلار بؤیوک
شخصیتلر ایدی لر کی من نه بونلار اولماق
فیکیرینده‌یم، نه ده اولا بیلهرم. من عادی بیر
انسانام. آما گلدی دیل مسئله‌سی. دیل بیزیم
اساس سنگریمیزدیر. بیز بوندان ال چکسه‌ک
ائله بیل یوخوق. بو اونون آذربایجان دیلینه
برخوردی ایدی. هنج یادیم‌دان چیخماز بو
جلسه‌ده و بوندان قاباقکی و سونرا کی
جلسه‌لرده دانیشارکن ائله هاوادا ایرانین
بوگونکو نقشه‌سینی چکدی و دئدی بیزی
تجزیه طلب آدلان‌دیرانلار قولاقلارینی اچیب،

ائتیشینلر: بیز هر نه ایسته‌سک بو سیاسی
سرحدلرین داخیلینده ایسته‌ییریک. بیز
تجزیه‌طلب دئییلیک، بیز نه آذربایجانی
آیرماق ایسته‌ییریک و نه ده ایران‌دان آیریلماق
ایسته‌ییریک. قوی بونو ائتیشین لر. پیشه‌وری
به هیچ‌وجه ایرانین تجزیه‌سی طرفدار
دئییلدی.

س: آخره کیمی بئله اولموشدور؟

ج: تا آخره کیمین ده بئله قالمیشدی.
البته سونرالار او گئدیپ اولدورولن‌دن سونرا
غلام یحیی‌لار و بیر سورو آلچاق انسانلار
باشلادیلار اونون آدین‌دان یازدی‌لار کی فرقه
بئله گلدی و فرقه تجزیه طلب ایدی. هامیسی
بوش و یالان سؤزلردی. من سیزه قول وئیرم
کی هامیسی یوزه یوز بوش و یالان سؤزلردی.
ائتیشدیگیمه گؤره باکی یا گلن‌دن سونرا
میرجعفر باقروف ایلله توققوشوبلار: میرجعفر
باقروف دئییب کی چون سن ایسته‌مه‌میش‌سن
شوروی‌نین دالینجا گئدیپ و اورانی آیراسان
اونا گؤره مغلوب اولدون. اودا دئییب، بیزیم
مغلوبیتیمیزه سبب اودور کی سیزله
همکارلیق ائله‌دیک، نه اینکه اورادان
آیریلما‌دیق. پیشه‌وری اؤنجه کمونیست
تشکیلاتلاریندا اولموشدو. آبا بو فرقه و ملی
حکومتی تشکیل ائله‌مین پیشه‌وری طبقاتی
مبارزه قاباغا اپاریردی یا ملی مبارزه؟ بیر گون
همین بوخالق یغیناجاغیندا، بیزیم گونئی

منطقه سيندن ۷ نفر نماينده سئچيلميشدى. من ده بيرى ايديم. اوتورموشدوق لؤلارين لاپ ياخينلاريندا، صحنه يه لاپ ياخين يئرده. پيشه وري رحمتليک دانيشدى. پيشه وري دانيشاندا بيزيم گوننى منطقه سيندن سئچيلن ۷ نماينده لردن بيرى، مندن ۳۵ - ۳۰ ياش بؤيوک اولان جعفر، ال قالديردى و دانيشماق ايسته دى. پيشه وري بونا دئدى بويورون. بو دوردو گئتدى ترييون داليندان دانيشيغا باشلادى. جعفر دانيشدى، هاميسى طبقاتى، کارگرى، فلان و فلان کى حتى ايش گليب، چاتدى بورا کى لاهوتى نين بو شعرينى اوخودو:

نازم بدان زمان که به نيروي پتک و داس

دهقان نهدي به گردن سلطان طناب سرخ

پيشه وري دوردو آياغا دئدى کى: خير، بيز طبقاتى مبارزه آپارميريق، بيز مى مبارزه آپاريريق.

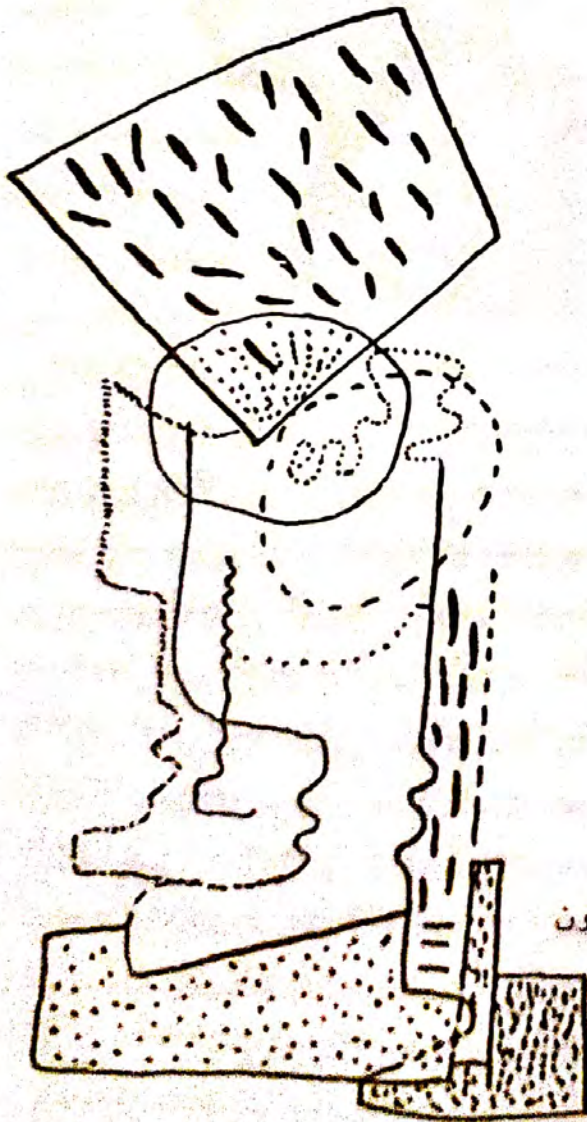
بو حادثه لر بير دفعه دئييل، دفعه لرله باش وئردى. پيشه وري گؤستردى کى او آذربايجان و آذربايجان دمکرات فرقه سينين رهبرى کيمى آذربايجان خلقى نين مى حقوقو يولوندا مبارزه آپارير. بو پيشه وري نين و فرقه نين اولاً طبقاتى مبارزه مسئله سينه و تجزيه طلب اولوب - اولماماسينى و ايرانين وحدتينه دائر فيکيرلر ايدى. بونلار واقعيت لردير. من بو مسئله لرى اؤز گؤزوم ايله گؤروب و اؤز قولايغيم ايله انشيتيميم.

فرقه نين آخيرينا قدر رحمتليک پيشه وري ايله و اونون ياخين دوستلارى ايله، مثلاً فریدون ابراهيمى ايله لاپ ياخين دوست ايدىک. من بيليرديم کى اونلار نه دوشونورلر. او آذربايجان خلقينين سعادتى، خوشبختليگى و آزادليغى يولوندا چاليشيردى. منتها پيشه وري ايسته ميردى آذربايجانى ايراندان آيرسين و مستقل ائيله سين. کردلرين باره سينده دئديم کى بو آدام بنله دوشونوردو کى ايران خلقلرينين هاميسى ايله لاپ اولدن قارداشليق علاقه سى يارادسين، بونلارين هاميسى بيرلشيب، آياغا قالخسينلار. هر بيريسى اؤز حقينى آلسين، شوونيزمى ايراندا سيلسينلر و آرادان آپارسينلار. بو ملت لر هر بيريسى اؤز يئرینده، اؤز توپراقلاريندا مى وارليغينى ساخلايب و مى حکومت ياراتسين و گئت - گنده فدراتيو حکومت ميدانا گلسين. پيشه وري حتى بو فيکرده ايدى کى زامان بونو ايجاب ائيله ميرکى کيچيک - کيچيک ملت لر، حکومت لر ميدانا گلسين تا آمريکا و اورپا کاپيتاليسترلر اونلارى اوتسونلار.

بو گون گؤروروک کى اورپا مملکتلرى مى خصوصيتلرين ساخلاماقلا سرحدلرينى گؤتورورلر. نيه؟ چونکى جامعه نين ترقيسى بونو طلب ائدير. اقتصادى و سرمايه گذارى نقطه نظردين بو طلب اولونور. بو حکومتلرين هاميسى اؤز مى خصوصيتلرينى ساخلاماقلا اقتصادى جهتدن واحد بير اقتصاد دوزلديرلر.

بیشه وری نین فیکری ایراندا بئله بیر
حکومت ایدی. بئله بیر فدراتیو حکومت
یاراتماق ایدی. ایراندا دمکراتیک اجتماعی بیر
وضعیت یارانمیش اولسا اورادا فدراتیو حکومت
یاراتماق چوخ راحت اولار. حتی من بو
فیکیرده ایم کی اگر دمکراتیک بیر حکومت اولسا،
اگر اعلام اولموش اولسا کی هر بیر ایران ملتی
ائله یه بیلر کی آزاد شکیل ده اولسون، لاپ
مستقل ده اولسون، آریلادا بیلر، اگر بئله بیر حق
وئرسه لرده من بو فیکیرده ایم کی بو گونکو
شرایطده ایران ملتلی بورادان آریلمازلار، سیزه
قول وئریم کی حتی کرد لرده بورادا بیرلشر،
بلوچلاردا بورادا بیرلشر من بو فیکیرده ایم کی اگر
چنانکه بیزیم ایران آذربایجانیندا اصل معناسیندا
دمکراتیک بیر سیستم اولسا و بوردا بئله فرض
ائله یک خلقیمیز اؤز دیلی، ادبیاتی، فولکلورو،
دانشگاهی، نهیی، نهیی، بونلارین باره سینده
گؤزل حقوقا مالک اولموش اولسا بیزیم شمال
قارداشلاریمیز اؤزلری داوطلب اولارلار کی بیزایله
باهم یاشاسینلار. □

قایناتق: آذربایجان درگیسی - برلین



کمپوزیسیون

صمد بهرنگی

ياراديجيليغيندا هومانيزم

پروفېسور غلامرضا صبرى تبريزى*



ديپلر اذربايجان چنوريلميشيدى. يازيچى نين ناکام اولوموندىن سونرا يازيلارينين ياييلماسى ايستر جنوبى اذربايجاندا و ايراندا، ايستر سده دونيانين مختلف اولکهلرينده بويوک مارق دوغوردو. نه اوچون صمد بهرنگى خالقين سئوئيملى سينه چنوريلدى؟ منجه صمد اوز ياراديجيليغيندا ائله درين اينسانى مناسبتلردن دانيشيب و اونلارى ائله ساده بير ديل ايله عكس ائتميشدى كى، هم كنده، هم شهرده ياشايان خالق کوتلهلرى اوز مشترک دردلرينى و سسلرينى اونون يازيلاريندا گوروب، ائشيديردیلر.

صمد بهرنگى تبريزده معلم ليک کوللچينى بيتيرديکدن سونرا خالقين حياتيلا دريندن تانيش اولماق، اونلارين معيشتينى اويرنمک اوچون كنده گئتمه يى قارار آليز. يازيچى نين آن بويوک خدمتليکدن بيرى، اونون ايلک دفعه ايران تحصيل سيستمى نين اکسيک ليکلى حاققيندا دانيشماسيدير. (باخ: آيرائين تحصيل پرابلملى حاققيندا ارشديرما اثرى) ۱۹۵۷ - اينجى ايلده تبريز پئداگوژى کوللچينى بيتيرديکدن سونرا او تحصيل باره ده يازيلان تدقيقاتلارين اخساقليقلارينى دوشونور و اونلارين ارادان قالديريلماسى اوچون بوتون گوجو و انرژيسى ايله فعاليت گؤستريردى. صمد بهرنگى درس دئمه يه باشلاياندا، غرب مندولورياسينا سويکه ن پداگوژى پرنسيپلر و تدريس نورماللارى ايله رنال حيات آراسينداكى بئرله گؤي قدر اوچوروم و اوزاقليقى آنلادى. او، گئنيش، ايشيqli صنيف اوتاقلارى، تميز

آذربايجانين گؤرکملى يازيچى لاريندان بيرى اولان صمد بهرنگى حاققيندا مختلف يۇنلو ارشديرمالار آپارماق اولار، من بو يازيدا اساساً اونون ياراديجيليغيندا هومانيزم مسئله سينى اينجه له مگى مقصد گؤتورموشم، دئمه لييم كى، صمد بهرنگى ياراديجيلغا باشلايان كيمي چوخ تنز گئنيش اوخوجو کوتله سينين دقتينى چكدى. بونون سببى نه ايدى؟ او هله ساغليغيندا گوننى اذربايجانين آيرى - آيرى شهر و كندلرينده تاسنيب، آدى

* ۱۳۱۲ - ده تيريزده دولوموشور. آيرى دانشگاهيندا فارس و انگلسي فيلولوژى فاكولتيسى شيرمشير ۱۳۳۹ - وچو ائلين بيرى ايلگئرمده باشاير و اينى يلكه قدير ك دانشگاهين كلام و لوتشوق پلوموشور پروفيسوروشور. لوتون ۸۸ - يچى عصر يازيچى سى لولان وليم بلكه (William Blake) يازديكى كلى توندا شهرى قاراشدير.



کریدورلاری، بللی سایدا اؤیرنجیلر، دونیا
استانداردلارایلا اویغون قایدا - قانونلاردا
اولان مکتب عوضینه، هامیسی بیر اوتاقدان
عبارت اولان مکتبله اوزلشدی کی، همین
اوتاقدا قیشدا سو یوقدان، یایدا ایستی دن
دورماق ممکن دئییلدی، یاغیش یاغاندا
دامیندان سوزوردو، شاگردلر بیت - بیر
ایچینده ایدیلر، مکتبه باشی آچیق، آیاق
یالین گلیردیلر. و حاجی قولو کیمی لری ده
پوسقودا دایانمیشدی، مکتبدن یایینان
اوشاقلاری خالچا فابریکاسینا چکیب
اوراداجا اودسون. صمد بهرنگی آدی چکیلن
کیتابی نین فصیل لرینین بیرینده بئله یازیر:
"اگر بیر محیطی یاخیندان گۆرمه سک، اورادا
یاشاماساق، خالقا قووشوب درد لرینی
اٹشیمه سک، احتیاجلارینی اؤیرنمه سک، اونلاردا
اؤزوموزه سیمپاتیا یاراتماق عبثدیر." او فیکیر لرینی
دوام ائتدیره رک یازیر، تهراندا و یا اوروپادا راحت
یاشایان بیر شخص کی یوخسول کندلیلرین
تحصیلی حاققیندا کیتابلار یازیر، هئچ واخت
اونلارین حیات چتینلیک لرینی و احتیاجلارینی
اویزنگتیه شکیلده عکس ائتدیره بیلمز. حتی بیر
یازیچی و یا شاعیر راحت یاشایرسا، گول-
بولبول، محبت، قادین گۆزلیگی باره سینده
یازرسا، توپلوما فایدا وئره بیلمز. صمدین
فیکرینجه، یازیچی ایستر اقتصادیاتدان، ایستر
تحصیلدن، ایستر سه ده توپلوم یاشامینین هانسی
ساحه سیندن یازرسا - یازسین، هومانیزم
پرنسیپلریندن دانیشیب، اینسانی دیرلره یوکسک
قیمت وئرمله یی با جارمالیدیر.

صمد بهرنگی ایلک یازیلاریندا تحصیل
سیستمی نین نقصانلارینی تنقید ائدیردیه،
گئتدیکجه توپلومون باشقا قاتلاریندا باش
ووروردو. اوشاق ادبیاتینا حصر اولونموش بیر
مقاله سینده (مجله ی - نگین و راهنمای
کیتاب، مای - ایون ۱۹۶۸) او، جمعیتین
پاسیو و فایداسیز اخلاق قانونلارینی تنقید
ائده رک یازیر: "اوشاق ادبیاتینی تبلیغات و
نصیحت چیلیک ایله محدودلاشدیرماعین
واختی کئچیب، آلری، اوزو بدن ی تمیز
ساخلاماق"، آتا آنا یا اطاعت ائتمک، "بؤیوک لرین
سؤزونه قولاق آسماق"، "قوناق قاباغیندا
دانیشماماق"، "بیرینین موفقیتی سحر تئز
یوخودان دورماقدادیر"، سنین گولوشونله دونیا
گولور کاسیبلار خیریه استیلینده ال توتماق
و سایر، ... نمونه لرله نصیحت ائتمه یی
اؤیرتمه گین نتیجه سی بو اولدو کی، اوشاقلاری
توپلومون اؤنملی چتینلیک لریندن و یاشایش
دوروموندان اوزاقلاشدیرمیش اولوروق، نییه
گرک بیز اوشا غی فایداسیز، سئویم و موئلولوق
اومودویله دوستاق ائدک، بیر حالدا کی، بؤیوک
قارداشی نین اجازه سیز نفس چکمه یه، اورک
سؤزونو دئمه یه، اؤزوندن اختیار ی یوخدور. آیا
اوشا غین تمیز کارلیقدان، اطاعتدن، معلمه
قولاق آسماقدان و اخلاق درسی اوخوماقدان
باشقا بیر شئیلر اؤیرنمه یه حاققی یوخدور؟
هانسی معلمین سؤزونه قولاق آسین؟
هانسی اخلاق آداملارینین اخلاقینی
اؤیرنسن؟ راحت یاشایاراق اؤز طبقه سینی
حمایه و تبلیغ ائدن اخلاق آداملاری؟

اوشاقلارين بونلاردان باشقا شئىلرە
احتياجلارى وار، نيه گرهك بالالاريميزا
دئمه يىك كى، بيزيم بو مملكتده، اتين رنگين
گۆرمه يىن اوشاقلار وار، حتى پئنديرين آدينى
ائشيدىب، ديللرينه وورمايان اوشاقلار. نيه
كى، توپلومون آز بير قيسىمى واردير كى،
ماسالارينين اوستونو دولو گۆرمك
ايسته ييرلر.

نيه گرگ اوشاقلاريميزا دئمه يىك،
دونيانين يارسيندان چوخو آجدير و نيه آج
ساخلائييلار؟ و نه جور بو آجليغى آرادان
آپارماق اولار؟ نيه گرگ بيز اوشاقلاريميزا
تارىخى، انكشافى و اينسان تكمالونو
اويرتمه يىك؟

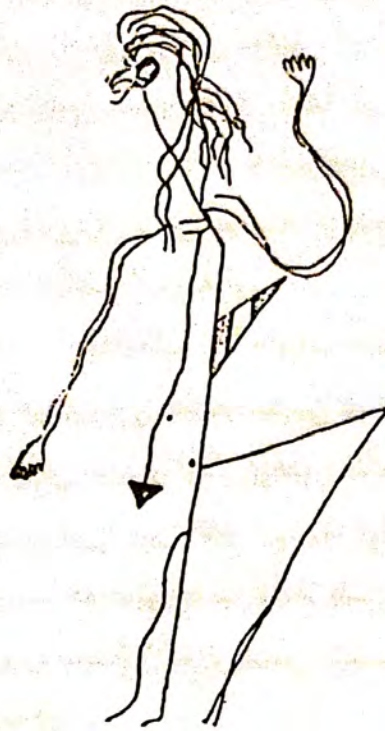
صمد بهرنگى اۆز مقاله سيني بئله قورتاير:
"بوللوقدا ياشايان اينسالارين حياتدان بحث
ائتمك، محبتدن، اخلاقدان دانىشماسينين
بير تيكه قورو چۆره يه محتاج اينسانلارا قطعاً
فايداسى يوخدور.

يازىچى اولدوز و قارغالار آدلى باشقا
اثرينده اخلاق قانونلارينا و اونلارى
قورويانلار قهرمانلارينين دىلى ايله اعتراض
ايدير. قارغا اولدوزا دئير، "او اوشاقلاريني
ساخلاماق، بالالاريني اۆلومدن قورتارماق
اوچون حووضلاردان باليق توتور حيطلردن
صابون اوغورلايىر. نيه اوغورلوق گوناھ
ايشدى - اولدوز سوروشور - قارغا جواب
وئرهر ك: عزيزيم، اوشاق اولما، گوناھ
اۆدور كى، اوغورلامايام و اوشاقلاريمى
آجيندان اۆلدوروم، بودور گوناھ عزيزيم.

گوناھ بودور كى، اۆز آج قارنيمى دويورمايام.
گوناھ بودور كى، هر يئرده صابونو گۆرم،
يئنه ده آج قلام ... سن گرگ بيله سن كى،
اوغورلوقون قاباغيني نصيحت و بوش
سۆزلرله آلاق ممكن دئييل. بير حالدا
كى، هر كس اۆز منفعتيني گۆرور، او
اۆلكه ده، اوغورلوقدا اولاجاق.

صمد بهرنگى ايران ادبياتيني تنقيد
ائدهرك يازيردى كى، اگر بير يازىچى اۆزونده
حيات ياراتماسا، جمعيتده نجه حيات يارادا
بيلر. و دوغرو خالق يازىچى سى جمعيتين
داخلى قاتلارينا ايشيق توتمايدير. صمد
بهرنگى ايلك دفعه اولارق آذربايجان
خالقى نين ايچريسىينده كى اودو
شعله لنديردى. او چوخ چتين ليكلره پهلوى
رژيمينين تضيق لرينه باخمايلاق بير
حكايه سينده يازدى كى، ايشيق نه قدر آز
اولسادا، قارائليقدا گۆرونور.

صمد بير اولدوزوندا مین اولدوز
ياراتدى، بالاجا ايشيغى هر يئرى توتدو.
اونون وصيتى سانكى "بالاجا قارا باليق"
آدلى سون كتابيندا (تهران ۱۹۶۸، ص
۳۳) بئله يازيلميشدير: "اۆلوم هر زامان
آسانليقلا منه ياناشا بيلر، اما من نه قدر
باجاريرامسا ياشاياجاغام، اۆلومه طرف
گئتمه يه جه يم. اگر بير زامان اۆلومنن اوز -
اوزه گلسم فرقى يوخدور. ان مهمو اودور
كى، منيم ياراديجيليغيم، حياتيم، حتى
اۆلوموم باشقالارينين حياتيندا نه ائتگيسى
وار ... □



بۇش آدام

آنتوان پفوف

چئويرەن: داوود دوستار^۱

ئىچە گۆن قاباق مەن اوشاقلارېمىن للەسىنى گۆرمەگە ايش اوتاغېما چاغېردېم. آخى پولىا
واسېلوونا! يە حسابېمىزى دورولتەمىز گر كېردى. للە اوتاغېما گېر جك دئدېم:
- پولىا واسېلوونا! خواھش اندېرەم بويوراسېز حسابېمىزا يىتېشك حتما سېزىن پولا احتىاجېز وار
اما اوقدەر اوتانچاقسېز كى احتىاجېز اولسادا اوندان سۆز اچمىياچاقسېز ... ياخشى، سېزە اېدا
۳۰ مانات وئرمەگە قرارلاشمېشدىق.
- باغېشلايىن قرارېمىز ۴۰ ماناتېدى ...
- يۇخ ۳۰ ماناتېدى ... مەن دفتريمدە يارمېشام. مەن ھىچ واقت اوشاقلارېمىن للەسىنە اوتوز
ماناتدان ارتېق وئرمەمېشەم ... ياخشى، سېز اېكى آى دېركى ايشلەيىرسېز.
- باغېشلايىن اېكى آى بىش گوندور.

۱- ئاۋد دوستار ۱۳۳۹ - يىزىدە توغۇلۇپ، مەن ئۆزۈم ھەندىس ئولمىسىدا ياخىلاپتۇن قېلىپ تەبىئىي ئۆلۈپ، باشقا دىئالوگىن بۇر كەمبە ئىچەمىز قىلىشۇر.

- دوز ايكي آي ... دفتريمدە او جور كي يازميشام دوز ايكي آيدى. بس بو قراردان سيزين
الاجاغيز مندن التمش مانات اولور ياخشى، بوندان دوققوز گون تعطيل لرین پولونو چىخاق.
سيز قبول انديرسيز كي يکشنبه گونلرينى منيم اوغلو "كوليا" نى بوراخيب دولانماغا گئديرديز.
بو ايكي ايدا يکشنبه گونلريندن سونرا اوچ گون داها تعطيل يميز واريدى.
پوليا واسيلوونانين هيرسيندن اوزو قيزاردى، اوزو بيلمەدن نئچه دفعه بتردن دوداقلارينين
جوجوگونو تربتدى ... اما بير كلمه ديلينه گيترمهدى ...

- دوققوز يکشنبه اينن اوچ بايرام ... بئله ليكله ۱۲ مانات چيخيلار ... دورد گونده اوغلو
خسته لنميشدى للهيه احتياجى يوخيدى، اوچ گونده سيزين ديشيز آغرييردى و خانيم سيزه
استراحت اجازەسى وئردى، اون ايكي نن يئددى اولار دوققوز. التمش ماناتدان اون دوققوز مانات
چيخسام ... اولار ... نئچه اولار؟ ... قيرخ بير مانات ... دوز اولار؟

پوليا واسيلوونانين سول گوزو قيزاريپ جوجويونده بير داملا ياش گوروندو و چنەسى تيترهدى
... او هيرسلى نئچه دفعه اؤسكوروب دسماللا گوزلرينين ياشيني سيليب بورنونون سويونو
الدى ... اما بير سوز ديلينه گيترمهدى ...

- سيز بايرام گئجهسى بير دهنه استكان - نعلبكي سينديرديز ... ايكي ماناتدا اولارلا گوره
چيخيلار. البته بو استكانين اوندان داها قيمتلى اولدوغونو بيليرسيز. چونكو آتا بابا يادگارى ايدى
اما ... جهنمه كي باشيزا تصدوق، الله همن ايكي ماناتى حساب الله يك - ... بودونيادا بيزه
اوقدر بئله ضررلردن ده ييب كي داها عادت الله ميشيك ... هله سيزين دقت سيز اولدوغوزدان
اوغلو آغاچا چيخيب، كؤينگى جيريلىب ... ياخشى اون ماناتدا بوردان چيخيلار يئنەده سيزين
دقت سيزليگيزدن، تزه گتيرديگيميز قوللوقچو، قيزيمين بير جوت باشماغيني اوغورلادى ...
آخى ائوده بوجور ايشلرين مسئوليتى سيزينندى ... سيز گرەك دقت ائده سيز كي بوجور ايشلر
اولماسين ... بو ايشلر اوچون آيلىق آيرسيز ... ياخشى، بئش ماناتدا بوردا چيخيلار ...
يانوارين اونوندا سيز مندن اون مانات آلميشديز ... پوليا واسيلوونا ياواشجا دئدى:

- من بئله بير پول سيزدن آلاميشام!

- سيزين ياديزدا دئيل ... من يازميشام !

- اولسون ايندى كي بويورورسوز قبول انديره م ...

قيرخ بير ماناتدان ايگيرمى ئيددى مانات چيخين اولار اون دورد ... ايندى هر ايكي گوزوده قيزاريپ
ياشالميشدى ... جوان قيزين اينجه اوزون بورنونون اوستونده تر داملالارى گوروندو. بئچارا قيز
شاشيرميشدى. گوز ياشلارى قيرمیزی يوشاق صوراتيندان آخا - آخا سسى تيترهك دئدى:

- من تکه بير دفعه پول آلميشام. من سيزين خانيميزدان بير دفعه تکه اوچ مانات آلميشام
... داها سيزدن پول آلاميشام ...



- دوغرودان؟ نئجه اولوب من بونو ياددان چيخارديب يازماميشام. چوخ ساغ اولون ... پس بو قراردان اوچ مانات اون دورد ماناتدان چيخيلسا قالار اون بير مانات ...
خانم بويورون بوسيزين پولوز ... سايبين اوچ مانات ... اوچ مانات ... اوچ مانات ... بودا بير مانات اولار اون بير مانات. بويورون آلين ...
من اونون ايكي آي ايشينه اون بير مانات وئرديم ... پولو آليب تيرك اليرين جئينه قويدو سونرا يواشجا دئدى:

- ساغ اولون! ...

من يثريمدن دوروب اوتاغيما يثريمه گه باشلاديم. هيرسدن بوغولوردوم. جوان قيز منه حيرتله باخيپ بيلميردى نه ائله سين. آخيره اونون قاباغيندا دوروب دئديم:

- سيزين بو "ساغ اولوز" نه اوچون ايدى؟ تئز دئيبن سيز نه اوچون مندن تشكر ائله ديز؟!

- پولدان اؤترو ... مرحمت ائتديگيز پولدان اؤترو!

آلاهيبن بنده سي! مگر گورمورسوز من سيزين باشيزا بؤرك قويدوم. يئنه ده ساده جه دئيره م من سيزين پوللاريزي اوغورلاميشام!

پس بو "ساغ اولون" نه اوچوندور؟!

- هله ياخشيدى كي سيز حسابدان سونرا بير پول وئرديز ... آيري يئرلرده آدامين آيلغيني وئرميرلر كي هئچ، بوشلودا ساليملار.

- آيري يئرلرده سيزه پول وئرميرلر؟ حيرت ائله مه لي ايش دئييل! من سيزله بالاجا بير شوخلوق

ائله ديم. سيزه حياتدان بالاجا بير درس وئرمك ايسته ديم. من هشتاد ماناتين هاميسي ني سيزه

وئره جه يم و شهبه سيز كي حاققيزدير. من بو پولو قاباقجادان حاضيرلاييب پاكاتا قويموشام.

باخين پاكات ميزين اوستونده ... اما نئجه اولار آدام بوقدهر ديلسيز آغيزسيز اولسون نييه

ناحاق يثره سيزين آيلغيزي چيخديقدا هئچ بير اعتراض ائله مه ديز؟ نييه دانيشماديز؟ بو دونيادا

ديري اولار - اولار حاققى قوروماماق اولارمى؟ آدامدا بوقدر بوش اولارمى؟

جوان قيزين دونقلاريندا آجي بير تبسم گؤروندو، اونون غيرطبيعي گولومسه مه سيندن فيكريني اوخودوم:

"بلى اولار"

من اونا وئرديگيم بو آغير درسدن اونو بير مدت كدرلنديرميشديم. عذر ايسته ييب قاباقجادان

پاكاتا قويدوغوم هشتاد ماناتين هاميسي ني اونا وئرديم. جوان قيز ياشامى نين باشا باشيندا ايلك

دؤنه اولاراق تام حاققى ني اديغيندن حيرتلندى او باشيني آشاغى ساليب ال - آيلغيني

ايتيرميش حالدا اوتاقدان چيخدى من داليدان اونا باخيپ فيكirlشديم:

- بو دونيادا گوجلر اولوب ظلم ائيله مك نه قدهر راحت ايشدير. □

✓ حسين بهرامى

HUSEN BƏHRAMI

ساچلارينين عطرى
گنجه نين دهليزنده
اسير

قاريشقالار
سن يازديغين مکتوبلارا
توى توتوبلار

ياخينداكى پامبيق اكينه جگلى
الرينين قابارلى خاطيره لريني
ياس توتوبلار

بولودلار قادينى!
قور اقليغيما
هانسى ياغيشلا
ياغا جاقسان؟

بيليره م بير گون گله جكسن
گويلر اته گينين بير گوشه سى
آى كؤينه گينين دويمه لرى



باتى قورباغلارى
گوموش باتديغانلاردا
شيره اوخويور
گنجه ازدهاسى
ايشيغين آيدين جئيرانلاريني
اودور

فرهاد
ياريلميش باشى و قانلى كولونگويله
كرمانشاه كوچه لرinen سرگردانليغيندا قاپيلارين تاققاسيني
تاققيلدادير
و شيرين

كارون كورپوسو آلتدا
دون ژوان لارلا گمى سورور. □

چنوين: لاله جوانشير



آذربايجان پونزياسيندا يئنسى فورمادا
 ياراديلان ايکينجى نسل شعرلرين انتگى سيني
 (تأثيرينى) بوگونكو گنج شاعيرلرين
 يازيلاريندا گورمك هم سئوينديرىجى دير هم
 كدرلنديرىجى. سئوينديرىجى دير اونا گوره كى
 آذربايجان چاغداش ادبى ياراديجيلىغى هله ده
 سورور و كدرلنديرىجى دير اونا گوره كى بوتون
 بو يازيلارين حاقيندا سوسوق بير فضا وار. بو او
 دشمكىدير كى بيزيم ادبى ائيلم لريميز چوخ آغير
 و استا گنديشلى دير.

بو حاقدا دانيشيلاسى چوخ شئيلر وار.
 اؤرنك اوچون اوختاي (عليرضا نابدل)، مفتون
 امينى، سحر (حميده رئيس زاده)، والى گوزتن،
 ناصر مرقاتي، قارانقوش (داود اهرى)، صالح
 عطايى، اولكر (اسماعيل مددى)، هادى
 قاراجاي، نادر ازهرى ... كيمى معاصرلرين
 كتابلارى و شعرلى حاقدا هله دانيشيلمير.
 دانيشيلاندا اناحق كلاسيك باخيملا شاعرين
 آدى آلتيندا جان وثير شعر بو سوسقونلوغو،
 بو شعر بايملارينين پاسو جنوره سېنى بير
 ارجا سسلنديريب چاليشديرماق اوچون ايلك
 آدېملار دوز، قشيم و سرت ائيلماليدير. بيز
 بايقوشون گلن سايلاريندا چاغداش گورونتولو
 ادبى ارشديرما بولومونو ارتيراجاغيق. بونو
 دوياراق اينانيريق سيرين يئنسى فيكىرلر بيز
 بيزه جان وثيريب گؤيرده جك.

شعر اؤزهل

يئلى
 ادبيات



✓ علیرضا نابدل'

ƏLİRZA NABDİL



پاپاغیم، قیلینجیم و آتیم

چیگنیمده یورغونلوق، دۇشومده

یئترلیک،

آینیمده مین یارا، کۇنلومده مین آرزو

آتیمین دیرناغیندا وطن

دیرناقلار داشلارا چیرپىلا - چیرپىلا،

اۇیلىرىن قانىنى یایاراق داشلارا،

یئتىشیدیم و پوزدوم سون اۇیون یوواسین

قىزىدا قورتاردیم.

قاراشین، قاراقاش، قاراتئل بیر قیز،

گۇزلىرى اولدوز.

اولدوزلار سسلندى قارانقولوقدا

و انسان چاغرىلدى:

'برى گل آى قوناق

من قوملوق قىزى يام

واحه سىز چۇللىرىن يوشاق تىكانى ...

تئلیمدن آلاچىق قورارام،

قولومو یاسدیغین ائدهرم،

گۇزلىرىم نور ساچار،

۱- تېرىزه ائادان اولموشدور. شعرده اوختای تخلص ائدرى. شاه دۇورو سیاسى فعالیتی اوچون ساواکین اغیر ایشکنجهلرینی دۇزدوگدن سونرا اعدام اولوموشدور. انقلابدا شعرلرینین بیر سیراسی ایشیق اذلى کتاپدا بايلىمیدیر.

دۇشلىرىم دويورار سىن يورغون قوناغى
گىجەلن!

تئلردن آلاچىق، دونوندان دۇشمە،
قولوندان ياسدىقجا يايىردى،
واحه جىك قوردوق بىز.

من توركىمن آتىمى
بايىردا،

قىلىنجى آتا بى (بىك) باغىندا ايتىردىم.
آنامىن تىكىدىكى پاپاقدى يوخ اولدو،
گلىدىكىم يوللارى اونوتدوم.
سىلدىم دە كۇنلومە يايىلان كىچمىشى،
حاليم بئله اولدو.

من اونو اردبىل خالچاسى تكىن
اىپكىن توخودوم.

أرىشى داماردان، آرغاجى مۇورەدن،
اىلمەسى باخىشكان، گولوشكان.
بىر قولدا قىزىل گول،

تىكانى دۇيوشكان، چىچەكى بارىشكان،
بىر قولدا قىلىنج،

بىر قولدا آغارچىن،
بىر قولدا گۇيرچىن...

من اونو اردبىل خالچاسى تكىن
اىپكىن توخودوم،

توخودوم و آلدىم كۇنلومون تكىنە
داياندىم آخشامىن يولو اوستە.



سسلندیم:

بری گل، قاراشین،

من قیپچاق اوغلویام.

بۇلگەلى داغلارین سىلدىرىم قیاسى.

گۆزومون اوستونو یاتاغین ائدەرم،

دیزیمی اوتاغین.

قولومو قالخان تک چکرەم اوبایا،

قوروسون سئوگیمی.

داماردا توخونان خالچادا سالىنار

گلەجک گونلرین تکینه

دوست اولاق!

داشلیقدان گلرکن

هۆروکلر بورولسون، قیوریلسین،

آتیلسین،

بیرجه بسیت یوخدور، چیگنینده دورایدی،

بالاغین یولویلا گئدر اولایدین.

آخشاملار اوغلان - قیز هالای گئدهیدیک،

عاشیغین چۆگورو ناغیل دئیەایدی.

پاپاقلى کندلیلر چپیک توتایدی.

دایاندىم آخشامین یولو اوستونده،

بیر یولدا چاغیردیم: برى گل

قاراشین سئوگیلیم! ...

اوندا قاش قارالدى،

تکجه اؤز سسىمى اشیتدیم داشلاردان

اوندا یئل باشلادی، قارا یئل

قارا يئل ...

بو قارا سسى ده يئل يئتيردى منه:
 "سن باشى پاپاقلى اوبانى ايستىرسن،
 سن آغزى ياشماقلى كندلرى ايستىرسن،
 قىزىمى وئرمه رم آيرىلىق سئوھنە"
 داياندىم،

آيرىلىق دئمىشم يوخسا من؟
 آيرىلىق دئمىرم، بىز بىرىك،
 او منى چاغىردى، او سئودى، سئوئىشديك.
 تانرىلار آي آلتىمىش آلتىلار
 سىز دئىين ...

داياندىم و دۇزدوم "آت ايلدن آت ايله
 يئنه ده آت ايلدن آت ايله
 يئنه ده ...

گون دوشدو ياندىرسىن، يانمادىم.
 يئل اسدى كۆكومدن قوپارتسىن
 قوپمادىم.
 گلدى سئل آپارسىن، گئتمە ديم.
 داياندىم قورودوم اۋزومسوز واحەنى.
 داياندىم گئجە نىن قاپىلىغىندا.

سسلەيم قىزى،
 سسلەيم يازى،
 سسى ده سسلەيم،
 سۇزودە سسلەيم،
 و بوتون عالمە ھاراي ياغدىرام،



و بوتون عالمى ياغديرام قابى يا.
 قاپىلىق قارالدى ... من قارائلىق
 گوردوم،
 و آغىر توستولر
 يارديم، من توستونو، يارىلدى،
 سۇكدوم دە،
 تالوارى سۇكولدو.
 نە گوردوم اوندا من
 ساغينا - سولونا اۋىجوكلر يىغىلمىش
 قانلى اۋى،
 پاپاغىم باشىندا،
 قىلىنجىم بئلىندە
 آياغى آتيمين اۋزىكى سىندە ايدى. □



يالنيز اولوم

✓ ناصر مرقاتی

NASIR MIRQATI

گنجه گلير
 آخشام اولور
 آليشان اوركلر اوفوقده يانير
 آخشام اولور داغلارين آغ ساچي قانا بويانير
 و سانكي:

قالانيب سينه سي اوسته
 دونيانين كدری،
 دونيانين غمی،

و گنجه الينده بير ايتی قيلينج
 قيقاجی باخيشلی اولدوزلار يلا
 يولدان يئتيشير

و منيم گوزومون ايچينه چؤكورو دومان.
 گنجه گندير:

سحر آچيلماقدا،
 گنجه نين اته يی آليشيب يانير
 سحر آچيلماقدا،

داغلارين آغ ساچي قانا بويانير
 اوميدله يوخودان اويانير حيات
 گونه ورلنه جك بوتون كاينات



۱- ۱۳۳۵- ده خوی دا دوغولموشدور. آذربایجان میتولوژی سینده ییلیملی اولان ناصر مرقاتی ایلك کتایبی تالانمیش گونش ادبلا
 اولکهمیزده یایمیشدیر.

و ادراک
 سالیب ایتیردیگی، ستوینجه یینین،
 دالینجا گزیر
 ستوینه - ستوینه
 اویونه - اویونه
 و منیم
 گوزومون ایچیندن دومان چکیلیر. □

✓ حبیب فرشباف^۱

HƏBİB FƏRŞBAF

سفر
 سفردهیم گوندن گونه
 آیدان آیا
 ایلدن ایله .
 سفردهیم،
 کوره ییمده یاشاییشین آغیرلیغی،
 اوره ییمده قانیم کیمی اومید،
 گوزلریمده هیجران بویدا کدر.

۱- معلملیک ده ساجینی آغاردان حبیب فرشباف تبریز دوغوملودور. اونلار بیر سیرا شعرلر درگیلرده چاپ اولموش و اوشاقلار یازدیغی باجاریقلی شعرلریله مشهور اولموشدور.

تۆۈشەنمەدەن ھىچ سەفەردە
فېكىرلەردىن فېكىرلەر سەفەردە. □

✓ اسماعيل مددى ' (اولكر)

ÜLKƏR



- آجىماسىزجا،
ساپ - ساغلام
قوللارنى چىرماقلى
بىللەرىندە قايىش!...
اۋلوملە ياشايش.

بو ئۆيىن بىر ئوتاغىندا / مەن،
ھاياتىن قوللارنى ايچىندە / سەن،
اۋلومون قوجاغىندا -
آجىماسىزجا بو ايگىسى،
بىزىم ايگىمىزىن / آجىماسىندا -

بۇيۇر آددىم آت (قۇي)

اسماعيل مددى (اولكر)

اۋلوملە ھايات!
اورتالارىندا،
آيرىلىق!

۱-۱۳۳۷ - يىغىن ئېل ئورمىدە دوغۇلمۇشۇر. فارس ادبىياتى ئۆزىگە لىسانس ئېلىدۇ. ئېلىك كىتابى "گۈنەش تونقالى" ئىككىنچى سىياسەت بۇيۇر آددىم ئات
لوخوجو كۆتەلەسىنە تانىشىدۇ.



آيريليغين آلتيندا

توخ،

راحتات ...

گئىندىر يىلىب بزه نىمىش بير آت كىمى

ساعات

قورخو سمفونىاسى كىمى دم به دم

سسى يوكسلەن: دىم. / دىم .. / دىم ...

ياخىنلاشیر حياتا اولوم

آددىم

آددىم ...



كۆز

سونرا ... / سون پرده گلدى!

من، / او كىشىنى قوجاقلادىم

او كىشى منى قوجاقلایاراق

و ساغ اوللاشديق

اولوم،

حياتلا قوجاقلالاراق!

۱- پروفېسور زهتابى نىن اولمىز روھونا اتخاف.

«شعر ديلدن باشقا بير شئىي دئييل»

✓ **سليمان اوغلو**

SÜLEYMAN OĞLU

دۇيونلر قوينوندا

سسدن ھۇرولموش گۇودەسى

دانىشديغى ديله بنزه ييردى بيرده

و ائش سيز بير صيفير كيمي داورانديغى

ھئچده ندهن سيز دئييل ايدى. □

✓ **رضا ھيدر زاده**

RIZA HEYDƏRZADƏ

آخشاملار

(۱)

گليرسن! / باشماقلاريندا،

پاريلدار ياغيشين نيسگيل دنه لرى

گليرسن! / قاپى، جيريلدامادان

گۇروشون چرچيوه سيني دولدورمادان

توستو وئريزلر / اوره گيميزين تۇشنه مه سينه

دومان گيرير آراميزا آنجاق

دومانلاشيريق / دومانلار آراميزى وورانمادان!

۱- شاهسون اتلپتنددير. آذربايجان تور كچه سينده سوند و فرانسادا بير نئچه شعر كيتابى چاپا وئرميشدير.



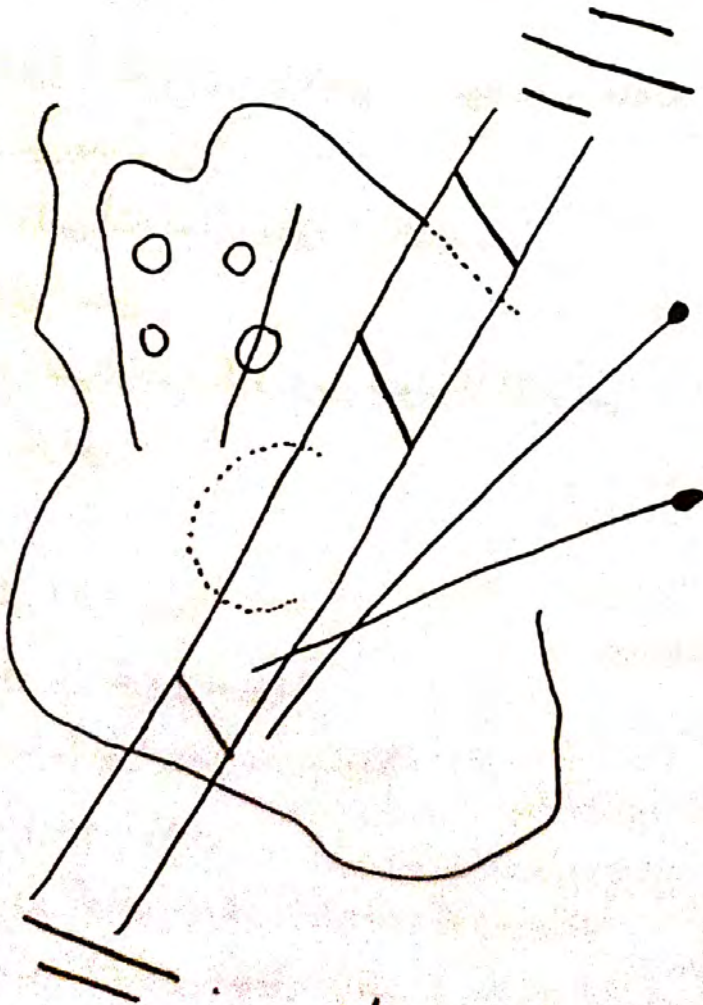
سن گله‌لی، اولارکی خانیمین:
 بیر آه چکه دریندن / (ساعاتلارین کئچمه‌سینی بیلمه‌دن)
 هی دولاندير، / دولاندير، / داریخما قاشیغین،
 آجی چاییندا.
 هردن، / اولارکی، آلچاقلیق! کئفلنه
 چاخیر کوزه‌سین / بیردن وورا، زاغانین دووارینا
 سونرا، / انشیکه چیخیب، داغلاریمیزین ناموسونا
 آیری باخا! / گلیرسن، گله‌لی
 ایلک کبیریتی چکیب / سیزیم سیزیم، / سوزالیرام، من!
 (۳)

اوتورموشوق / خییاواندا یاغیش / ایشینده‌دیر هله‌ده
 انشیدیرم بیریندن:
 'باخ، بو داوانی آتارسان، سونرا یاتارسان'
 یادیم گلدی / سن
 باش آغری حبلرینی، گول‌لرین سویونا قاتاردین
 سونرا / یاتاردین
 (۴)

بیلیرسن‌کی / اولای بیلر:
 چوخ اوزاق، بیر قورو قویودا
 هنج اولماسا، / بیرایچیم سو، تاپیلا
 - کی قونشوسو، ایلغیم،
 داماغی قورو گونلریمیزی / ایشیقلی گوزلری‌ایله
 چاغیرا / سونرا / آلنی آچیق، عافیت قوملاری اوسته
 سره‌لنوب اوزانا / بیلیرسن‌کی، اولان ایشدیر!!
 نئجه کی بیلیرسن، / گوزلریمی آختارسان

کيتاب ساتان کيشينين جئبلرى کیمی
 بوشا چىخار! / نئجه کی بيليرم / هله هله
 اللرين! / آلنينا دولانا جاقدير
 بير درين چوخورا دوشموش، اصلان کیمی
 نئجه کی بيليرم، گوزلرين / بير اوتان جاق گوزل، قالا جاقدير
 و، داغيناقلار ييغيناغينا، / باخا جاقدير.
 (۵)

گئديرسن: / و / سيزيم - سيزيم، سوزالير
 سون کيبريتيم کیمی، / اومودسوز / آخشاملاريم. □



mandolina varesiana.

Frederic Y. Y. Y. Y.
 1141

✓ ھادی قاراچاي

HADI QARAÇAY

اسكى ماھنى

ھلە ايل دوغماميشدى، آي دا دوغماميشدى

بىز ھاردان باشلاندىق؟

مىشەلردە گونىشىن ياشىل ايشىغىندىمى؟

آغاچلا ھامىرىن كۆم - كۆي اۋپوشمەسىندىمى؟

ايلك سۆزوموز نە اولموشدۇ يادىندامى؟

سونرا

سارماشىقدان توتوب ائندىك

ائندىك دونيانىن قويوسونا

اۋچان آتلارىن بىلىندە. □

سۆيلەمە

يوخ مەنە دئمە سئومەدىگىنى

سئوگى دولايلارىندا

چىخماز كوچەلەرە چىخماق چىتىن

بولودسوز اسىن كىمى اسسەن

ياغىش سىز بولود كىمى گلەن يىتەر

سۆيلەمە

مەنە سئومەدىگىنى ھىچ ۋاقت سۆيلەمە. □

۱- ۱۳۳۵ - دە سە روددا دوغولموشدۇر. سون ايللار دە لونون "بىنچەلر باتلاپاندا" ادلى كىچىك شەرق توبلوسو الماندا بايلىندۇ.

✓ نادر ازهری

NADIR ƏZHƏRİ

تاپيلمايان سرخوش

نئجه اولدوغومو سورما

منی بايیرلاردا ياغيش گؤتوروب

و بو شهردن پاسپورتاسين ايتيرميش بير يابانجی تک

تله سیره م گئتمه يه

نئجه اولدوغومو سورما

سانکی ايچيمده اؤلومه گئدير بيريسي

منده بير نيسگيل

منده بير اؤلن وار، قيرخی چيخمايير!

نئجه اولدوغومو سورما

منده بير فراری ياشايير

گاهدان گئجه لر بئنييمده کی باغلاردا داشلاردا

آتیشير

توتوشور

گاهدان يوخودان اويادير منی

سيگارا ايستير!

منه ای تاپيلمايان سرخوش

منه ای تاپيلمايان دوستوم

بارداغيندان بير قورتوم

سيگاريندان بير نفس ساخلا. □

BU MONOM

CERAMIC DRINK BOTTLE

NADIR ƏZHƏRİ



نادر ازهری

قیمت: ۱۰۰۰ لیره

۱- نادر ازهری اردبیل دوغوملودور. بو ایل اوون "منم چیرکین لرین بؤیوکو" ادلی شعر کیتابی نشر دوتیاسینا یول تاپمیشدیر. اونا گنجلیک شعرینده اؤزهل یاشاری ایله یاخشی گلهجک اومود اندیریک.



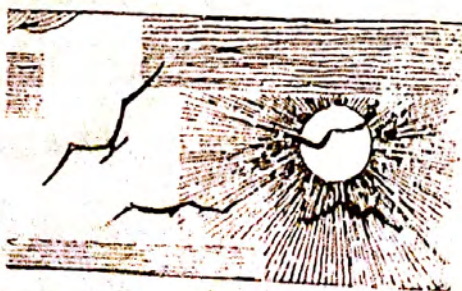
✓ میانالی علیرضا

MIYANALI ƏLİRZA

تک

بیز سئودیک آرانی داغی.
 سئودیک آنا تورپاغی.
 او سئومه دی بیزیم تک.
 بیز سئودیک بئله سئودیک،
 وطنه ائله سئودیک،
 او سئومه دی بیزیم تک.
 بیز سئودیک، سئوینجه قاریشدیق،
 او تک قالدی، تک ... □

MIYANALI ƏLİRZA

NAĞILDI
HƏLƏ...

1997

اولماز

بیردن گولرسن آ، اولماز!
 بوردا چیچکلر آنجاق
 قبیملر اوسته عزیزله نیر!
 بیردن گولرسن آ، اولماز!
 بوردا اورکلر آنجاق
 آغلاماقلا تمیزله نیر
 گولوشونو گیزله بیر آز
 بوردا اصلا گولمک اولماز! □

۱- میانالی علیرضائی تهرانددا نشر اولونان "یاشاماق یاراتماقدیر" کتابیلا تائیریق. سون ایللرده اونون "ناغیلدی هله" عنوانلی کیتابی دوتیا نشریاتی طرفیندن باکی دا بایلمیشدیر. یوخاریداکی شعرلر بو کیچیک شعر توپلوسوندا سنجیلیدیر.

ايراندا ياشايان آنادىلى فارسجا اولمايان، فارسجا يازيب - يارادان يازيچيلار اؤز دىللىرىندە ادبى يازيلار ياراتمايدىرلار. بو اونلار اوچون اكسيكلىك يوخ، يوكسكلىك دئمكدير.

✓ عمران صلاحى

UMRAN SƏLAHI

آرشين مال آلان

منى يادا سالان يوخ

بو قاپينى چالان يوخ

آرشين - آرشين سؤزوم وار

بىر آرشين مال آلان يوخ

- سهند؟

- يوخ!

- ساوالان؟

- يوخ!

يالان سؤردور محبت

بو سؤزومده يالان يوخ

قويون آراز آغلاسين

بوچۇللرده قالان يوخ

آغالارين ايچيندن

آه كيمي اوچالان يوخ. □



۱- "عمران صلاحى" فارسى ادبياتىنا تائىش بويىسى دير. بىز اونون ادبى حياتىندا ياشايانلار دىلر كن آنادىلىندەكى يازيلارغا اونودولموش شىئرانلر كيمي سوسوزلوق دويوروق.

زهر تولوغو

ياغيش

ياغیر،

آغیر، آغیر

دومان يئنه

بولودلارین سودون ساغیر.

بولاقلارین دولوب گوزو.

آغاج دوروب،

منیم کیمی باشین اییب.

دئیر یاغان ياغیش دئیل،

سودور آغاجلارین سوزو،

بودور آغاجلارین سوزو.

بولود گلیر،

تولوق کیمی زهر تۆکور.

چیچک بو باغدا قورخودان

سحر دوراندا تر تۆکور.

باھار يئنه ھارای چکیر

قولاقلارین باغیندا بیر توخوم اکیر:

- باخین سۆزه،

باخین سۆزه،

زهر یاغاندا ھر آغاج

سوسوزلوقا گرک دۆزه ... □



✓ صالح عطايى

SALEH ETAYI

اۋلوم

گۈجە گۈزو

اوچوق دووار اۋتەگىندە

اۋلوم قالخىر

شىققىلدا نان سىنان سوموك سىلرلە

آياق توتور

قانلى گۈزون آخىدير

دېشىن قىسىر

قاپ - باجاني، توز - تورپاغا توتوب يىل

آخا - آخا ياخىنلاشیر،

ياخىنلاشیر

يىخىلماسين، آلىن قویور چىگىم اوسته

اۋىن شىھلى نفسىندە

نە بىر اۋلوم

نەدە حیات

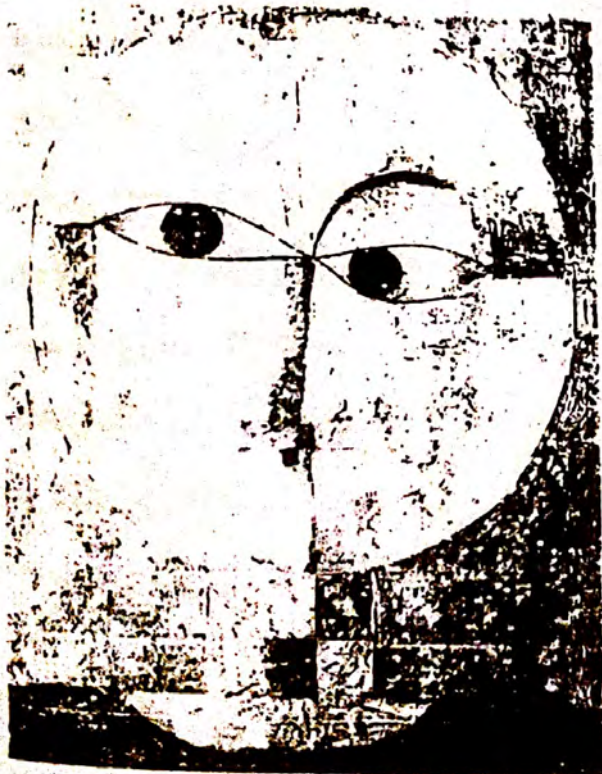
دام شوملايیر

اۋلوم دولغون بىر آخشام تک

بوتون وارلىق يوواسيز،

اۋلوم مندن سوووشور

گۈزلرىمدە قالیر آنجاق. □



بلکە داھا دىنمەدیم شىرادى صالح عطايى



(بۇ يەردە) (بۇ يەردە) (بۇ يەردە)

باسىلمىش قالا

بىرچاناق ايشىق تىك چىپجالانىر "آى"

آيدىندى حسرتىن آياق يىرلىرى

قالايا ياخين،

بوغلان ھارايىن چىرپىنتى لارى

يان - يۇره دالغالى

اود - الو وئىر يىر.

قانلى آچىق قاپى

سس سىز اوزون دالان

يارا ايسى گزىر

و حسرت اىزلىرى،

قورتاران يىردە

بىرقوشا دۇنوب

باشدا دولانىر

جالانىر، جالانىر گۈزلىرىنە "آى". □

گنجلىك ادبيياتى نىن كۆكۈ رومانىزمىن دويغولۇ، جوشفون آنلارىندان سو ايچىمدە ئۆز گىندىشىن
دوامىندا باشقا يىتگىن فورمالارا دوشەجك. دوام اندرسە! ... بىزە يىنى يازىلارنىزى گۈندەرىن

✓ توكل كيانى اصل (كيان)

KƏYAN

باشلانیش

توستولو بىرگىجە،

آخشاملى بىر چۇل،

كوكرەبىر ايلديرىم،

هۇنكورور بولوت.

پىرتلاشیر يارانیش،

سولوخور حیات.

اوركلر آسىلى،

باخیشلار كوبود.

گىندىرم بىر ياشیل گۇروشه آنجاق

نه چانتام دولودور،

نه داغارجیغیم

كۆكسومه يئرله شیر بىر آغیر آغرى

ائله بیل

دۇغرولور

داغىنىقلىغیم ... □

۱۳۵۰ - دە خيوودا (مشگین شهر) دوغولموشدور. شعرده كيان تخلص ائدیبر. تىبرىزده ادبیات اؤزره ليسانس اوخودوغو زامان
گوندهلىكلرده شعرلرینی چاپا وئیریدی. ايندلىكده معلم ایشله ییر.

✓ نادر عباسپور

NADIR ABBASPUR

(۱)

اورەيىمىن ھۇنكورتوسو
گۈزلىرىمدەن ساللانيردى
نە دوننى دوشونوردو
نە صاباھا اينانيردى
بىر سوروشن آغىر كۈلگە آتەيىندە
گۈز ياشىنى ايتىرمىشىدى
وارليغىندا ياشىللىقدا گۈيرمەنى. □

(۲)

اليم قولتوغومدا
دېلىم دوداغىمدا
گۈزلىرىم گۈزۈندە دۇيون
كىرپىگىم دۆشە
بىلمىرەم. □

ستار دادخواه ✓

SƏTTAR DADXAĦ

دەیدین

گنجەمە،

تۆكولمكدەایدی

آخشامدان بری

او یازیق گنجە

قانی بوغولموش

بو اووجلاریم

«ساری تئل» یانغی سین

قانا - قانا ایچمكدە،

«داغلارین قاری

اۆزگە یە ساری»

آغلاشمانی یاشاماقدایدی اۆزوم.

ماوی گۆزونده

یاشیل الینده

گۆیرمک اوچوشوندا

قالا - قالای.

✓ علی صمت

ALI SEHAT

و اونوتماياجاغام كى، تكم

شهره چىخاجاغام بوگون،

سويا باخمايانلارا،

گۇلو ايچمه يىلره،

گونشه سلام وئرمه يىلره

سلام وئره جهيم،

شهره چىخاجاغام بوگون،

بوز هئىكل لرىنين، اللرىنى

حرارتله سىخاجاغام

اۇلۇلره 'ساغ اول' لار دئيه جهيم.

دىللىرىنده ياشايدانلارلا،

قونوشاجاغام دۇنه - دۇنه.

و قاتىلاجاغام.

فايداسىز سۇز آلىش - وئرىشلىرىنه،

شهره چىخاجاغام بوگون

آدلارا اييله جهيم.

يادلارلا تانىشلىق انده جهيم

و اونوتماياجاغام كى،^۱

يالنيزام ... ل

۱- تېرىزده دامىزىتىكى اوخوموتىدور ادبى درىنگلرده شعرلرىنى اوخوموش بىر نتجه درگى ده شعرلرىنى چاپا وئرمىشدير.

۲- دېرناق ايچىندىكى لر فارس شاعرى سهراب سېھرى دندير.

✓ لالە جوانشیر

LALƏ CAVANŞİR

(۱)

ساعاتی کۆکلە یە جکسن

تیک، تیک، تیک

فیرلانا جاق تیکە - تیکە

لحظه لری.

و من

گنجەنین او اوز وندەکی ایشیغا اۆلە جەیم

تیک، تیک، تیک

تیکە - تیکە لحظه لری.

یاغیشا اوشویە جەیم

تیکە - تیکە لحظه لری

عنوانینی چیخماز کوچه لردن سۆروشوب

سنە گنجەنین انتھاسین

گۆندەر جەیم. □

تبریز ۱۷ مهر ۷۹

۱- ۱۳۵۷ - دە موعاندا آنانان اولوب تبریز دانشگاهیدا بیولوژی اوزره اوخویور. ایلک شعرینی مدینه گولگونون کۆچوکو گون یازمشدیر. سون وقتلاردا شعرلرینی کتاب اتتمه یه چالیشیر.

(۲)

آياق درە - درە

قۇنور ساچلارېما خيالېن

سەن

پېرىل - پېرىل يانېرسان

شېرىن گىجە چىراغلارېندا

مەن

ياواش - ياواش تۇكولورەم

پىنجىرە دالىسىنداكى

آياق اوستو تنهالىغېما

و بىلېرەم كى

بو شېر اوندولاسى دئېل. □

تېرىز ۱۴ آبان ۷۹



ايكى كۆۋدە

شعر اۆزەل

قاراش

ادبیاتی

قارداش ادبىياتى آدىنى داشىيان بو بۇلومده
باشقا اۆلكىلرده ياشايان توركلرين ادبى
حياتلارى تانىنىر. سيزدن آلاچاغىمىز مطلبلار
بىزى توتدوغوموز يولدا موتلو اندىجىك. □



آغاجلار و سگکيز

يوگسلاويا شعرى ✓

چاغداش تورک شعرينين ان بؤيوک قوللاريندان بيرى يوگسلاوييادا يارانان تورک شعریدير. يوگسلاوييادا معاصر تورک شعرى خصوصيله ايکينجى دوسا ساواشيندان سونرا داها سرعتله ايره ليله ييب و اوزونون "شوکرو رامو"، "فخرى قايا"، "نجاتى زکريا"، "الهامى امين"، "نصرت ديشو اولکو"، "حسن مرجان"، "بايرام ابراهيم"، "اسکندر موزبک"، "آونى ان گوللو"، "آلتاي سوراي"، "فخرى آلى"، "سواد ان گوللو" و باشقا گؤرکملی يازيچيلارينى يئتيشديرميشدير، اوللارين شعرلريندن اؤرنکلر "سسلر" درگى سينده و "دان" قزئتینده يايىلميشدير. بو شاعيرلر ان چوخ طبيعت، قهرمانلىق، سئوگى موضوعلارينا توخونورلار. شعرلرينده گئنيش بيرخيال، اينجه بير دويغو درين بير ليризىم اوزونو گؤسترير. اوروپانين گؤبه يينده يئرلشن بو اؤلکه ده دايماً انکشاف ائدن چاغداش تورک شعرينه دوغو و باتى ادبياتينين گوجلؤ ائتگى سيني گؤرورؤک. لاکن بو شعرلرين معاصرليگيني تورک اولوسونون ياشانتيلاريندا، قايغيلاريندا، ايستکلرينده، موسيقي سينده، تورک ديلينين گؤزل آهنگينده گؤرورؤک.

بونلار بير داها گؤستريركى، گونوموزده، تورک ديلينده يازيلان هر بير شئى بوتون تورک ادبياتينين ايريلماس بير پارچاسيدير. يوگسلاوييادا ياشايان تورک شاعرلريندن بعضى لرينين شعرلى اوللر آذربايجان ديلينده نثر ائديلميشدير. □

✓ شوکرو رامو

SÜKRÜ RAMO

آييرا بيلرسنمى

گون گونشه ساريلىميش

گونش گونہ هورولموش

سارماش - دولاش اولموشلار

قايناشميشلار سئوگى له.

نه سن گونشى گوندن،

نه ده گونو گونشدن

آييرا بيلرسن ايندى.

زامان سامانا ساريلىميش

سامان زامانا باغلانميش

سارماش - دولاش اولموشلار

بيتشميشلر سئوگى له

نه زامانى ساماندان

نه سامانى زاماندان

آييرا بيلرسن ايندى.

سئوگى اودا توكولموش

اود سئوگى له بيرلشميش

سارماش - دولاش اولموشلار

قايناشميشلار توبه يله

نه سئوگىنى آتشدن

نه آتشى سئوگيدن

آييرا بيلرسن ايندى.]

نجاتی زکریا ✓

NACATI ZAKRIYA

سئوگی

بوداغی، بوداقلاری سئودیم؛
 یثری، یثرلری سئودیم.
 دۆستو، دۆستلاری سئودیم؛
 اینسانی، اینسانلاری سئودیم،
 سئودیم ... سئودیم ... سئودیم...
 شهریمی، شهرلری سئودیم،
 قادینیمی، قادینلاری سئودیم،
 دیلیمی، دیللری سئودیم؛
 یولچولوق بلیطیمده یازیلی سئوگی،
 ائویمین داشیندا قازیلی سئوگی.
 سئودیم ... سئودیم ... سئودیم...
 بیلین، ای دۆستلار،
 اۆلدوگوم زامان
 گنج قیزین اوردهییندن سئوگینی آلین،
 مزار داشیمدا تکی بیر سئویم.]

✓ فخرى قاي

FAXRI QAYA

قىرىنتىلار

زامان گلر

ياشام قىرىنتى لارىندان

حكايه سۇيلىرىك، شعر دۆزەرىك؛

ناغىل دانىشارىق، رومان يازارىق.

آرد - آردا داستان قوشارىق.

هر شئى سلىقهلى، قافيهلى اولار

لاپ ديله ديگىمىز كىمى.

گون گلر

گونوموزون قىرىنتى لارىندا

موتلو اولماق ايسته گيله

صيرف ايگىدلىگىمىزى آزارىق.

ناغىل و داستانلارىمىزىن

بىنلىمىز قهرمانى كسىلىرىك

لاپ دوشلرىمىزه گۆره.

بىر آن گلر

بوتون بونلار اوزوندن

قوروموش چاي اوزه رينده

سو دولابىنا بنزرىك،

آنلاداراق گلنه - كۆچنه

ياشام قىرىنتى لارىمىزى

لاپ ايسته ديگيمز كيمي
ايلر گلر
هنچ بير ايشه يارامايان
تمل سيز اوخ اطرافيندا
بير پروانه كيمي دؤنريك.
فرقينده بئله دئييليك.
گئرچك اولماديغينا
قوردوغوموز خياللارين. □

زئينل بكاى ✓

ZEYNƏL BƏKÇAY

اورتاسى يوڭ بونون

واردا اوركدن واران، -

سيغين،

سيغينا بيلديگينجه.

يوڭدا هنچ يوڭخام، -

قاچ،

قاچا بيلديگينجه

اورتاسى يوڭ بو ايشين. □



✓ الهامی ائمین

ELHAMİ EMİN

بامیه^{۱۰}

بورالارا گلنده

بامیه گتیرمه یی اونوتما؛

قوربتده بامیه قیمتی

قیزیل قیمتیندن اوستون.

اؤلمکدن اؤنجه

سون دفعه اشتها یا گلیر آدام.

بیر نئچ اؤلکه اوزاقدا

یانار تئلفونلار،

یانیب کول اولار

بو آتشدن آنالار.

بورالارا گلنده

بامیه گتیرمه گی اونوتما. ۱

✓ حسن مرجان

HƏSƏN MƏRCAN

اورک

واردی -

یوخ اولدو،

داشدان اویدولار:

۱- خشکیار

بیرینی سویوق - سویوق سئومک اوچون
ایچینه یئنه داش قویدولار. □

✓ نصرت دیشو اولکو

NÜSRƏT DIŞO ÜLKÜ

دنیز و من

دنیز، سنن سویون دوزلودور،
منیم گۆز یاشلاریم دوزلو.
بیر داملا گۆز یاشیمدان داد،
بیر اودوم سویوندان دادیم.

دنیز سنن سویون دالغالیدیر
منیم ساچلاریم دالغالی
بیرتئل ساچیمدان آل،
بیر اوووج دالغاندان آلیم.

دنیز، دالغلارین ساچلاریمدیر،
دوزلو سویون گۆز یاشلاریم
دالغا - دالغا سن وارسان،
تئل - تئل من واران. □



دنیز قیزی



ایچەریک (موضوع)، بیچیم (فورم)، آنلاتیم (معنی)، یعنی سۆیله ییش باخیمیندان، ادیبانمیزداکی شعر نوغوندا بیر دەییشتیک لیگی، بیر یشنی لیگی گلیشیدیر مکده دیر. صنعتچی شعرینی یازارکن، موضوعدا، یعنی ایچەریکده، اولدوقجا گونجل بو گونو، یاخین گئچمیشی سۆیله ییر، بو گونون دردلی اینسانین دوشونجه لرینی عکس اندیر، بایماق، رومەلی اینسانی نین، رومەلی تورکونون بیرمی دورد ساعاتلیق نردودونو، دوشونجه سینى، قایغى سینى، اومودونو، بیر نچە سۆزجوکله، سۆیله نه بیله جک قایغى لا- اۆزلەمی، ایکی سطرله تصویر ائتمیشدیر.

رشید هانئاتان

✓ اتهم بایماق

ETHEM BAYMAK

اۆیله بیر یاشیل کی گۆزلىرى ...

بیر رنگ کی ...

کۆلگه ده ایسلاندىقجا

دمیرده پاسلاندىقجا

نه تابلولاردا چیزیلیر

نه کتیبالاردا یازیلیر ...

بیر رنگ کی ...

یاغیش یاغار کن باشقا

یاغیشدان سونرا بام- باشقا

نه یوسون یاشیلی

نه اۆردک باشی ...

اۆیله بیر یاشیل کی گۆزلىرى ... □



۱ - اتهم بایماق، یوگسلاویانین پریرزن شهرینده ۱۰ مارس ۱۹۵۲ - ده دوغولدو. پداگوژی اکادئمی سینى بیتیرن بایماق، چوخ یۇنلو بیر صنعتچی دیر. انرلری: گونجه GÜNCE [آنى (خاطره) دنه مه (تجربه)، الشدیرى (نقد)] "Tan" یایینلاری ۱۹۸۶، بریشتنه، یوگسلاوی. "نریا یوسف" [یاشامی - صنعتی، یایینلاری (انرلری)]، اینجه له مه (بررسی) Tan یایینلاری ۱۹۸۷، یوگسلاوی. نیم شیمان (یاشامی، صنعتی - انرلری) اینجه له مه Tan ۱۹۸۸ یوگسلاوی. "گون سالخیمی" (گونلر، آنى نه مه، الشدیرى)، Tan ۱۹۸۹ یوگسلاوی. "ستویشمه نین تام زامانی" شعرل دنه مه لر (تجربه های شعرى) "اونوسال کولتور" یایینلاری. ۱۹۹۲ استانبول - تورکیه. رومەلی چشیتله مه لری (شعر) Bay یایینلاری ۱۹۹۶ یوگسلاوی.

آينسان اوغلو، ھىچ بىر شىئە، ھەر شىئە گىچمەن يولونو تاپماليدير. سئوينجە بىزمىز آجى، بۇلوشولمىز. بونو بىلىمك و آجىنى آدام كىمنى ياشاماق گرك. آجى، بۇيويەجك سئوينج اولاجاق سئوگى ايله ياخينلاشماق. انسان سئوگى يە سئومە يە آچىق اولمالى اۇنجه - يارادىلىشنان بۇيله اولمالى. سونرا سئوتى، يازىنى اۇنملى بىر دىر بللەمەلى. او زامان، او آدامىن يازدىقلاريندا خوش نىتلىرىن، يالان دوشونجهلرين ولرليغىنى دويارسىنىز. بو يازىچى، بو شاعىرە ياخينلاشندا بىر آرخا نىت تاپماز، اونا داھا چوخ اينتىر، داھا چوخ باغلانارسىنىز.

حسن مرجان

بىر گوندە بوتون سئودىكلرىنى اونوتدو ...

سئودى، سئويلمك اوچون ...

سئودى، باھارى قوجاقلماق اوچون

سئودى، چىچەگى قوخولماق اوچون

سئودى، سئودى، سئودى

ھىچ سئويلمەدى

يئنه سئودى، دىنىز ياخيندىر دئيه

ماوىنى

يوسونو

آلابالىغى

يئنه سئودى، اۇزگورلوك ياخيندىر دئيه

ياشلى

كاج بوداغىنى

اوچان قوشو

يئنه سئودى، بارىش ياخيندىر دئيه

اينسانلارى

طبيعتى

دونيانى

يئنه سئودى، تانرى ياخيندىر دئيه

قندىللىرى

نذيرلىرى

دوعالارى

يئنه سئودى

سئويلمەدى ...

بىر گوندە بوتون سئودىكلرىنى اونوتدو ...

آذربایجان شعری

✓ رسول رضا

RƏSUL RİZA



اودنه چکدی، کولدن سور!^۱
 باش نه چکدی، دیلدن سور!
 ایشه سوسوز بارماقلارین
 قدرینی اینسان بیلیر
 نغمه لرین حسرتینی
 بیر قیریلیمیش تئلدن سور!
 عومرون چتین یوللاریندا
 داشا لپیر سالسا ایاق
 گون نه چکدی ایلدن سور!
 ظلمتلرین محنتینی کور سؤیله سین
 بـم خاللارین فریادینی زیلدن سور.
 من کؤلگه سیز باغ گؤرمه دیم
 ائل دردی تک داغ گؤرمه دیم
 گوزلریمی یوموب آچدیم
 نچه دوستو ساغ گؤرمه دیم
 نـهـلـر چکدی چابین داشی ستلدن سور!

۱- چاغداش آذربایجان شعرینده لؤنعلی بیر ایر بوراخمیش رسول رضا ۱۹۸۱-۱۹۱۰ ایللری آراسیندا یاشایان یاشارلی یازیچی لاری قاتادلاری آراسینا آلارکن قورویوب: اونلار اوچون جسارت اؤرنه گی کیمی خاطیرلانماقدادیر. آذربایجان یازیچی لاری بیرلیگی نین صدری انار رضائین آناسی اولان بو اؤزه کس شاعیر، یزه بیر چوخ اثرلر یادگار قویوب دونیاسینی دیشتمیشدیر.
 ۲- سوروش

يوللار اوزون، منزل اوزاق
 سرت داشلار دۇزمور آياق
 دۇزسون گرک دۇزسون گرک
 كيم زىروەيە چىخار دىيىن
 يوللار بويو هر پىللەنى
 بىر گونلرى، يوز ايللرى
 قلىمىزلە، بئىنىمىزلە،
 عۇمروموزلە دولدورماساق،
 من يولچويام
 من يولدايام
 اود نەچكىدى كولدن سور
 ھانسى سۇزوم ياشاياچاق مندن سونرا
 من بىلمىرم
 ائلدن سور ... □



توى ماھىيىسى : سىلەم

✓ انقلاب اورخان

INQILAB ORXAN

مکتوبلارین

آچیرام کۆهنه قوولوغو

آچیرام یاخین بیر دوستومون

جنازه سی اوستونه سالینمیش

قارا اورتویو آچان کیمی.

آچیرام آغیر - آغیر

آچیرام دونیانین

ان چتین دویونونو

آچان کیمی

آچیرام:

آچیرام:

قوولوق دولوسو

مکتوبلار قالاق - قالاق،

مکتوبلار ساری - ساپ ساری

عۇمور آرتیق یاریدیر یاری.

مکتوبلارینا

اوشاقلیق شکیل لریمه

باخان کیمی

باخا بیلیمیرم

... بو نه دی؟!

گۈزلىرىم گۈينەدى

بو نەدى؟!

قانىما كۈھنە محبت يىمىزىن

آرزولارا سىغمايان

اىستىسى دولدۇ.

گۈزلىرىمە

بىر پايىز آخشامى

قىزىلى خىللىرى يانان باغلارلىن

توستوسو دولدۇ. □

قارا ياغىش

اىسلانمىش ساچىنى

سىخارسانسا،

گىجەنىن قاپ قارا سويۇ

آخاجاق بارماقلىرىن آراسىندىن.

حرارتىن دوداقلارلىن

آچىلارسا،

گىجەنىن قارالىقى

آخاجاق دوداقلارىندىن.

قان كىمى

اۋپوشلىرىنى قارالاياچاق

قارا ياغىش سويۇ.

قارا ياغىش ياغاچاق

كېرىپىكلىرىنە.

كېرىپىكلىرىنىن

قارالىغىنى يوياجاق.

يوياجاق

گۈزلىرىنىن قارالىغىنى.

قاپ قارا ياغىشلا دولاجاق

گۈزلىرىنىن قوشا چوخورو.

چىگىنلىرىدىن بارماقلىرىمىن

ايزلىرىنى يوياجاق.

يوياجاق دوداقلارىدىن

دوداقلارىمىن ايزلىرىنى.

يوياجاق قارا ياغىش

ايچىنىن قارالىغىنداكى

سۆزلىرىمى ...

قارالاياچاق يوخونو

قارا ياغىش ياغاچاق ...

يوياجاق آدىملارىنى

كوچەلردىن.

گىجە نىن قارالىغى

ھوپان ياغىشلار

دارىخاچاق آدىم سىلىرىن اوچون

قارا ياغىش ياغاچاق ...

✓ فیکرت قوجا

FİKRƏT QOCA

‘آغلاما’

آغلاما، آی قیز.

بیلک اولمور

دونیا میزین بو یوز ایلیگی

یازدی، یوخسا پاییز؛

زامان اودا - سویا سالیر آدمی.

بیر یاندان دا

یئر کوره میزین دامیر دامی.

باری، سن آغلاما ... □

گئتدیک

یاریمچیق قالاسی ایشلر باشلادیق،

آختارا - آختارا اوزوموز ایتدیک.

گۆزله یه - گۆزله یه قالدیق، یاشادیق.

یاشایا - یاشایا قوجالادیق گئتدیک. □

نه بیلیم

من بیر اویونجاغام -

کیرپیگیمله، قاشیملا، ساچیملا

آلاهمین بارماغیندان

آسیلمیشام

قاراسی قورتاریب داها،
 ایندی ساچلاریمین آغیندان
 آسیلمیشام
 هاچان ایپیم کسیر، - نه بیلیم؟!
 بو او یونجاغا باخار
 کیم آغلار؟ کیم گولر؟-
 نه بیلیم؟! □

✓ عباس عبدالله

ABBAS ABDULLA

بورجو وار دونیانین منه.

اوچ مین بیرینه

بش مین بیرینه

اوچ بش مین او بیرینه بورجلویام

بو بورجلاری قایتارماغا

نه اینام وار

نه گومان

اؤلدوگوم زامان

کیم نه دییه جک دنسین ..

من دوینایا گلنده

نه لر وعد ائتمیشدی دنیا منه

نه لر دنمیشدی؟! □

وئرمەدى ھىچ بېرىنى
 نەيىم وارسا الېمدىن آلدى
 سونوندا بېر جاننېم قالدى
 اونودا آلاچاق
 و منە الوداع دېيەجك
 دوستلار، قارداشلار!
 دونيانين منە بورجونو
 كيم اۇدەيەجك؟! □



قودسال ژوزف



تورکيه شعری

شعريمین كۆكو يوردومون تورپاقلارينداير اما بوداقلارايلا بوتون تورپاقلارا، دوغودا،
باتىدا، گونئیده، قوزئیده اوجسوز بوجاقسيز ياييلان بوتون تورپاقلار اوستونده
قورولموش مدنيتلره بوتون دونياميزا اوزانماق ايستهديم. اينسان اوغلو، هاردا، نه زامان و
هانسی ديلده اولورسا اولسون اورهييمه و قاقاما اويغون بير شعر سؤيله ميشسه اونون
سؤيله نيشيندهكى اوستاليغى اينجه لهمه كه اوندان بير شيئرلر اويرنميه چاليشديم ...

ناظيم حيكمت



✓ **ناظيم حيكمت** (۱۹۰۲-۱۹۶۳)

NAZİM HİKMET

حسرت

دنيزه دؤنمك ايسته ييرم!
ماوى آيناسيندا سولارين:
بوى وئريب گؤرونمك ايسته ييرم!
دنيزه دؤنمك ايسته ييرم!
گمى لر گئدير آيدين اوفوقلره گمى لر گئدير!
گرگين بياض يئلكنلرى دولدورماز كدر!
البت عؤمروم گمى لرده بيرگون اولسون نؤبته يئتر.
و مادام كى بيرگون اؤلوم مقدر:
من سولاردا باتان بير ايشيق كيمى
سولاردا سؤنمك ايسته ييرم!
دنيزه دؤنمك ايسته ييره م!
دنيزه دؤنمك ايسته ييره م! □

دعوت

دۇرت نالا گليب اوزاق آسيادان
 آغ دنيزه بير قيسراق^۱ باشى كيمي اوزانان
 بو مملكت، بيزيم.
 بيلكلر قان ايچينده، ديشلر گنتلى^۲، آياقلار چيلپاق
 و ايپك بير خالى يا بنزهين تورپاق.
 بو جهنم، بو جنت بيزيم.
 باغلانسين ال قاپيلارى، بيرداها آچيلماسين،
 يوخ ائدين اينسانين اينسانا قوللوغونو!
 بو دعوت بيزيم
 ياشاماق! بير آغاج كيمي تك و حور
 و بير اورمان كيمي قارداشجاسينا،
 بو حسرت بيزيم! □

مقدس قارين

سن اي قيرمیزی گۇزلو آنا
 سن اي قهرانديب يارادان،
 سن اي كۆرپو آلتيندا سولارلا يان يانا
 باتان
 سن اي يانقېتلى مئيدانلارين سىسى ...
 سن اي شعرلرين شعري، بىستهلرين بىستهسى ...
 سن اي قارداشيم،
 سن اي قهر اولاسى،

۱- ديسراق

۲- قىپىل

سن ای دار آغاجلیق

سن ای

هر شئی

سن ای آجلیق!!!

آج لی ق!!!

چیلپاق یاخالارینا آلنیمی قویار

آند ایچیرم کی،

دویوشه جهیم،

دویوشه جه می م

منیم، بیزیم، اونون، اونلارین دئییل

سنین مقدس قارنین دویانا قدر ... □

۱۹۲۹

بیر شاعیر یولچولوق 'اندیر

بیر شاعیر یولچولوق اندیر

بیر دنیزینده دونیامیزین

باخاراق بیر اولدوزا

یولچولوق اندیر شاعیرین بیر

اولدوزلاردان بیرینده بیر دنیزده

باخاراق دونیامیزا

یولچولوق اندیرلر شاعیرلر

دنیزلرینده کائیناتین باخاراق بیر - بیرینه. □

✓ اورھان ۋەلى

ORHAN VƏLİ



سون توركو

غىب اولماق اۆزرە سويا دوشن بىلەزىك
 باخ بوتون قىرىشچىقلار سىلىندى سودان
 سون ساعاتىمدا اوياندىم اويغردان
 نەن بوش گئچن ايلاردن ايچىم ازىك؟
 دوردو منى اۆلۈمە گۆتۈرن (آپاران) كروان
 اسكى بىر ماھنى سۆيلەيىر كۆلك
 دۇيدوم كى سئومەكى بىلن دوداقلاردا
 منىم اىلاھى لىرىم ھلە اوخونان
 سئوگىلىم اللرىمە توخوناراقدان
 منى چاغىران بىر ادوار سسىندە
 بويدومو انسانلارا سون نفسىندە
 گۆرونە جگىندن بحث ائىلن شىيطان؟
 سولار چكىلمەيە باشلادى كۆكلردە
 آھ! نە اولور بوتون گونشلىر باتمادان
 بىر توركو داھا سۆيلەيىم بو يۇردە. □

۱۹۳۶

دنيز

من دنيز كنارىنداكى اودامدا
 پنجرەيە ھىچ باخمادان

دېشاردا گنچن قايىقلارين
 قاريپز يوكلو اولدوغونو بيليرەم
 دنيز منيم اسكى دن گوردوگوم كيمي
 ايناسيني اودامين تاوانيندا
 دولاشديريب منى قيزديرمادان
 خوشلانير
 يوسون قوخوسو
 و ساحيله چكىلن داليان ديركلرى
 ساحيله ياشايان اوشاقلارا
 هيچ بيرشنى آنلاتماز.]

۱۹۳۷

✓ مېين مانيا سيغ

MUBİN MANYA SİĞ

من بير يابانجى يام اوزو ايچيمده ...
 منيم ايچيم عيني بير آغاج كيمي
 گوش و كؤلگه يله اورتولو يئر - يئر
 دوشونجه دورمادان، بير يوخوش كيمي
 بير كؤيه ديرمانير، بير يئر ائير
 بير پارچاجيق سئوينج، بير پارچاجيق غم
 هر شئنى كؤسترير باشقا بيچيمده
 اوزومو تانيماق اوچون نه ائتسم
 من بير يابانجى يام اوزو ايچيمده.]

✓ نجمی چلیک

NACMI ÇALIK

من اوردایام

بیر چیخماز کوچه‌ده‌یم

سویوق

قارانلیق بیر گنجه

ایچیمده بیر اود، گۆزلریمده نم

سن هارداسان بیله‌مم

هارد اولورسان اول.

من اوردایام

رومانلاردا، شعرلرده

یازیلما میش مکتوبلارداسان بلکه

چیچکلرده رنگسن، عطیرسن

تورکوسن گوندوزلرده، گنجه‌لرده

هارد اولورسان اول

من اوردایام.

تورپاقلارا دوشن جمره‌سن^۱هاوایا یانسییان^۲ باهار.

بییتگی‌لرده، اورمانلاردا

ماهنی‌لاردا، ازگی‌لرده^۳

هارد اولورسان اول

من اوردایام. □

۱- یازادا تورپاغا دوشن ایلک ایستی‌لیک

۲- عکس‌التمه‌ک (بزوآک)

۳- ملودی



✓ فاضل ھوسنو داغلارچا

FAZİL HÜSNÜ DAĞLARCA



سۆيۈلە سئودا ايچيندە توركوموزو

سۆيۈلە سئودا ايچيندە توركوموزو

آچ بىم - بياض بىر يىلكن

نەدىن ھەر كىس گۆزل اولماز

ياشاماق بوقدر گۆزلكن

اينسان بوداقلار، بولوتلارلا بىر

ھې او ماوى ليكلردن گنچميشدير

اينسان نەجور اۆلە بىلير،

ياشاماق بوقدر گۆزلكن. □

✓ ھوسن ھوسن

HƏSƏN HÜSEN

قارا گون دوستو

بىليرەم

مترتدە سو

تۇربادا چۆرك

و كمردە قورشون دئىيل شعر

اما يىنەدە

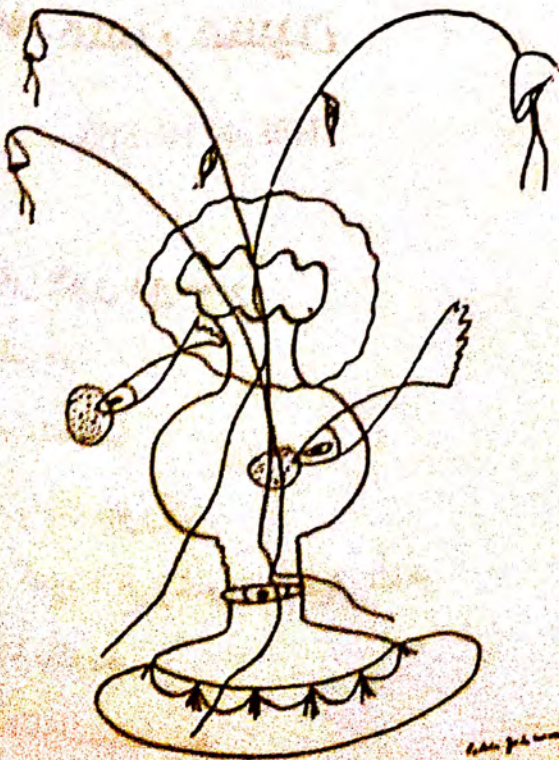
ماتاراسيندا سو

تورباسيندا چۆرك
و كمرينده قورشون قالماميشلارى
اياقدا توتا بيلر.

بيليرەم
شعرله ماھنى لا اولاجاق ايش دئييل بو
بوداقدانارى
تارلادا اكيني قيزارتماز گۆورچينين قورولتوسو
اما يئنه

ديشلىر آراسيندا بيچاق كيمي پارلار غوغادا
گۆز، گۆزو گۆرمز اولموش
تك بير ايشيق بئله يوخ
اۆرك بير يارالى شاهيندير
دۇنر بوشلوقدا
بلكه بير شعر

بلكه بير شعر قيرينتىسى
چالار قابيميزى اومودسوز قارانلىقدا
يۇخلار اورەييميزى
اهييلر ياراميزا
داغيدار قورخوموزو
وقارشى تپهلردن
گورول - گورول بيرقالخ بۇروسو. □



✓ احمد حمدي تانپينار (۱۹۰۱-۱۹۶۲)

AHMAD HAMDİ TANPINAR

منجه حقيقي شعر بير آن ايچينده حالتی روحيميزه جواب
وثرن و اوندان ميز يلداناجا غيميزدير.
حقيقت بودور ياراتمانين حظينه چاتميش بير شاعر هيچ بير
زaman هنج بير مکتبين طبيعتی آلتينا گيره بيلمز.

نه ايچيندهيم زامانين
نه ايچيندهيم زامانين

نه ده بوسبوتون ديشيندا

بوتو و گئنيش بير آنين

پارچالانماز آخيشيندا.

بير غريب رؤيا رنگي ايله

اويوشموش^۱ کيمي هر شکیل

روزگاردا (يئل) اوچان توک بئله

منيم قدر خفيف دئييل.

باشيم سوکوتو او يوتن

اوجسوز، بوجاقسيز ده بيرمان؛

ايچيم مرادينا چاتميش

عباسيز پوستسوز بير درويش؛

کؤکو منده بير سارماشيق

اولموش دوتيا سئزمکدهيم^۲

ماوي، ماس ماوي بير ايشيق

اورتاسيندا اوزمکدهيم. □

۱- استراچ

۲- اولاجاق بير شئي حسن اتمک

سلام اولسون

سلام اولسون بيزدن گۆزەل دونيايا
 باغچالاردا ھلە گوللار آچارمى
 سلام اولسون سونسوز گونشە آيا
 ايشيقلار، گۆلگەر سودا اوينارمى
 ھاميسى گۆزەلدەر قار، كولك، فیرتينا
 گونلرین كنجيشی آردى، آردينا
 حسرتيك بير قاناد شاققيلتيسينا
 ماوى گۆيدە قوشلار يئنه اوچارمى
 اوزاق، چوخ اوزاغيق ايندى ايشيقدان
 چوجوق سسيندن گول و سارماشيقدان
 دۇنمەين گمىلر اولدوق آجىقدان
 آديميزى سوران، آرايان وارمى. □

✓ مەممەد عاكىف

MƏMMƏD AKİF

گۈلون اورتاسيندا اغلايىرام
 ھر اخشام كرچە اورتاسيندا اولدو كچه
 اۆنومو آرخامى بيلمەيىرەم
 آزالديغىنى دويوب - دويوب قارائليقدا
 منى آياقدا توتان گۇزارينين
 اللرينى آليرام سحر قدر سئويىرەم

الترین بیاض تکرار بیاض تکرار بیاض
 الترین بو قدر بیاض اولماسیندان قورخورام
 ایستاسیوندا ترن اولور بیر آز
 من بعضاً ایستاسیونو تاپانمیان بیر آدامام
 گو آلیرام اوزومه سورورم
 هر نجه سه کوچیه دوشموش
 قولومو قانادیمی قیریرام
 من قان اولور بیر قیامت بیر چالغی
 و زیرنانین اوجوندا یئپ - یثنی بیر چینگنه^۱ ل

✓ آ. قادی

A. QADİR

چیلله

بیزیم هئچ بیر حریتیمیز یوخ
 هیچ بیر حریتیمیز
 نه چالشیماق، نه دانشیماق، نه سئویشمک
 سن اوردا باغرینا باس دور آن بؤیوک چیلله نی
 من بوردا ان بؤیوک چیلله نی دولدوروم^۲
 چوره گه محتاج حریته محتاج، سنه محتاج
 سن اوردا بوداقدان قوپاریلیمیش بیر زردالی کیمی دور
 من بوردا زردالی سیز بیر دال (بوداق) کیمی دوروم. ل

۱- قاجی

۲- چیلله جیخار تملق

✓ نسرین اربیل

NƏSRİN ƏRBİL

اۋزله دىگىم شنى قالمامالى

اوزاق اوفوقلار بويونجا، اوزانار دوشونجه لريم.

بورجو - بورجو تئلندى خياليمدا

اوزاق بير دوشون ايلقلىقى،

دار كوچه لرده گيزله ن اوشاقليغيم

گولومسه دى، منه

باشلاريني بير - بيرينه داياميش

اسكى عاشيق بينالار آراسيندان.

ياشيل بير ايرماق دوشونجه سى

جوشغون خياللاريمي ياتيشديرير.

اللرينى آرارام،

آلو - آلو، ايرماق - ايرماق،

دامار - دamar اللرينى.

گۈزلىريم، يورغون گۈزلىريم.

دينلەنمك ايستر

آل بير گولون قديفه يومشاق ليغيندا

آيرىلىقلارلا دولو بير يول

بيرلشديرمەلى يالنىزليغميزى

حياتدا اۋزله دىگىم شنى قالمامالى

و بيرگون، اينانمالي يام،

اوفوقلار بويونجا ياشا دىغيمي.]

الدانىش

منه بىر گون، بىر شربت سۇندولار
زھىرلى،

ايچدىم، اۆلدوم.

تۈزلۈ سولارلا يۈدولار منى

بالىقلار آغلادى چىلپاقلېغىما،

مارتى قانادلارى تۈكدولر اوزەرىمە

گولومسەدىم

دوداغىم يارىلدى.

ماوى بىر ال اوخشادى گۈزلىرىمى

آغلادىم

گۈز ياشلارىمى كوليه (بويون باغى) ائتدىلر

ملكلر قىسقاندى

سۇنرا، بىر نظر دىدى منە

اوخ - كىمى،

قلىيم يارىلدى قانىمى قەدەھە دولدوردولار.

ايچدىم، دىرىلدىم

دۇنوب اينسانلارا باخدىم

اينسانلىغىمدان اوتاندىم. □

قارائلىق

قارائلىقلا برابر

بىر شىلر قابارير ايچىمدە

داغ كىمى

قورخوم، حسرتلىكىمى بىلمىرم

اما

چتىن اولور ياشاماق

قارائلىغىن بېتىب باشلاندىغى يىردە. □

تاتار شعری

✓ فاتح کریم (۱۳۲۴-۱۲۸۸ ش)

FATEH KƏRİM

بلکه بو مکتوب سون مکتوبوم اولور

ان دهشتلی اودا گیریرم

بؤیله اولورسا گونشی ده

بوگون سون دفعه گؤرورم

من ساواشا گیرسم دوشمانیمین

اورهیینی نشان آلام

اؤزوم اؤلسم بالالاریم قالیر

منیم عؤمروم اولوب، وطنیم

قالیر دونیا، قالیر بوتون گؤزلیکلر

آل چیچکلر قالیر چؤللرده

چیچکلره بورونوب ایزیم قالیر

شعیریم قالیر اؤتدویوم یوللاردا

اؤلوم ایکن، پشمانلیق وئریجی دئییل

بو اؤلومون منه گلمه سی

بؤیوک شعردیر، بؤیوک وطن اوچون

ساواش مئیدانلاریندا اۆلمه سی. □

۱- فاتح کریم، باشقوردستانین بئش بۆلکه باغلی آیت کندیده بیر روحانی عائله سینده دونیاا گلمیشدیر. ۱۹۲۵ (۱۳۰۴) - نجی ایله یوکسک تحصیل الیش فاتح کریم مختلف گونده لیکلرده و درگیلرده چالیشیپ، ساواش ایللرینده شعرلری ایله شهرتین دیروه سینده چاتمیشدیر. ایکینجی دونیا ساواشینا قاتیلان کریم ۱۹۴۵ (۱۳۲۴) - ده آلمان جبهه سینده ساواشارکن اۆلموشدور.



قېرىس شىرى

✓ بىيا بال سىس

BƏDYA BAL SƏS

آغ بىر آت كىمى

اۋچورون توم قوشلارى سونسوزلوقلارا

ياشىللىقلارا سالين توم اوشاقلارى

يازىلمايش شىرلرىم،

سۇيلىنمەيش ماھنى لارىم وار

ھايقىراجاغام

ھاراي - ھاراي كائىناتا.

قىرىن توم زنجىرلىرىنى اۋزگورلوگون

كولكلرلە يارىشىسىن

آغ - آھياق بىر آت كىمى.

اۋزگور بوراخىن سىنوگىنى

كۆنۈلدە بىر مراد كىمى.

يىنى باشدان ياشانمىش اولسون دونيا. □

✓ جوشقون قارا بولوت

COSQUN QARA BULUT

اينانيش

بىر ياندا يىر اوزو
چىچىكلر آچار اوزەرىندە
آغاجلار
مىئوھىيە دۆلور دۆرد مىئوسىم
اۋتە ياندا گۆى اوزو
بىر اكيلى آغاجى بىلە يوخ.

نەواركى

آلسالاردا قىدانى تورپاقدان
سالسالاردا كۆكلىرىنى تورپاغا
گۆىلرە آچىلىر توم اللر
و دويورلاركى اونلار
يىر يىردىر

گۆىدە گۆى ... □

✓ آیشن داغلی

AYSIN DAGLI

دو یوم سوز

بیر

بیر داها

بیر داها دئیریک.

داها داها.

ایکی دئیب بیتیر میریک.

یئنین مک 'حق گتیره!

بیر

بیر داها

داها- داها

موتسوز، اومودسوز، آماجسیز

آدیملاییریق قارانلیق لاری

داها- داها

داها- داها ...

چچن شعرى

چچن لىر قافقازيانين اوتوكتون خالقلاريندان بىرى دىر. مىنلرجه ايلدىن بىرى اوزده بارىشجىل اولمالارينا قارشى، چچن يانين ژئوپلىتىك دورومو، بۇيوك آخىنلاردا صحنه اولدو. چنگىز خانين، تيمورون، توختامىشىن، كىرىم خانلارينين، چارلىق روسيانين باسقى و يوروشلرينه قارشى دوراراق، اۆلكه لرینی و شرفلرینی قورودولار. چچن شعرى انقلابلا بىرلىكده دوغدوسادا استالين دۇنمىنده ياشانىلان حاقسىز سورگونلە كسىنقى 'يه اوغراى. بىرچوخ گوجلۇ شاعرین ايتىردى. بونلارى گۇز اۇنونه آلاندا چچن شعرينين اوزون بىر يول گىتمە دىگىنى راحاتلىقلا آنلارلىق.

✓ محمد ماماكايا (۱۹۱۰-۱۹۷۳)

MƏMMƏD MAMAKAYA

يان اورەيىم يان، يانمانى اىستەيىرەم
يولوموز قىسالدى چوخ ياخشى بىليىرەم
بو اوزدن وطنىمىن تورپاقلارینی
قورويان اودو آلولادير دئيرىم.

آلين ترى تۇكموشسە، ساواشىب قوروموشسا
ويا قارىشمىش ايسە بىر داملاجىق آل قانى
دونىادا وار اولان هر شنىىدن داها آرتىق
چچن قودساللاشديرير، سۇيونو، تورپاغين. □



دۇنيا ادبىياتى

ايكى باشقا دىلدىن بىر - بىرىنە چئوريلن
شعرلر يقين بىر يئۇردە، نە ايسە
ايتىرەجىگر:

موسيقى، لحن، آنلام، فورما و ...
شعر چئويرىسى يئۇرسىز و بىتمىز بىر
ايش اولسادا، بو گونكو شعر فورماسىنىن
ايكى آيرى دىلدە دۇنيا گۇرۇشونو بىر -
بىرىنە اۇيرەدەجىك.

چئويرىدە ايكى گوجلۇ يۇن وار.
بىرىنجىسى آزاد آنلاملا شعرىن احوال
دويعوسونو چئويرمىك، ايكىنجىسى
شعرىن معناسىنا دايانان ترجومە، دۇنيا
ادبىياتىنى چئويرمىكە هر ايكى يۇن نظىرە
آلنىمىشىدىر.

شعرلرىن كۇچۇرۇپ چئويرمەسىندە
اولدوغۇ قدر چالیشىلىپ، بىزە تانىش
اولمايان كلمەلرىن معادل آذرى دئىيمى
يازىلسىن. بونو اندە بىلمەيندە كلمەلرىن
آنلامى اتك يازىدا وئرىلمىشىدىر. □

شعر اۇزەل

دۇنيا

ادبىياتى

آمریکا شعری

✓ کارل سندبرگ^۱ (۱۸۷۸ - ۱۹۶۷)

CARL SANDBURG^۲

قیش سوتو

گۆزلرینده دوشلر گۆرورم هئالقا
آجی ماویلیگینه سورونوب گئچن کولکلر
اؤیله سینه گئچن کی قیش، اؤیله گنج کی داها.
آنجاق بیر فینجانجیق قیش توخونموش دوداقلارینا. □

خالقیم من، آیاقداکی یام می

خالقیم من، آیاقداکی یام می، قالابالیقلار.
بیلیر سینیز می هر شیئی ائدهنین من اولدوغونو؟
ایشچی می، بیلگیم، یارادیرام دونیانی.
تانیشلیق ائدهرم تاریخه. مندن چیخار ناپلئونلار.
لینکولنلار. اؤلور. یثنی لرینی یارادارام آردیندان.
تورپاغا دوشن توخومام، سوروله جک تارلا. آغیر فیرتینالار
کئچر. اونودارام. گئدر اۆرونومون^۳ بیر قیسمی. اونودارام.

۱- چاغداش آمریکا شاعرلریندن دیر. باشامی چئشیدلی ایشلارله قازانماغا چالیشدی. گۆردوکلری، دودوقلاری درین لیکلرینه ائته بیلیمسینی راهلادی.

صنعت گوجونو سوسال عدالتسزلیکه، زنگین و تنبل اینسانلار قارشى ایشه توتدو. ساواشین یارارسیزلیغینا، اخیماسیزلیغینا یاش قالدیران ایلک آمریکا شاعرلریندن دیر. شعريله سله نیش بیجمی (فورمو) چوخ اینجه لیکلی اولماسا بئله، سینیرسز صمیمیتی، بیر یاندان دا گۆزه لیک ستوکیسی دولو موزیکلی شعرلر یازمیشدیر. سندبرگ بو باخیمدان گنرچک بیر لیریک شاعر سایلا بیلیر او ویتمن دن بویانا آمریکانین بئشیدیردیگی ان اؤنملی شاعر دیر.

۳- محصول

اۆلۈم گلیر، بوراخارام هر شئی. و اونودارم اونودا سونرا.
کیمی زامان اینلهرم، سارسیلارام آجیلا. اما اونودارام
آردیندان.

آنیمسامایا^۱ باشلایینجا کیم اولدوغومو، قاقامی ایشه توتونجا و ایزین
وثرمهیینجه منی سویمالارینا، دانیشانمییاجاق هئچ کیمسه منیم
آدیما. گوله بیلمهیه جکلر آردیمدان.

آرتیق او زامان خالق گۆسته ره جک اوزونو. □
تور کجه سی: نیجه دامار

✓ جان آشبئری^۲

JOHN ASHBERY

بو گۆلجول شهرلر

بو گۆلجول شهرلر دیکسینتی دن بؤیودو چیخدی دا
تاریخه قیزغین اولماسینا قارشین، اونوتقان بیرشئی اولدو چیخدی.
بو شهرلر بیر فیکرین اورو نو^۳: اینسان برباددیر، اؤرنهیین،
آما بو بیر اؤرنک سادهجه.

بیر کۆله^۴ گۆی اؤزونو کنترول ائده نه دک

۱- خاطیرلاماغا

۲- راجسترده دوغولدو و نیویورک ایالتینده بیر خانایا باغدا بؤیودو. دیرقایلد اکادئمیسسی، هاروارد یونیورسیتیه سی و کلمبیا
یونیورسیتیه سینده اوخودو. ۵۶ - ۱۹۵۵ آراسیندا فرانسادا یاشادی و چالیشدی. بو سوره ایچینده آمریکا دا اوج کینایی یایمیلانیدی. ۷۲ -
۱۹۶۵ ایللری آراسیندا آرت نیوز درگی سینین ایداری ائدیتورلوعونو اتدی. آشبئری نیویورکدا یورو کلیس کالتیجینده یارادیجی یازیچی لیک
نرسی وثریر. ۱۹۷۵ - ده نشر اولونان (Self - Portrait in a Convex Mirror) کینایی پولیتر اؤدوللیری قازانیدی بیر چوخ درنک و
قورولوشلارینین عضو اولان آشبئری نیویورکدا یاشاماقتادیر.

۳- محصول
۴- برچ

يوكسلدىلار، سونرادا بۇيوك بىر پىشكىن لىكلە دالدىلار
گىرىيە دوغرو گىچمىشە، ققنوسلار و ايپ اينجەلشن بوداقلار آردىندا،
يانا - يانا، بوتون او نفرت بئش پارا ائتمز سئوگى يە دۇنوشنەدك.

سۇنرا سىزە قالا- قالا اۋزونوزلە ايلگىلى بىر فىكىر قالير
بىردە، يانينىزدان بىرر فنر^۱ كىمى اوچو گۇدنلرين
اوزو قىزارىرسادا دولدورولماسى گرەكن
آخشام اوستونون گۇدەرك يوكسەلن بوشلوق دويغوسو.

گىجە بىر گۇزىچى دىر

ايندى يە دئىن، يارادىجى اويونلارلا پاسيودىرمى زامانينىزىن
چۇخو، آما بىزىم سىزىن اوچون پلانلاريمىز وار، ھمدە ھرشئى داخل.
اۋرنەيىن، بىز دئىيرىك كى، سىزى چۇلون اورتاسىنا يوللاساق،

يادا وحشى بىر دىزە، يادا دوشوندوك كى باشقالارينىن ياخىنلىغى
سىزە ھاوا اولسون، دىزى يىلى بىر اوشاغىن اوزونو سلاملاركن
سىزى شاشقىن بىر دوشە^۲ ايتەلەسك گىرىيە دوغرو. اوندان،
گىچمىش چۇخدان بورادا و سىز چۇخ اۋزل بىر پروژەيى امزىرىسىنىز.

آن كۇتوسو^۳ ھلە بىتمەدى، آما بىلىرەم
سىز بورادا موتلو اولاجاقسىنىز دورومونوزون منطق گرەگى بو
و اونون عقلينى قارىشلایاجاق اقليم چىخانماز
بىردە باخارسىنىزكى، بىرر - بىرر، نارىن و قايغى سىز،

۱- فاتوس

۲- روبايا

۳- اجىسى

بیر شئیلردن بیر داغ دۆزلمیش سینیز،

دوشونجه‌لی - دوشونجه‌لی بوتون انرژینی بو آنیتا^۱ تۆکرسینیز،

هانی رازقاری آرزودور تاج یارپاغینی یئتیرن، رۇیا قیریقلیغی دا،

گۆز یاشیندان بیر گۆی قورشاغینا حدتله دالان ایشته اویگانه آنیتا. □

✓ چارلز سمیچ^۲ (۱۹۳۸ -)

CHARLES SIMIC

قورخو

انساندان انسانا کئچر قورخو

بیلی سیزجه.

بیر یارپاغین تیتره‌مه‌لرینی

باشقا بیر یارپاغا کئچیرمه‌سی کیمی .

بوتون آغاچ هپ بیردن تیتیر

کولکدن ده اثر یوخدور. □

۱- معبده

۲- یوگسلاویادا دوغولان چارلز اسمیچ امریکادا شیکاگو و نیویورک یونیورسیتیه‌سینده تحصیل ائدی. هاپلاردداکی کالیفورنیا ایستیت کالج ده اوستادلیق ائتدیکن سونرا^۱ university of new Hampshire - ده یازی و یازیچی لیق درس‌لری وئردی. کوگنهایم و ماک‌آرتور بورسلرینی قازانان اسمیچ شعر یازمانین یانیندا فرانسه، روس و یوگسلاو شعرلرینن ترجمه‌لرده ائتدی. خالق ناغیلار و میتلردن سیخیقلا بارلاناتاراق یازدینی قیسا شعرلری اوشاقلیقنان یاشادینی ساواشین ایزلرینی داشیر. باشلیجا اثرلری:

"Return To A Place Lit By A Glass Of Milk" (1974)
"Charon's Cosmology" (1980)

چاتال

بو توھاف شئی
 جھنمین ديبيندن چيخميش اولمالی.
 ياميامين^۱ بويونا دولاديغي
 بير قوشون آياغينا بنزه بير.
 سن، اونو الينده توتارکن،
 بير پارچا اتين ايچينه تاخارکن
 گوزونه گتيرمک چتين دئييل
 قوشون گئري قالانيني:
 يومروغون کيمي قوجامان،
 ديمديک سيز، تۆلک و کۆر باشيني . □

چنويرن: يوسف ار آدام



ايت و قوش

آلمان شعری

✓ کورت مارتی (۱۹۲۱-)

KURT MARTI

بیر جنازه دانیشماسی

بیرمی یاشیندا

بیر اوشاق گۆزله یین

قیزا ائولنمه سی

امر ائدیلدی.

ائولندیگینده

تحصیل پلانلاریندان

واز گنچمه سی

امر ائدیلدی.

اوتوزونا گلدیگینده

هله قابینا سیغما یینجا

اؤده خدمت ائتمه سی

امر ائدیلدی.

۱- ایسویچره امتیالی بیر راهب اولان مارتی یئنی آلمان شعرینین اؤنملی بیر تمثیلچی سیدیر. شعرینده اجتماعی مسئلهلره بیر دین ائلمی کیملیگی ایله یاخیلاشان شاعیر، ۶۰- اینجی ایللرده چوخ مذل اولان "تیمنی شعر" اؤرنکله ری ده وئرمیشدیر.

اللى سىندە اپرىمىش و دۆش 'قىرىقلىقى' ايجىندە اىكن

ارى

داھا كنج بىر قادين آلدى.

سئوگىلى جماعات

چوخ امر اندىرىك

چوخ بويون آيىرىك

چوخ آز ياشايبىرىق. □

عادل اولماق

اصلا قاورياانمادىم^۱

بونون نه دئمك

اولدوغونو:

"تانرى اؤنوندە عادل"

پائولوس بؤيوكدور

و بلكه لوتئردە

آما من ازىكليگىنى دويورام

تانرى اؤنوندە عادل

اولمانىن

داھا ياخشى اولمازدىمى

بىزلر داورانسايديق

بىر - بىرىمىزە قارشى عادل؟ □

۱- رۇيا

۲- دوشونمەدیم



✓ ھورست كراوس^۱ (۱۹۴۶ -)

HORST KRAUSE

منە نە اوچون من اولدوغومو سۇيلىيىرسىنيز؟

سىزدىيىلمى سىنيز

منى بىچىملىدىن،

پروگرام لايىب، پلانلايان

بىلدىكلىرىمنى منە وئرن،

پايلارا بۇلەرک؛

منى گۇزتلەين،

ايتى يۇنلرىمنى يۇنوب،

بىر گۇرونتو يارادان مندن،

اوحالدا، نەچىن منە من اولدوغومو سۇيلىيىرسىنيز؟

سىزدىيىلمى سىنيز،

دوشونجه لىرىمنى يۇنلدىن،

خوشونوزا گلن چىزگى لر بويۇ،

منى باغىملى قىلان

اۋزونوزە و ائتىكلىرىنيزە،

اۋزگورلوكلر وعد ائدن،

ايرەلى دە صاحب اولاجاغىم،

اما آرتىق اىستەمەدىگىم!

او حالدا، نەچىن منە من اولدوغومو سۇيلىيىرسىنيز؟

۱- ھلەدە ادبیات تاریخ لرینه ادى گنجیمیش بىر شاعیر اولان کراوسەنین شعرده "گلەجک" وعد ائتىدگی سۇيلىيىر. بونو زامان گۇبىرەجک. بىتمیش اینجى و ھىنادینجى ایللرده، باش وئرن "گنجلیک حرکت لری" گنجلیگین سىستم و تربیت مسئله لرىنى سورغولاماسى کراوسەنین انا (اصلى) موضوعونو تشکيل ائدی.

سىز دئىيلىمى سىنيز،
 اللرىلە كۈلگەدە بوراخان منى،
 باخيشلاريمى يۇنلندىرن،
 تشكورمو ائتمەيىم گرەكىر بونلارايچين؟
 جدولە سىنيرلار چيزدينيز ياشامىما گۇيلونوزجە،
 آشماق ايستەيىنچە اونلارى
 بىچىملەنينچە اۈزگون دوشونجەلر،
 دۇيوشە گگچديم سىزە قارستى،
 نانكورلوق دئدينيز ائتديكلريمە،
 اھانتلە، بىلمەمكلە سوچلادىنيز،
 منىم اوچون نەيىن ايىى ' اولدوغونو.
 اوخالدا، نەچىن منە من اولدوغومو سۇيلەيىرسىنيز؟
 اويونجاغامى من،
 يۇخسا شطرنج تختهسىندە بىر داشمى،
 اورايا بورايا سورە بىلەجگىنيز،
 يثريمە بىرىنى قويا بىلەجگىنيز، يادا
 دەيىشدىرە بىلەجگىنيز، ايستەديگىنيزى ائتديريب،
 بويوندوروق وورا بىلەجگىنيز؟
 اوخالدا، نەچىن منە من اولدوغومو سۇيلەيىرسىنيز،
 و من، سىزىن مىندىن ياراتديغىنيز اثرىنيز،
 دەيىشدىرەجگم آرتىق بونوا □

چنويرمن: يوكسل باي پىنار.



فرانسه شعری

✓ ژان ژینو

JAN JINO

اوزونده کی گول

من باخچانین قیزیل گولون سواراندا

سن ایواندا اوتورموشدون

اوجا سسله نغمه - نغمه بیر شعریمی اوخووردون:

حیات سئچمک

کؤنول آلاق کؤنول وئرمک

... و سئومکدیر، سئویلماکدیر

من گوللرین اوزهرینه سو چيله دیم

و نهایت قالان سویو

چیلیم - چیلیم اندامینا چيله دیم من

سن اعتراض ائيله یرهک دئدین: نییه؟

بو نه ایشدیر؟

منسه جواب وئردیم سنه گوله - گوله

گؤزل پریم

یوخسا سنین اوزونده کی او چیچکلر

سواریلماق ایسته میرلر؟ □

چئویرن: منوچهر جوانشیر

✓ ايو بونفوى (۱۹۲۳ -)

YVES BONNEFOY

۱۹۲۳ يلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا دوغۇلان شاعىر، اىگىرمى ياشىنىدا پارىسە گندىر. رياضيات تحصيلىنى بوراخاراق فلسفە و شعرە يۇنەلير. اىكىنجى دونيا ساواشى ايللىرىندە گىرچك اوانگاردلارلا ياخىنلىق قورور اما، ۱۹۴۷ - دە اونلاردان آيرىلير. Du mouvement et de l'immobilite de douve باشلىقلى اىلك اۇنملى شعر كىتابىنى دا بو تارىخىدىن سونرا حاضىرلاماغا باشلاير. اىتاليايا گىتىدىگى سفرلردە، ايو بونفوى بو اۆلكەنىن صنعتىنە و باروك اىستىكىنە بۇيوك مارق دويوب و بو موضوعدا چوخ كىتاب يازير. باشقا طرفدىن، ۱۹۵۷ ايللىرىندە شكسپىئردىن ترجمەلر ائتمەگە باشلاير. آمريكا بىرلشيك دۆلتلىرىندە چىشىدىلى يونيورسىتەلردە درسلىر وئير، ۱۹۶۷ - دە "I." "Eghemere" درگى سىنى چىخارماغا باشلاير. ايو بونفويون شعرى "متافىزىكىن و قاورامىن" رد ائتمەسى ايله گلىشىر. شاعىرىن گۇرەوى انسانىن اىچىندە اولايىلەجگى بىر بورادا ايندىنى سۇيلهەك و ياراتما؛ چونكو ايو بونفويا گۇرە، گىرچكىدىن بىز دونيانى، شاعىرىن بىر ائتىدىرمەگە چالىشىدىغى زورلامالار و زامان اىچىندە، يالنىزجا اىستەدىگى كىمى دويارق ائلايا بىلىرىك.

عنقا قوشو

باشلاريمىزا يۇنلەجك قوش.

يوكسلەجك اونون اوچون قاندىن بىر چىگىن

ستوينجە يوماجاق قانادلارىنىن تپەسىنە

اونا سوناچاغىن گۇردىن اولان بو آغاجىن.

اوزاقلالشاراق بوداقلاردا اوزون سۇرە اۆتەجك،

چىلىگىن سىنىرلارىنى قالدىراجاق قارانلىق



بوداقلارا يازيلمىش بوتون اؤلوملره يوخ دئيهرك
گنجەنين ذىروەلرىنى آشماقدان قورخماياجاق. □

بىر سس

دینله منى يئنیدن ياشاياركن بو اورمانلاردا
آنى ' يارپاقلارى آلتیندا
كى يام - ياشیل گئچیرسن اوردان،
كۆمورلشمىش گولوشو اسكى بيتكى لرین يئر اوزوندهكى،
گونون قارا يانیقلى سۆیو^۱.

دینله منى يئنیدن ياشاياركن، آپاریرام سنى
وار اولمانین باغچاسینا،
گنجەیه ترك ائدیلن و كۆلگه لرین اؤرتوگو،
يئنى سئودادا سنین اوچون سیغناق اولان.

دونن حکمرانكن چؤل، وحشى بیر يارپاغیدیم
و اؤلمه گه حاضیر،

اما بیتیشدیریردی زامان، قارا اینیلتی سى وادیلرین،
گونون داشلارینداكى سویون یاراسى. □

جنویرن: کؤنول ییلماز

۱- خاطره

۲- عرقى

فيلیپپه ژاک کوته (۱۹۲۵ -)

PHILIPPE JAC COTET

۱۹۲۵ - ده ائسويچره ده دوغولان فيلیپپه ژاک کوته ادبیات
اؤیره نیمینی (تعلیمینی) لوزاندا گۆردو. داها سونرا "مترمود" یایین ائوینین
پاریس مخبری اولدو. ۱۹۵۳ - ده ائولندیکن سونرا "گریگان" ایتلشدی.
پاریس ادبیات یاشامیندان اوزاقدا شعرله بیرلیکده ترجمه ایشینه باشلادی.
"هولدرلین"، "ریلکه"، "موسیل" و داها چوخ یازاریچیلاردان ائتدیگی
ترجمه لرله گئنیش بیر خالق کوتله سی طرفیندن تانیندی. ژاک کوته اوچون
دقتلی بیر یازی، وار اولان شئی قورتاریر و اونو قوروپور، چونکو شاعر "بیر
چوبان کیمی اویاق قالماق" و "اویورسا غیب اولماق تهلهکسه سی اولان هر شیه
آد قویماق" اوچون اورادادیر. "جاهیلدیر شاعر" کیتابلاریندان بیرینه بو آدی
(لیقنورانت) قویموشدور. "سسینی یوکسلدیر بیر آز قاپینین ائشیگینه"
(لیقنورانت). شئیلرین ترسی یوخسادا، بیر باشقا دونیانی گۆره بیلیمک ممکن
دئیل سده، شاعر، ان آزیندان، گئرچگین سینیرلارینی آشما آرزوسونو
دواملی ایزله ییر: او "هاوالاردا، یوکسکده خفیف بیر ائوده" اوتورور و هر شئی
اورتایا چیخارما اومودونو وئرن شئین چکیمینه 'قاپیلیر.

یئنه ده سن،

یاخشيجا سیلینمیش اولساندا،

و اودان داها آز کول بوراخیب بیزه

بیر گنجه دن، اوجاقد،

کۆرونمه ینده اوتوران کۆرونمه یین اولساندا،

یادا اورکلریمیزین بۆلمه لرینده توخوم،



نه اولورسا اولسون،
شاعر و گولومسه مه اؤنه گي^۱ قال
بو كوره ييميزده كي گونش كي مي
ماساني^۲ و صفه نى و اوزوملى آيدىنلادان.

و من ايندى تماماً گوى اوزونو چاغلایانى ايچينده
تپه دن ديرناغا هاوانين ساچلاريندا اوزانميش
ان پارلاق يارپاقلارين ائكيزى، بواردا،
وارليغين دوز آلتيندا آسيلي
باخراق،
دينله يرك

(و كپنكلر يئتیک آلولار قدر؛
داغلار بير او قدر دومان) -

بير آن قوجا قلاماق بوتون گؤيون چمبرينى
چئوره مى بوروين، اينانيرام ايچينده كي اولومه.
هارداسا هئچ بير شئى گؤرمورم آرتيق، ايشيقدان باشقا
اوزاق قوش چيغليق لارى^۳ دويونو اونلارين،

گونون بوتون داغى اود آلميش،

آرتيق گلمير اوستومه،

۱- اك، پسوند

۲- ميزى

۳- بهمن

توتوشدورور منى.

يئنه سۇيله بونو صبىرله، داها صبىرله

يادا اؤفكه ايله، اما يئنه سۇيله،

ميدان اوخوياراق جالدارا، سۇيله بونو، سينا

زامانين اوزهنگى قايشى نين آلتيندا.

امود ائت يئنه، ايكي سون چيغليغي

قاچاجاغين بۇيله اولسون دوشمه دن اۇنجه،

اشيديلمه ين، گوجسوز بوشونا،

قاچيب قورتولسون ان آزيندان اؤزو، اولمازسا آرخاسى،

اؤلومون گولله سينين آلسا تاخمادىغي يئردن،

و قوجامان آچيلميش تورپاقدان باشقا بير قولاق

يىغسين اونو داها يوكسكده، داها يوكسكده دئييل،

باشقا يئرده، باشقا يئرده دئييل: يىغسين

داها آشاغيدا بلكه، بير سو كيمي

باغچانين توزونا قويلا نيب گئدن،

ساجيلان قان كيمي، يولونو چاشميش،

بيلتمه به نين ايچينده

انسيز هر قوربان اوچون سون فرصت:

اولسون، تپه لر ين اؤتە سينده دئييل

يادا بولوتلارين، گۆي اوزونون اوستونده دئييل

نه پارلاق گۆزل گۆزلرين آرديندا، نه ساخلا نيميش

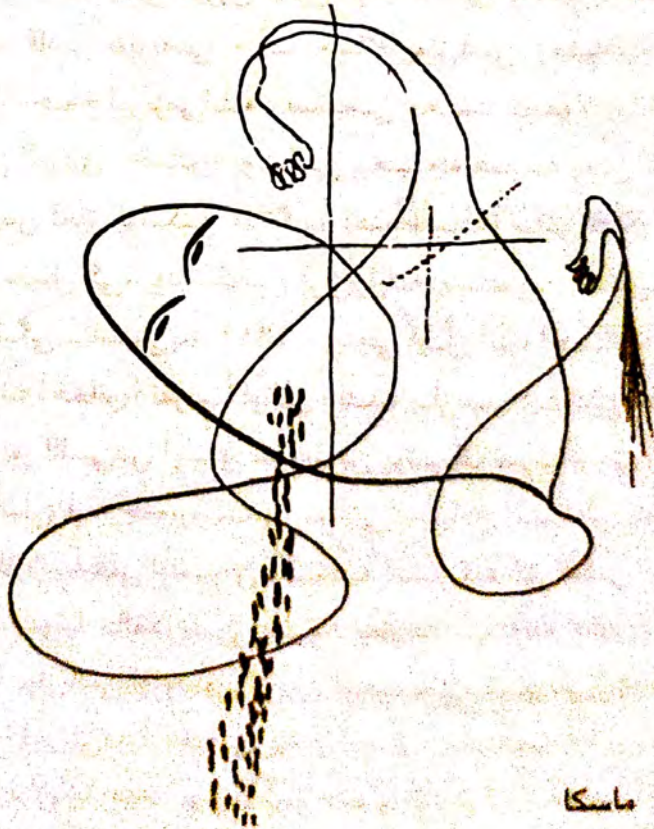
چيلپاق گۆي اوزلرينده، اما بيليمز نئجه

قارشميش كنجيب گئندىگيميز دونيايا،



اولسون، ان كىچىك پارچاسىنى سىندىراراق
سسىن آدلاندىرانمادىغىندان، اوندان،
هئچ بىر شئىن اؤلچمەدىگىندن، هله ده
ممكون اولاي بىلمەسى اوچون ايشىغى سئومەنن
يادا يالنىزجا اونو آنلامانن،
يادا سادەجە، يئنە اونو گورمەنن
اونو، تورپاغىن اونو يىغدىغى كىمى،
ويالنىزجا كولدن ايزىنى دئىل. □

چئويرن: نوزاد يىلماز



ماسكا

روس شعری

✓ آنا آخماتووا

ANNA AKHMATOVA

گۇركملى روس شاعىرى آنا آخماتووا پونزىياسىنى اراشدىرائلار اىلىك نۇبەدە اونون يارادىجلىغىنى دوشونورلر. بئله سانىرلاركى ۲۰ - اينجى عصرده - بۇيوك انقلاب دۇرونده - ايكى دونيا ساواشى ايله سىلكهلهنن بير دۇرده روسيهده، يئنى دۇرون بوتون دونيا ادبياتى اوچون اهميتلى سايىلا بيله جك قادين پونزىاسى - آنا آخماتووا پونزىاسى - مئيدانا چىخدى. بو پونزىا ان چوخ لىريزمى ايله، صميمى محبت دويغولارى ايله اوخوجو اورەيىنى آليردى. آخماتووا پونزىاسى بيجيمجه هميشه روس كلاسيكاسينا، هر شئى دن قاباق پوشكىن گلهنگينه (عننه سينه) صادق قالير.

تصادفى دئىيل كى، يونسكونون قرارى ايله شاعيرين آنادان اولماسىنين ۱۰۰ ايللىگى مناسبتى يله ۱۹۸۹ - اينجى ايل آنا آخماتووا اىلى اعلان اولونور. آنا آخماتووا تقريباً اوتوز ديلده يازيب - يارادان مختلف خالقا منسوب يوز اللى دن آرتيق شاعيرين پونتيك نمونه لرىنى روس دىلىنه بۇيوك باشارى ايله چئويرميشدير. ميللى ادبياتلارا بسلهنن بئله يوكسك محبت قارشىلىقلى اولموش و نتيجه اعتباريله گۇركملى شاعيرين اوز يازىلارى دا دونيا خالقلارىنين دىللىرىنه سئويله - سئويله چئويريلميشدير.

آخما تىوا پونزىاسى اوزونون درين صميميتى، شعريتى، بۇيوك حياتى گوجوايله قدرتلى دير. حقيقتى پونزىا اوچون مشخصه اولان بو كيفيتلر شاعيرين تراژيك حيات يولوندا اونو هنج واخت ترك ائتمەدى. آنا آخماتووا هر جور اغير دورومدا بئله حقيقتى دنمكدن چكىنمەدى. آخماتووا نين نغمەلرىنى 'لينگراد' و 'زىونزدا - zvezda' ژورنال لارىنا داير معلوم قرارلا بۇغماغا، سوسدورماغا چالیشانلار اولدو، لاکين شاعير بونلارا دۇزدو. □



نیشانلی قیزلار کیمی
مکتوب آلیب هر آخشام
یاتمامیشام صبحه دک
دوستا جواب یازمیشام

بوقارانلیق یولدا من
قسمتیم آغ اؤلومه
عزیزیم بو دونیاوا
گل یامانلیق ائله مه

هاچا بوداق آغاجین
اوستونده تک اولدوز وار
منه تسلی وئرەر
یوخولاریم ایچین چیخار. □

۱۹۱۵

نه گوناھیم وارسا، سن باغیشلارسا
یاشلی اولماغیمدا گلمز عینینه
لال آدیلا باغلی نه وارسا، حتی ...
اونسوزدا کور بهتان آجی توستو تک
ساریلیر همیشه مقدس اودا.]

۱۹۲۵ - ۱۹۲۸



اسويچ شعری

✓ ماریا واین (۱۹۱۲-)

MARYA WINE

۱۹۱۲ ایللرینده کوپئنھاگدا دوغولان شاعر عاغل سیزلار یوردوندا بۇيودو.
۱۹۳۶ ایللرینده، ایسوچ آکادمیاسی عضوو تانیتمیش شاعر آرتور لوند
کیوست آیلہ ائولندی. بیرلیکده اوزون یولچولوقلار چيخدیلار. واین، ۱۹۷۹
ایللرینده بلمن اؤدولونو^۱ آلدی. ماریا واین یین شعرینین عطف نقطه سینی
بیلینج آلتی، دوشسل^۲ زنگین لیک و اؤزگون عشق دؤشونجه سی تشکیل
اندیر. فانتزی دونیاسی، دوشلرین دونیاسی دیر. شاعرین یایمیلانان شعر
کتابلاری بونلاردیر: قارانلیقدان گلن کولک (۱۹۴۳)، ایشیق قدەر چیلپاق
(۱۹۴۵)، اودلو آیقلار (۱۹۴۷)، حلقه ایچینده حلقه (۱۹۴۸)، قارا یئلکنله
دوغان (۱۹۵۰)، داشین قاینای (۱۹۵۴)، گؤزه للیک و اؤلوم (۱۹۵۹)،
گؤزلیگین دیلندیگی یئرده (۱۹۷۰)، اؤفکه نین و سئوگینین الی (۱۹۷۳)

گونلوک عشق

عشق

فقط اودلو آیقلارلا

قاچماق اوچون دئییلدی.

اؤولایان و اؤولانان.

آچیلی آیریلیقلار و

سۆره کلی گرگین لیکلرله

ایستیجی و قورویوجو اولمایان

۱- جایزه سینی

۲- رۇبایى

عشق دئييل

بیر عشقكى، قورخولاجاق تىك آيرىلىق
اۋلوم.

عشق

فقط حسرتينه داها دۇيما دان
بیر يئنى سینه باشلايان دئييل،
اۋفكه لى و اۋفكه لنديرن
ايسىكلرله قامچىلانان

موتلولوقدان چوخ آجى وئرن
پشمانلىقلارلا دولو
يانماقدان قورخان
يانماق ايسىتمه ينده دئييل.

بیر عشقكى، دىنلنمىكى گۈزەل بيلن
و زامانى گلىنجه

دىنلەنەنى قوجاقلان

عشق

بىرلىكدە اويانماق

ماوى گۈزلوصاباحى بىرلىكدە قارشىلاماق

سىجاق گولوشلرى دەيىشىدىرمىك

يئنى دوغان گونو ساوونان

ساعات ووروشلار يىن كىچىك دوراقلار يىندا

دىنلەندىگىمىز .

بىر بىرىمىزە وئردىگىمىز گونلوك يارالار



ايكى يۇنلو آجى
 ايچىمىزە تۇكدوگوموز
 بىر بىر يىمىزدە اوستەسىندىن گلدېگىمىز
 او قوزويوجو ملك
 اۇفكەمىزىن فۇندالىق لارىنى 'دارايان،
 حساس ليغىمىزىن ياراتدىغى بوشلوق
 تەلكەلى اولماغا باشلايىنجا
 چكىلك اۈز بوجاقلار يىمىزا يالنىزليغىن قاچىنىلماز واحەلرینه
 دوش اۈلكەمىزدە اۈزوموزلە باش - باشا قالماق
 و بىر - بىر يىمىزىن ياشامىنداكى سئوينجى پايلاشماق
 آرتىق بودور عشق. □

چئويرەن: اۈزكن مرد



عشق (سئوى)
 ۱۱۱۶ - ۱۱۱۷

عشق (سئوى)

۱- سوپورگەلىك لارىنى

عرب شعری

✓ نزار قبانی (۱۹۲۳-)

NIZAR KABBANI

۱۹۲۳ ایللرینده شامدا دوغولدو. سوریه یونیورسیتیه سینین حقوق فاکولته سینى ۱۹۴۵ - ده بیتیردی. همان ایل دیپلماتیک سئرویس قاتیلاراق آنکارا، لوندرا، پکن، قاهره، بیروت و مادرید کیمی باش کندلرده ایشله ییب، بؤیوک ائلچی لیگه قدر یوکسلدی. داها سونرا مسلکدن آیریلاراق بیروتدا بیر یایین انوی قوردو. ایلک شعرلرینین باشلانغیجی عشق اولماقلا بیرلیکده سونرالاری سیاسی و سوسیال موضوعلارا کئچیب و بونلاری سربست شعرله ائتگیلی بیر بیچیمده ایشله میشدیر. دیلی مدرن اولوب، اوسلوبو ساده و طبیعی دیر. اونا گۆره (اونون نظریجه) شعر یالین اولمالی و سیرادان اوخوجولار طرفیندن راحتجا آنلاشیلما لیدیر. عرب دونیاسیندا چوخ سئویلن قبانی نین بعضی شعرلری تانیلمیش کیمسه لر طرفیندن بسته لنمیش اولوب یا یغین بیر شکیلده ائشیدیل مکه دیر.

منیم گوناھیم

منیم گوناھیم، منیم ان بؤیوک گوناھیم

ای منیم دنیز باخیشلی کرا لیجه م

سنی سنومه گیم ایدی

اوشاقلار سنوگیسی تک،

(ان بؤیوک عاشیقلر اوشاقلار دیلار)

بیرینجی سهویم

(سونونجو دئیل)

ياشاماق ايدى
پيرتلاشيق.

گۈجەنن
گوندوزون دولانماسىندان
حيرتە حاضير.

و حاضير
سۇدىگىم قادىن
مىن تىكەيە بۇلسون اونو
بۇلسون،

هر پارچاسىندان شهر سالدېرىپ
دومانلى و توزلو
ترک ائتسىن اونو.

آخساقلىغىم دونيانى گۇرمكايدى
كۆرپەلر منطقى ايله.
سهرىم،

عشقى قارانلىق كۆھوللردن
ايشىغا چىخارتماق ايدى.
و اررەيىمى

كلىسا قاپىسى تىك آچماق ايدى
بوتون عاشىقلارنى باخىشلارينا. □

چنوبرن: لاله جوانشېر

✓ **علی احمد سعید** (آدونیس) (۱۹۳۰ -)

ALI AHMAD SAID

شاعیر، منتقد و ادبیات تاریخچی سیدیر. ۱۹۳۰ ایلینده لازکیه یاخینلاریندا بیر کئنده دوغولدو. شام یونیورسیتة سینده فلسفه بۆلومونو ۱۹۵۴ ایلینده بیتیردی. بیر منتقد اولان حیات یولداشی خالیده سعیدایله بیرلیکده لبنان کؤچدو. ۱۹۸۶ ایللرینده قدر اورادا قالدی. او بورادا غزئتہ چی و اندیتور چالیشدی.

"یوسف الحال" ایله بیرلیکده ۱۹۵۷ ایللرینده یئنی لیکچی "شعر" درگی سینی چیخارتماغا باشلادی. و اوزون ایللر اؤنملی قاتقیلاردا یاییلندی. سوربوندا بورسلو اولراق بیر ایل آراشدیرما ائتدی. ۱۹۶۸ - ده شعر درگی سیندن آیریلیب آیلیق "مواقیف" درگی سینی چیخارتماغا باشلادی. ایندی لرده لوندرادا اولان بو درگنین چوخ ساییدا اوخوجوسو واردی. دکتراسینی بیروتداکی "ایستیریت جوزف" یونیورسیتة سینده ۱۹۷۳ ایلینده بیتیردی. ۱۹۸۶ ایلیندن اعتباراً اوزونجا بیرسوره عرب بیرلیگی نین یونئسکو نماینده سی اولراق پاریسده چالیشدی.

عرب دونیاسینین ان اؤنده گلن شاعر و منتقدلریندن اولان آدونیس چئشیدلی اؤدوللر (جایزه لر) آلدی. بو اؤدوللر آراسیندا شعر دونیاسینین ان اؤنملی اؤدوللریندن بیرى اولان "Le Grand Prix des Biennales Internationales da Poesie" (بروکسل) ده دیر. شعرلری باشدا فرانسه اولماق اوزره، بلژیکا، انگلیس، ABD، نروژ، اسپانیا، روسیا و ژاپونلاردا یایینلاندى. اونون شعر کیتابلاری آراسیندا بونلار سیرالانیبدیر:

اوراق فی الریح (۱۹۵۸)، کتاب التحولات و الحقرا فی اقالیم الیل و النهار (۱۹۶۵)، المصراع والمرایا (۱۹۶۸)، وقت بین الرماد و الورد (۱۹۷۰)، مفرد بی سقط الجمع (۱۹۷۵)، کتاب القصاید الخمس (۱۹۸۰)، کتاب الحصار (۱۹۸۵)، آیریجا کلاسیک عرب شعرى آنتولوژیسی (۲ جلد)، الثابت و المتحول (۳ جلد) و الشعریه و العربیه ادلی اؤنملی اثرلریده تانینمیشدیر. □



گره شعری

✓ سونگ - اویانگ (۱۹۴۳ -)

SEOUNG - U YANG

جنونانام - دو هامپیونگ دوغوملودور و جنونام یونیورسیتەسی گره دیلی و ادبیاتی بۆلومونو بیتیریبیدیر. ۱۹۷۰ - ۵۵، شاعر (سی - این) درگیسینه "بالسانگ - بئوپ" آدلی شعری یازاراق شاعر اولموشدور. ۱۹۷۵ - ۵۵ "قیش جمهوریتی" آدلی شعرینی یازدیقدان سونرا اؤیرتمن لیکدن آتیلیمیشدیر. اثرلری آراسیندا "ایفاده یۇنتەمی" (۱۹۷۲)، "قیش جمهوریتی" (۱۹۷۷)، "داوول چالان ساکات" (۱۹۸۰)، "کۆله دفتری" (۱۹۸۵) کیمی شعر کیتابلاری یایلمیشدیر.

یاغیش

قیش گئتدی: اما هله قارانلیق وار

باغلی یوردوم.

سسلی یاغیشدان

یانان قلییمین قانینی باسدیراراق

گۆزلە بیرم سیزی بارماق سایاراق

منیم بو دونیادا

بیر آنلیق قوناق اولماغیم کیمی،

اینسانلار داوول چالا - چالا

آیریلدیلار.

سۆیلهیین، سیز!

سيىلى 'بو ياغيشدان
من ھلە دە باغلييام بورادا.
بو تارلادا سىزسىز
نئجە سو كىمى آخا جام...! □

✓ ھيونگ - كىيى (۱۹۳۳ -)

HYUNG - KI YI

كيونگ سانگ نام - دو جىنجو دوغوملودور. دونگكوك يونيورسيتەسىنىڭ
بودىزم بۇلومونو بىتىرمىشىدۇر.

۱۹۴۶ - دا "ادىبىيىتى" درگىسىنە "ياغىشلى گون" ادلى شىرىنى يازاراق
شاعىلىك دونياسىنا آدىمىشيدۇر. داھا اون يىدى ياشىندا ايكن "اىزسىز
مىلكىتى" (۱۹۶۳)، "داش ياسىدىغىن شىرى" (۱۹۷۱) كىمى شىرى
كىتابلارنىڭ يايىلماسىلا، وارلىغىن اۋزونو و انلامىنى انلاما قاينىسى
داشيان فىكىرلى شىرلىرىلە شىرى دونياسىنا يىنى بىر بويوت (بىد)
قازاندىرمىشىدۇر.

تنقىد كىتابلارى آراسىندا "دويفولارىن منطىقى" (۱۹۷۶)، "گرە ادبىياتىنىڭ
اۋز تنقىدى" (۱۹۸۰) ادلى كىتابلارى گۇرونور.

ايندى، گىتمە زامانى

گىتمە زامانىنى بىلرەك

گىندەن بوراخدىغى اىزلەنم،

نە قدرگۇزلىدۇر.

بىر باھار موسىمىنىڭ

دايانىلمازلىغىنى ياشايان



عشقىم،
آرتىق تۆكۈلۈر

پارچا - پارچا تۆكۈلۈن چىچىك يارپاقلار...
آرتىق،
گىتمە زامانى.
آيرىلىغىن دوغوراجاغى نىمىتلەر سارىلاراق.

يام - ياشىللىق و
بىر آزدان مېۋەنى وئىرەجىك
سۈن باھارا دوغرو.

گىجلىگىم، چىچىك كىمى تۆكۈلۈر...

آيرىلاجاغام!
چىچىك يارپاقلارنىن
ئارىن اللرىنى تىرپدەرك
لاپا - لاپا تۆكۈلدۈگۈ بىر گۈن.

عشقىم، آيرىلىغىم
بولاقدا سۈ دولورموش كىمى بوتۇلەشەن
روحومون كىرلى گۈزلىرى. □

چىنۋېرن : اييۈن كىيۈنگ اوۋە

✓ كيونگ - ريمسين (۱۹۳۵)

KYUNG - RIM SIN

چونك چئونگ بوك چونگيو دۇغوملۇدور: دۇنكوك يونيورستەسى
 اينگلىس دىلى و ادبياتى بۇلومونو بىتىرمىشدير. مىلى صنعت چىلار
 درنەگى نىن باشچىلىغىنى ائتمىشدير.
 ۱۹۵۶- دا ادبيات صنعتى (مونخاق ينسول) ادلى درگى واسطەسىلە شعر
 حياتىنا باشلامىشدير. يايملاتان شعر كىتابلارى آراسىندا چىفتچىلار دانسى
 (۱۹۷۳)، نامحان ايرماقى (۱۹۸۷) فقير عشق حكاىەسى (۱۹۸۷). يۇل
 (۱۹۹۰) كىمى اثرلرى تانىنىمىشدير.

قامىش

ازلان برى، قامىش

ايچدن ايچ آغلايىردى.

اڭلە كونلردن بير گنجه ايدى. قامىش

وجودونون بوتونويلە ترپنديگىنى آيىرا بيلدى.

نەيتلەن، نە آى ايشيغىندان

قامىش،

اۆز آغلاماسىندان

ترپنديگىنى

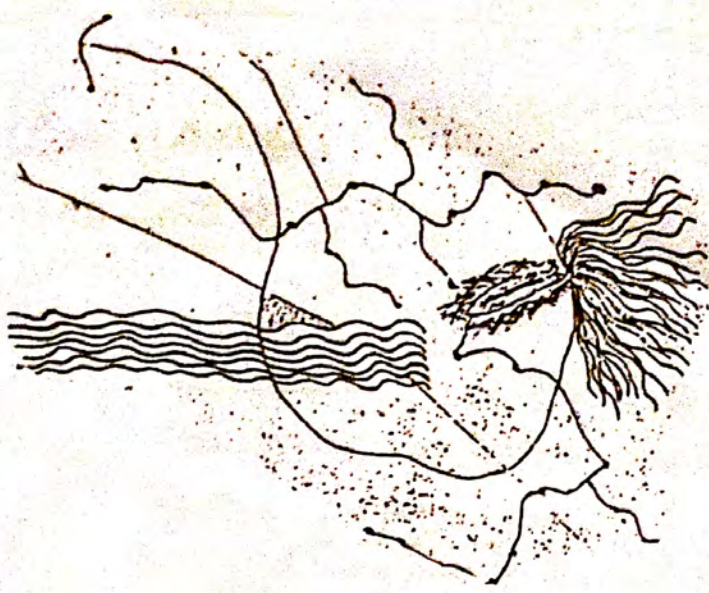
هنيچ بيلمىردى.

ياشاماق دنييلين شنيين،

بئله سينه ايچين - ايچين

آغلاماق اولدوغونو

اوهنيچ بيلمىردى. □



مکتوب

سایین دوستوموز!

* بايقوشلا تانیش اولدونوز. اومود ائديرک يوخسونلوغون ايچيندن باش قالديران، يئنی ليکچی ادبیاتی ديرلندیرهن بو درگینی سئومیش اولاسینیز. هر حالدا بیز سیزین ایستک دویغولارینیزی، تنقیدی یازیلارینیزی ائشیتمهیه تله سیریک. بیزه مکتوب یازین: بیرینجی سایینی نئجه گؤردونوز؟ اکسیکلیکری نه دیر؟ اونو داها گوجلۇ، داها اۇنجول ائتمهیه نه ائتمک اولار؟

* گلن سایینی اۆزل بؤلومو نثر ادبیاتینا عاییددیر. گلن ساییدا "یئرلی ادبیات"، "قارداش ادبیاتی" و "دوینا ادبیاتی" باشلیقلاریلا، یوردوموزدان، باشقا اۆلکهلرده یاشایان تورکلردن و بوتون دوینا ادبیاتیندان، قیسا ناغیل، رومان پارچالاری اۆنکلی وئرمهیه چالیشاجاغیق. بو حاقد سیزین گؤندرديگینیز یازیلارین چاغداش و یئنی اولماسینی اوموروق.

* بو درگینی بوتون آخساقلیقلاریندان دولای، ادبیاتیمزا یارارلی و گرکلی بیلر سهنیز اونو تانیتدیریب ساتیلماسینا یاردیم ائدین. اۇنجه دن تشکر ائديرک.

لاله جوانشیر

صمد پور موسوی

انگلیس ادبیاتی

✓ آلفرد لورد تینیسون (۱۸۰۹ - ۱۸۹۲)

ALFRED LORD TENYSON

قارتال

گونشین قونشوسو

دیرناقلاریلا قایالاری قوجاقلاییر،

دایانیر

تکلیک دیاریندا،

کیچیلیر گۆزلرینده ماوی دونیا.

لیله‌لنیر آیاقلاری آلتیندا

بوژولموش دنیز،

داغ کیمی،

گئنیش دووار کیمی،

قانادلارینین آرخاسیندان

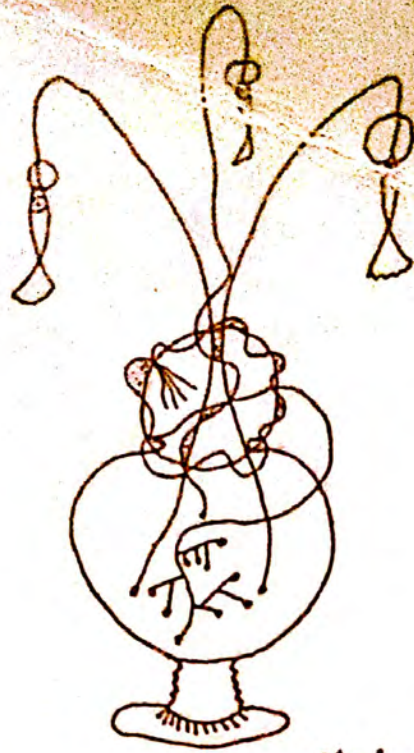
هنی باخیر

و

شیمشک کیمی

یثره شاخیر. □

چنویرن: رضا حسینی



سیمیڭ بهبهانی

✓ سیمیڭ بهبهانی

بیزیم قانیمیزلا قاریشیپ حیات
اومودسوزلوکلری روحوموزدانندی
بیر ققنوس الیشیب یاندیسسا اونون
کولوندن باشقا بیر ققنوس یارانندی
جسمیمیز بیر داغدير وقارلی بیر داغ
داغا تاثیر ائتمز نه سئل نه ده سو
روحوموز دنیزدير جوشغون بیر دنیز
دنیزین طوفاندان یوخدور قورخوسو
“ او قدر انو ییخان قدرتی سئلر
کلیب دنیزلرده قوتدولار قرار
شهرت چون بیر گورن کیمسه لر
بیر داهیلر آرا ایتیب باتدیلار
جنوبون منوچهر خوانشیرا

قیمت: ۴۵۰ تومن